

Copenhagen Business School 2016

Cand. merc. aud. Kandidatafhandling

Ulovlige aktionærlån

Forklaring af aktionærernes ulovlige lånedispositioner

Forfatter: Thomas Corvinus Andersen

Vejleder: Margrethe B. Bergkvist

Afleveringsdato: 10. maj 2016

Antal anslag: 168.687

Antal normalsider: 83

Indholdsfortegnelse

1	Executive summary	4
2	Strukturen i afhandlingen.....	6
3	Indledning	6
3.1	Introduktion.....	6
3.2	Problemformulering	8
3.3	Afgrænsninger.....	8
3.4	Metode og videnskabsteori.....	9
3.4.1	Primær data	10
3.4.2	Sekundær data.....	11
3.4.3	Vurdering af kvaliteten af datagrundlaget	13
3.5	Terminologi.....	15
4	Teoriafsnit	16
4.1	Ulovlige aktionærlån – Selskabsretligt	16
4.1.1	Selskabsretligt - Definition på et ulovligt aktionærlån	16
4.1.2	Selskabsretligt - Lovlige lån	17
4.1.3	Selskabsretligt - Konsekvenser ved ulovlige lån	18
4.2	Ulovlige aktionærlån i skatteretlig henseende.....	20
4.2.1	Skatteretligt – Hvem er omfattet.....	21
4.2.2	Skatteretligt – Hvilke typer lån er omfattet	22
4.2.3	Skatteretligt – konsekvenser ved ulovligt aktionærlån.....	25
4.3	Indflydelse på årsregnskabet.....	27
4.3.1	Præsentation af ulovlige lån.....	27
4.3.2	Digital indberetning	28
4.4	Revisors indflydelse på ulovlige aktionærlån	29
4.4.1	Revisors erklæring.....	30

4.4.2	Forskelle på erklæringer med sikkerhed	32
4.4.3	Revisors ansvar i forhold til besvigelser og syn på ulovlige lån	38
4.5	Reparationsmuligheder	40
4.5.1	Umiddelbar konsekvens.....	40
4.5.2	Udlodning af fordringen	42
5	Analysedelen.....	45
5.1	Udviklingen i antal ulovlige lån.....	45
5.1.1	Ulovlige lån i de reviderede selskaber	47
5.1.2	Udviklingen i de ikke reviderede selskaber	51
5.1.3	Estimeret værdi af ulovlige lån	57
5.2	Årsagsforklaring.....	59
5.2.1	Interview med revisorer	59
5.2.2	Årsagsforklaring – DAMVAD analyse	64
5.2.3	Årsagsforklaringer og synliggørelse i forhold til erklæringstypen på regnskabet ..	69
5.2.4	Opsamling årsagsforklaring ulovlige lån	71
6	Konklusion.....	75
7	Perspektivering.....	82
8	Litteraturliste.....	84
9	Bilag	86
9.1	Bilag 1 – Interview Statsautoriseret revisor.....	86
9.2	Bilag 2 – Interview Benny Lundgaard	90
9.3	Bilag 3 – Interview Morten Plenge	95
9.4	Bilag 4 – Interview Claus Witt	99
9.5	Bilag 5 – Interview af Carina Gaarde Sørensen, Erhvervsstyrelsen	105
9.6	Bilag 6 – Behandling af FSR data	112
9.7	Bilag 7 – Erhvervsstyrelsen data	114

9.8	Bilag 8 – Experian forespørgsel	118
9.9	EY's handlinger mod ulovlige aktionærlån	122

1 Executive summary

In recent years there has been major focus on illegal shareholder loans, as it has represented an increasing problem. In 2011, nearly every 10th company audited had raised an illegal loan corresponding to 16,427 companies. The reaction to this was an amendment of the tax rules in the autumn of 2012 under which illegal shareholder loans were to be taxed as salary or dividend. Since then, the number of illegal loans also declined to approx. 6,500 in 2014, which seems to be a good development.

However, it is interesting to note that many new loans are being raised every year and no one is trying immediately to explain why this is so. Why are so many illegal loans still being raised in companies when the rules aim at removing the incentive of those who break them?

The thesis describes company and tax law rules, the effect on the annual report and the role of the accountant with respect to the issue. This provides an overall understanding of the relevant rules. Subsequently, we analyse the development in the number of illegal loans based on data from FSR – Danish Auditors supplemented by unpublished data obtained from the Danish Business Authority (ERST). Thus, a background has been set up based on which attempts will be made to explain why illegal loans are being raised in companies. These explanations are based on interviews with four state authorities public accountants, all of whom have had clients with illegal loans, and on an interview with a consultant from the Danish Business Authority employed in the department dealing with illegal loans. In connection with the analysis of the subject, the following notable issues appeared.

The only organisation who publish figures on and analyse the development of the problem is FSR. A close inspection of FSR's annual analyses shows that the analyses are inadequate as they only include figures from audited companies, which constitute approx 66% of all class B enterprises in financial year 2014, and the analyses are characterised more by the need to support a political agenda than to provide objective information about the problem.

An examination of data received from the Danish Business Authority shows that the Authority has identified more than 4,100 illegal loans in 2014 in companies not audited. This illustrates a so far unknown part of the problem. Based on the figures from ERST, the issue of hidden illegal loans is assessed to be somewhat less significant than described by FSR in its analyses; however, more illegal loans have been observed than estimated by FSR.

Overall, we assess the reason for raising illegal loans to be twofold: intentional and unintentional loan arrangements. A number of individuals raise the loans intentionally to postpone or

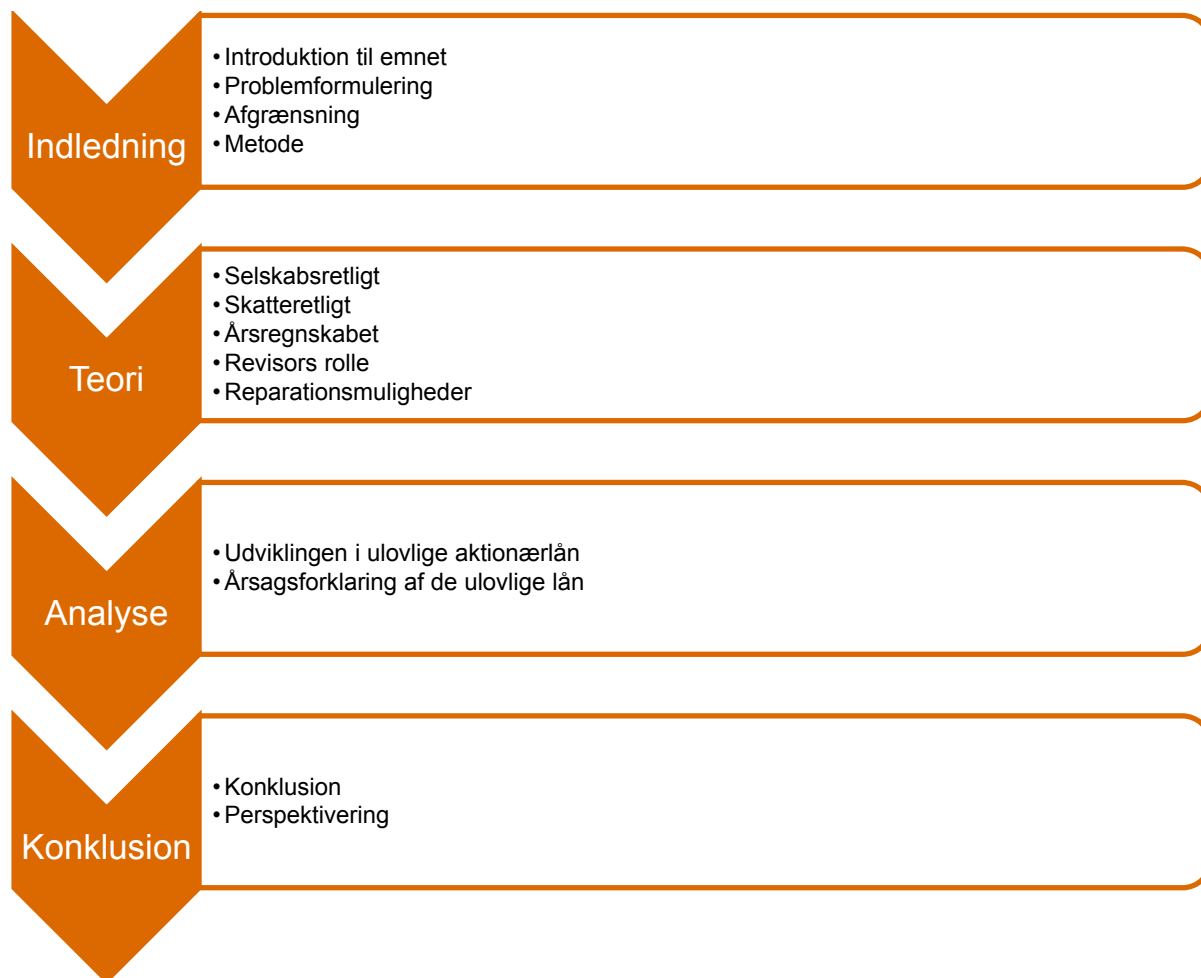
attempt to avoid paying taxes, alternatively to raise funds in an easier way than by borrowing funds from a bank, which may be difficult for example in connection with the financial crisis. Unintentional arrangements arise in small enterprises with limited financial management and overview or with lack of professional capacity, which may result in unfortunate arrangements.

Therefore, illegal loans will probably always exist in future as there will always be business owners who will either try to cheat the system or who are not fully aware of all the rules. Other rules, follow-up methods, etc. are required to eliminate the problem and that will not happen for years to come.

2 Strukturen i afhandlingen

Afhandlingen vil blive struktureret på følgende måde, for at give en overskuelig gennemgang og besvarelse af problemformuleringen:

Figur 1: Struktur i afhandlingen

3 Indledning

3.1 Introduktion

Selskabsloven (SEL) har altid indeholdt regler som har defineret grænsen mellem lovlige og ikke lovlige transaktioner mellem aktionærer/ledelsesmedlemmer og selskab. Særligt reglerne om ulovlige aktionærlån kontra lovlige aktionærlån har været genstand for såvel en juridisk afgrænsning samt også løbende debat om for og i mod. SEL indeholder aktuelt regler, som gør det ulovligt for aktionærer at låne penge af deres selskaber. Formålet har været at beskytte selskabets kreditorer mod tab, i de tilfælde hvor aktionærerne udhuler selskabet og efterfølgende går

konkurs. Tidligere har der ikke været nogen skattemæssige konsekvenser ved de såkaldte ulovlige aktionærlån (ulovlige lån), men i 2012 blev reglerne ændret således, at de ulovlige lån fremover skulle beskattes som udbytte eller løn. Årsagen hertil var, at antallet af ulovlige lån i de reviderede selskaber var steget til ca. 16.400 lån i 2011, svarende til 8,5% af alle reviderede selskaber¹.

Tilbage i 2012 udtalte en revisor fra BDO, at stigningen i de ulovlige lån skyldes finanskrisen, nærmere end at undgå skattebetaling². Formodningen om at det var nemmere at låne penge i selskabet end i bankerne, skulle have medvirket til stigningen.

Baggrunden for lovforslaget om ændringen af skattereglerne kom bl.a. af, at SKAT's compliance-undersøgelser, netop viste samme billede - at ulovlige lån ofte blev brugt som finansiering af privatforbruget³. Med ændringen i skattereglerne blev incitamentet til at optage et ulovligt aktionærlån kraftigt reduceret. Tilsvarende har regeringen afsat flere penge til, at øge Erhvervsstyrelsens (ERST) kontrol med bl.a. de ulovlige lån⁴. Risiko for bødestraf, dobbeltbeskatning, ekstraregninger fra revisor for at udrede den uheldige situation, eventuelt forbehold eller supplerende oplysninger i revisors påtegning på regnskabet om et ulovligt aktionærlån, er alle negative konsekvenser ved at optage et ulovligt lån, hvorfor der ikke umiddelbart er nogen synlige fordele ved at foretage disse ulovlige dispositioner.

Med ovenstående in mente kan det derfor undre, at FSR – danske revisorer (FSR) rapporterer, at der i regnskaberne for de reviderede selskaber i 2013 var ca. 3.000 nye ulovlige lån ud af i alt ca. 10.000 ulovlige lån og i 2014 ca. 2.400 nye ulovlige lån ud af i alt ca. 6.500⁵. Og det er værd at bemærke at dette kun er i de reviderede selskaber, som udgør ca. 66% af alle klasse B-selskaber. Antallet af ulovlige lån er derfor større end dette, da der i 2014 er ca. 73.000 virksomheder, med fravalgt revision, som ikke er omfattet af FSR's analyse. Så på trods af at der har været et fald i det samlede antal ulovlige aktionærlån for reviderede selskaber, er der fortsat mange aktionærer, der optager disse ulovlige lån, og problemet er fortsat stort.

Afhandlingens formål er at redegøre for reglerne omhandlede ulovlige lån, både selskabsretligt og skatteretligt, såvel som revisors rolle og påvirkningen på selskabets årsrapport, og herefter at

---

¹ "Ulovlige lån i danske selskaber – analyse af 2014 regnskaberne" FSR

² "Lån beskattes med tilbagevirkende kraft", Jyllandsposten

³ Lovforslag L199 punkt 3.1.

⁴ "Myndighederne skærper indsatsen mod de mange ulovlige lån", Jyllandsposten

⁵ "Ulovlige lån i danske selskaber – analyse af 2014 regnskaberne" FSR

undersøge udviklingen i antallet af ulovlige lån, samt årsagerne til at der lånes penge i selskaberne på ulovlig vis. Årsagsforklaringerne vil blive baseret på en grundig analyse af udviklingen i antallet af lån med udgangspunkt i data fra FSR og ERST, og interviews af 4 revisorer, samt en specialkonsulent fra ERST.

3.2 Problemformulering

Med udgangspunkt heri anses det for interessant og relevant, at foretage en nærmere undersøgelse af emnet, hvilket fører til følgende problemspørgsmål:

Hvad er de typiske årsager til at hovedaktionærer og ledelsesmedlemmer fortsat optager ulovlige aktionærlån i de danske selskaber?

For at kunne besvare hovedspørgsmålet mere nuanceret, samt give læseren en grundlæggende forståelse af reglerne og konsekvenserne ved at optage ulovlige lån, vil følgende underspørgsmål blive behandlet undervejs i afhandlingen:

- Hvad er et ulovligt lån i selskabsretlig og skatteretlig forstand?
- Hvordan skal et ulovligt lån præsenteres i selskabets årsrapport?
- Hvad er revisors rolle i relation til ulovlige lån, og hvordan skal og kan revisor synliggøre problemet?
- Hvilke reparationsmuligheder er der for at udbedre et ulovligt lån?
- Hvordan har antallet af ulovlige lån udviklet sig gennem de seneste år, og hvor mange lån er kendte kontra ukendte for offentligheden?

3.3 Afgrænsninger

Afhandlingens overordnede formål er at besvare problemstillingerne omhandlende udviklingen i problemet omkring de ulovlige lån, samt årsagsforklare hvorfor mange optager ulovlige lån. For at sikre et kendskab til hvordan de ulovlige lån opstår og behandles skattemæssigt, selskabsmæssigt, regnskabsmæssigt og revisionsmæssigt, beskrives de grundlæggende regler overordnet. Gennemgangen afdækker således ikke historiske forhold, eller forklaringer til skatte-, selskabs- og regnskabsreglernes udvikling. De skatte- og selskabsretlige regler er komplekse og kan

i sig selv fylde en hel afhandling, hvorfor der afgrænses for gennemgangen af reglerne som angivet nedenfor.

I afhandlingen redegøres for de selskabsretlige reglerne jf. SEL §§210 - 215, med en afgrænsning hvorfor reglerne om selvfinansiering jf. SEL §§ 206-209 ikke behandles.

Der fokuseres på selskaber, hvorfor virksomhedsskatteordning, kapitalafkastordning og transparente enheder inddrages i begrænset omfang.

Gennemgangen af de skattemæssige regler omhandler ikke personalegoder, selvom der kan opstå ulovlige lån som følge heraf. Det vurderes ikke relevant for opgaven, og er tilsvarende et ekstremt omfattende emne.

FSR's analyse fra 2011, viste at de ulovlige lån i 98% af tilfældene kunne henføres til regnskabsklasse B⁶, hvorfor det primært er regnskabsreglerne for denne regnskabsklasse, der behandles.

Dataindsamling er primært foretaget frem til d. 1. april 2016. Væsentlige ændringer til lovgivningen, udviklingen i emnet eller tilsvarende, som forekommer efter denne dato, vil således ikke være behandlet i afhandlingen.

3.4 Metode og videnskabsteori

For at kunne besvare problemspørgsmålet samt underspørgsmål, tages udgangspunkt i forskellige kilder og datagrundlag. Beskrivelses- og analysedelen omhandlende selskabsret, skatteret, revisions- og regnskabsregler tager udgangspunkt i gældende lovgivning, hvorfor der anvendes en retsdogmatisk metodetilgang.

Udviklingen i antal ulovlige lån baseres på FSR og Experian's årlige rapporter omhandlende ulovlige lån. Dette sammenholdes med modtaget data fra ERST, som består af udtræk fra deres databaser over indberettede regnskaber. Her anvendes således en positivistisk tilgang, med induktive slutninger, som hænger sammen med de kvantitative dataudtræk. Datagrundlaget bliver aldrig fuldstændigt, idet der kan være lån som ikke er oplyst korrekt i regnskaberne og indgår naturligvis ikke i datasættet. Derfor anvendes også deduktive overvejelser om netop fuldstændigheden i de anvendte data.

---

⁶ Af FSR's analyse af ulovlige aktionærlån fra 2011 fremgår det at regnskabsklasse B's andel af ulovlige aktionærlån udgør ca. 98% af alle ulovlige lån i påtegningerne i regnskabsåret 2010.

Selve årsagsforklaringerne baseres på en hermeneutisk videnskabsteori, idet der ønskes en fortolkning og forståelse af, hvorfor aktionærene handler som de gør. Hermeneutikken ønsker netop at forstå det, der skal undersøges. Ved at spørge 4 revisorer og en konsulent fra ERST, foretages en hermeneutisk rekonstruktion. Målet er at kunne sætte sig i aktionærenes situation, se det fra deres perspektiv, herunder forstå rationalet bag deres handlinger. Der er en risiko for misforståelse forbundet med at spørge ind til aktionærernes lovovertrædelser, uanset om det er revisoren eller aktionæren, der interviewes idet forklaringen kan være misvisende. Fordelen ved at spørge revisor er, at han har en kritisk sans til de forklaringer der kommer fra aktionæren. Når revisor har konstateret et ulovligt lån, kender han til forholdene og ved hvad der er sket, samt kan formentlig godt aflure, hvis aktionæren kommer med forkerte forklaringer. Da forståelsen bygger på interviews, er der ikke tale om et kvantitativt datagrundlag, som kan anses for repræsentativt. Derfor anvendes deduktive slutninger, for at kunne besvare spørgsmålet ud fra de empiriske data.

Endvidere har DAMVAD udarbejdet en rapport for ERST, omhandlende årsager til fejl i årsrapporter, som anvendes som sekundært materiale til at støtte op om eller diskutere forklaringerne modtaget fra de interviewede revisorer. Dermed kan sammenholdes og vurderes, hvad der logisk hænger sammen med den opnåede empiriske viden. Samlet foretages en konklusion baseret på dels det sandsynlige udsprunget fra de empiriske data, samt en logisk rationalisering af forklaringerne.

3.4.1 Primær data

Afhandlingen bygger dels på kvalitative data, i form af interviews af statsautoriserede revisorer og en konsulent fra ERST. Årsagen til at der fortsat optages mange nye ulovlige lån søges hovedsageligt besvaret ud fra disse interviews.

3.4.1.1 Interview af statsautoriserede revisorer

Det mest naturlige ville være at indhente forklaringer direkte fra de virksomhedsejere og ledelsesmedlemmer, som har optaget ulovlige lån i deres virksomheder. Vurderingen er dog, at der kun fås én forklaring pr. virksomhed, samt risikoen for at ejeren ikke ønsker at svare eller fortælle den ærlige forklaring vurderes at være stor. Muligheden for at indsamle kvantitative data ved at udsende et spørgeskema vurderes ikke hensigtsmæssig, da svar-raten på et spørgeskema i dette tilfælde vurderes at ville være lav, da det har karakter af noget personligt, samt at dataindsamlingen ikke bliver tilstrækkelig specifik.

Svarene fra respondenterne sammenholdes i analysen for at diskutere og besvare afhandlingens problemspørgsmål, delvist med et eksplorativt formål, idet der kan fremkomme forklaringer, som ikke tidligere har været identificeret eller overvejet. Spørgsmålene er baseret på en forforståelse for emnet, som stammer fra egne erhvervserfaringer. For at lette muligheden for sammenholdelse stilles som udgangspunkt de samme spørgsmål til alle, og der anvendes primært fuldt strukturerede interviewguides. Såfremt respondenternes svar giver anledning til yderligere spørgsmål følges dette op, hvorfor der vil være et islæt af semistruktureret interviews. Svarene bearbejdes ved at fortolke og analysere de enkelte revisorers erfaringer og holdninger. Der henvises til bilag 1-4 for interviews med de udvalgte revisorer som er:

- En anonym statsautoriseret revisor, fra et Big Four revisionsfirma
- Statsautoriseret revisor, Benny Lundgaard fra PwC Holbæk
- Statsautoriseret revisor, Morten Plenge fra Plenge Revision
- Statsautoriseret revisor, Claus Witt fra Revisionsfirmaet Claus Witt

3.4.1.2 Interview af Specialkonsulent fra ERST

ERST er ansvarlige for håndtering af regnskaber, samt sanktionering af bl.a. ulovlige lån. De seneste år har der været et øget fokus på de ulovlige lån, og ERST spiller en aktiv rolle i bekæmpelsen af disse. Carina Gaarde Sørensen fra ERST er specialkonsulent og tovholder på projektet vedrørende kontrol af ulovlige lån. Carina er interviewet, fordi det vurderes relevant og interessant at få indblik i ERST's arbejde med at opdage og sanktionere de ulovlige lån, samt deres syn på problemet og udviklingen heraf. Der været et begrænset indblik i ERST kontrol med de ulovlige lån og holdninger hertil, hvorfor tilgangen i dette interview har været semi-struktureret, da der forventes svar, som giver anledning til uddybende eller yderligere spørgsmål. Interviewet er foretaget over telefon, og de umiddelbare spørgsmål er blevet fremsendt på forhånd. Det har ikke været alle spørgsmål, Carina selv har kunnet besvare direkte, men har fået assistance fra sine kollegaer fra samme afdeling. Der henvises til afsnit bilag 5, hvor interviewet af Carina er vedlagt. Endvidere har hun været behjælpelig med at fremskaffe data fra ERST's udtræk over regnskaber med ulovlige lån, hvilket beskrives i næste afsnit.

3.4.2 Sekundær data

Gennemgangen af reglerne for de ulovlige lån, både selskabs- og skatteretligt, samt revisionsmæssigt og regnskabsteknisk tager udgangspunkt i de gældende retskilder, revisionsstandarder, forskrifter, afgørelser og praksis på områderne.

Til brug for analyse og forklaring af udviklingen i antallet af ulovlige lån kræves et stort datagrundlag som følge af omfanget af de ulovlige lån. FSR udarbejder årligt en rapport omhandlende udviklingen i ulovlige lån med udgangspunkt i data fra Experian. Rapporterne udarbejdes årligt på baggrund af en gennemgang af regnskaber for de seneste regnskabsår, som er revideret eller har fået foretaget en udvidet gennemgang. Analysen udgivet i oktober 2015 indeholder alle regnskaber med en balancedag, som er sluttet i 2014. Udtrækket er genereret i august 2015, hvorfor selskaber, som først har indberettet deres regnskab herefter, ikke er indeholdt i analysen⁷. Antallet vurderes begrænset, idet de nyeste årsrapporter i analysen har regnskabsafslutning 31. december 2014 og således skal indberette deres regnskab senest 31. maj 2015. I afhandlingen bruges primært rapporterne udgivet i årene 2012 – 2015⁸ for at kunne behandle de historiske data og sammensætte dem til en detaljeret analyse af udviklingen i antallet af ulovlige lån. Der henvises til Bilag 6 – Behandling af FSR data, for egen behandling af taldata hentet fra FSR's rapporter.

Som følge af at regnskaber skal indberettes digitalt, har ERST mulighed for at søge på bestemte kriterier for de selskaber, som har indberettet regnskaber, bl.a. om der er indberettet en saldo på regnskabsposten "Tilgodehavende hos virksomhedsdeltagere og ledelse", eller om revisors påtegning indeholder oplysninger om ulovlige lån. Ud fra disse søgninger har ERST genereret en liste over virksomheder, som har ulovlige lån præsenteret i regnskabet. Tallene er fordelt på beløbsmæssige kategorier, herunder hvilke der er tilbagebetalt. Endvidere er oplysningerne opsplittet på henholdsvis reviderede selskaber og ikke reviderede selskaber.

Som supplement til de foretagne interviews er der fundet artikler, hvor revisorer og øvrige fagpersoner har udtalt sig om, hvorfor der bliver optaget ulovlige lån. Derudover sammenholdes forklaringerne fra den primære dataindsamling med fejltypen identificeret i rapporten "*Årsager til fejl i årsrapporter – Kortlægningsanalyse udarbejdet af DAMVAD for Erhvervsstyrelsen*". I denne rapport søger DAMVAD at finde årsager til fejl i årsrapporterne på baggrund af 11 interviews med virksomheder, 9 interviews med revisorer og bogholdere og 3 interviews med eksperter⁹. Rapporten afdækker alle typer af fejl i årsrapporter, og omfatter derfor også en eventuel fejlbehandling eller forkert præsentation af ulovlige lån. Det vurderes, at de identificerede årsagsforklaringer i nogen grad vil hænge sammen med og afspejle problemstillingen omkring de ulovlige lån. På trods af at mange af de ulovlige lån bliver præsenteret og behandlet korrekt som

---

⁷ Bilag 8 – Experian forespørgsel

⁸ Rapporterne afdækker regnskabsårene 2011-2014.

⁹ "*Årsager til fejl i årsrapporter...*", DAMVAD

følge af revision af regnskabet og dermed ikke direkte er en fejltype som søges forklaret i DAMVAD-rapporten, så skyldes årsagen til lånet en fejl fra virksomhedens side, som tilsvarende kan forklares ud fra rapporten. Årsagsforklaringerne fra DAMVAD-rapporten vurderes derfor at kunne bruges til at bekræfte og diskutere modtagne forklaringer fra de interviewede revisorer. Det bemærkes dog, at rapporten ikke omtaler risikoen for tilsigtede fejl, hvor virksomheden ønsker at skjule informationer for interessenterne. Afhandlingen ønsker også at afdække denne forklaring i det tilfælde at det er relevant, hvorfor det primært sker ud fra interviewene.

En del af lånene forventes at skyldes tilsigtede lånedispositioner som følge af SKAT's compliance undersøgelser. Til at forstå forholdene bag, sammenholdes med besvigelsestrekanten, som er kendt i revisionsteorien.

3.4.3 Vurdering af kvaliteten af datagrundlaget

Datagrundlaget anvendt i afhandlingen er dels interviews og dels sekundære kilder. For at opnå en høj kvalitet af de empiriske data interviewes kun relevante personer, som har indgående kendskab til emnet, og der stilles neutrale spørgsmål, for at undgå at respondenterne påvirkes af egne subjektive holdninger og dermed påvirker reliabiliteten. Grundet en for- og selvforståelse, etableret gennem arbejdet som revisor, er det praktisk talt ikke muligt at være helt objektiv. Derfor anvendes primært fuldt strukturerede interviews, idet neutraliteten er nemmere at fastholde ved foruddefinerede og åbne spørgsmål. Validiteten sikres ved at stille relevante spørgsmål ift. opgavens problemstilling. Alle respondenterne spørges konkret til, hvad de anser for de typiske årsager til at ulovlige lån opstår, herunder deres direkte kendskab fra aktuelle sager. Ved at interviewe én revisor kan der afdækkes flere forklaringer pr. interview, idet én revisor kan have flere kunder med ulovlige lån, hvorimod én virksomhedsejer som udgangspunkt kun vil have ét ulovligt lån og dermed kun én årsagsforklaring. Det vurderes, at revisor har et tilstrækkeligt kendskab til årsagen til, at lånene er blevet optaget som følge af drøftelser med virksomhedsejerne, bogholdere m.fl. Derfor er anlagt en strategi om at interviewe 4 forskellige statsautoriserede revisorer, som positivt har kunder med ulovlige lån. Deres uddannelsesbaggrund og nuværende arbejde medfører, at de vurderes at have et tilstrækkeligt kendskab til de relevante regler om ulovlige lån. Der indhentes interviews fra 2 revisorer ansat i de store revisionshuse, samt 2 revisorer fra mindre revisionsfirmaer for at få repræsentanter fra forskellige størrelser revisionsvirksomheder, hvilket kan medvirke til et mere nuanceret billede. Der kan være forskelle på kundesegment, grad af involvering, samt andre forhold, hvorfor det vurderes at højne reliabiliteten at få svar fra revisorer fra forskellige størrelse revisionsvirksomheder.

Carina fra ERST vurderes at have et tilstrækkelig kendskab til emnet, herunder tilstrækkeligt kendskab til ERST's arbejdsopgaver vedrørende de ulovlige lån som følge af hendes stillingsbetegnelse og arbejdsområde. Kontakten kom i stand efter en kort samtale med en medarbejder fra ERST, som havde undervist på et kursus, hvor ulovlige lån var med som emne. Forespørgslen blev videresendt til Carina Gaarde Sørensen, da hun kun arbejder som tovholder på projektet. Hun vurderes på denne baggrund at være relevant at inddrage som kilde, herunder at være pålidelig. Alle data omhandlende ulovlige lån er modtaget direkte fra Carina, og er udtræk fra ERST's database, dog i renset form. ERST administrerer modtagelsen af alle regnskaber, vurderes deres dataudtræk for fuldt ud valide.

Interviewene giver et kvalitativt og dermed en dybdegående forståelse for emnet, men giver ikke et repræsentativt billede af fordelingen af årsagsforklaringerne. Af interviewene kan der derfor ikke udledes hvilke årsagsforklaringer, der er de mest udbredte, men hovedspørgsmålet er at identificere årsagerne, hvilket vurderes tilstrækkeligt til at kunne udledes af den anvendte metode.

For så vidt angår de anvendte data fra FSR's analyser, vurderes det at FSR er tilstrækkeligt kvalificerede til at håndtere disse data på en hensigtsmæssig måde. Experian, som leverer data til analysen, er en af verdens førende leverandører af regnskabsdata og foretager kreditvurderinger, opgørelser over konkurser blandt selskaber, og i det hele taget er vant til at behandle regnskabsdata. Experian vurderes på den baggrund at kunne levere valide data til FSR's årsanalyse. Ved sammenligning af tallene fra ERST og FSR bemærkes det, at der er en forskel i antallet af ulovlige lån for de reviderede selskaber. Forskellen begrundes med, at FSR har alle ulovlige lån med, som oplyses i regnskaberne, hvor ERST's data er renset for ulovlige lån i selskaber, som er under tvangsopløsning, konkursbehandling eller øvrige forhold, som ikke vurderes relevante ift. deres kontrolopgave. Tidspunktet, hvorpå de relevante data er blevet udtrukket, er også forskelligt. Experian har hentet deres data i august 2015, hvor ERST løbende opdaterer i takt med, at der indberettes nye regnskaber. De modtagne data anvendt i opgaven var opdateret i november 2015. Tallene vil derfor ikke være ens, men dog sammenlignelige og brugbare for at forstå udviklingen i problemet samt den aktuelle situation.

3.5 Terminologi

Nedenfor er de væsentligste begreber, som anvendes i afhandlingen, forklaret.

Ulovligt lån anvendes som udtryk for et ulovligt aktionærlån. Den korrekte betegnelse er ulovligt kapitalejerlån, idet anpartshavere også kan optage ulovlige lån. Aktionærlån anvendes typisk til at dække over samme, hvorfor begrebet anvendes.

Reviderede selskaber omfatter i denne afhandling selskaber, som enten bliver revideret eller får foretaget udvidet gennemgang efter ERST's erklæringsstandard for små virksomheder¹⁰. Alle selskaber i regnskabsklasse B, på nær PIE-virksomheder, har mulighed for at vælge at få foretaget en udvidet gennemgang i stedet for revision jf. ÅRL § 135.

Ikke reviderede selskaber er således selskaber, som ikke overstiger beløbsgrænserne i ÅRL § 135, stk. 1, 3. punkt, og derfor har fravalgt revision og kun får foretaget et review efter ISRE 2400, eller en erklæring om assistance med opstilling af regnskab efter ISRS 4400, alternativt helt har fravalgt revisors assistance. Årsagen til denne opdeling skyldes, at der ved revision og udvidet gennemgang er oplysningskrav for revisor i sin påtegning, når et ulovligt lån konstateres, hvilket synliggør et ulovligt lån på samme vis som ved revision jf. Erklæringsbekendtgørelsen, hvilket ikke er tilfældet for review og assistanceerklæringer. Tilsvarende opdeling anvendes af såvel FSR i deres analyse af udviklingen i ulovlige lån som ERST i deres data, hvilket gør det nemmere at videreføre analysen.

Kapitalejere, virksomhedsejere eller ejere anvendes som betegnelse for aktionærer og anpartshavere jf. SEL § 5 nr. 15 og 16.

Ledelsen anvendes som en samlet betegnelse for direktionen, en eventuel bestyrelse eller tilsynsråd også benævnt det centrale ledelsesorgan og det øverste ledelsesorgan jf. SEL § 5 nr. 4 og 5 med henvisning til SEL § 111.

---

¹⁰ Bilag 1 til Erklæringsbekendtgørelsen

4 Teoriafsnit

I denne del af afhandlingen vil der blive redegjort for reglerne omhandlede ulovlige lån, både selskabsretligt, skattemæssigt, reparationsmulighederne når skaden er sket, præsentationen i årsregnskabet og revisors rolle i forbindelse med emnet.

4.1 Ulovlige aktionærlån – Selskabsretligt

I henhold til SEL § 210 er det ulovligt for et selskab at yde lån, stille sikkerhed eller midler til rådighed for selskabets aktionærer eller ledelsesmedlemmer. De ulovlige lån kan være en trussel for selskabet øvrige investorer, kreditorer m.fl. i tilfælde af konkurs eller manglende betalings-eвне. Derfor er der pligt til straks at tilbagebetale lånet tillagt en årlig rente, og såfremt dette ikke er muligt, vil de personer, som har truffet aftalen, skulle stå inde for eventuelle tab, som selskabet måtte lide som følge af lånet.

4.1.1 Selskabsretligt - Definition på et ulovligt aktionærlån

SEL § 210 angiver, at det som udgangspunkt er ulovligt for et selskab at yde lån, stille sikkerhed eller stille midler til rådighed for kapitalejere eller ledelse, hverken direkte eller indirekte. Ledelsesmedlemmer og kapitalejere må ikke modtage fordele fra selskabet, som ikke er på markedsmæssige vilkår, og dermed kan være til skade for selskabet og i værste fald selskabets øvrige interesser.

Kapitalejere er en samlet betegnelse for alle typer af ejere, både fysiske personer såvel som juridiske enheder, uanset ejerandel og indflydelse. Dog angiver SEL § 211 en undtagelsesregel omhandlede moderselskaber, hvilket vil blive gennemgået nærmere under afsnit 4.1.2 nedenfor. For udlån til juridiske kapitalejere gælder således, at de vil være ulovlige, såfremt de ligger ud over de i § 211 stk. 1 og 2 afgrænsede moderselskaber, hvorfor der ikke må stilles midler til rådighed for visse udenlandske selskaber eller øvrige virksomhedsformer, som ikke er aktie- eller anpartsselskaber, herunder fonde, interessentskaber med flere. Den eneste undtagelse hertil vil være sædvanlige forretningsmæssige dispositioner jf. SEL § 212, som gennemgås i afsnittet nedenfor.

Udlån til ledelsesmedlemmer omfatter både direktion, bestyrelse og tilsynsråd. På samme måde for kapitalejere gælder det, at der ikke må ydes lån til ledelsesmedlemmer i et overliggende moderselskab.

I SEL § 210 er tilsvarende positivt nævnt, at nærtstående parter til kapitalejere og ledelsesmedlemmer også er omfattet af reglerne om ulovlige lån. Udlån til overnævnte fysiske personers ægtefælle, børn, børnebørn, forældre, bedsteforældre, stedbørn med flere vil også være ulovlige. Som skrevet i loven, er der tale om *”personer, der er knyttet til en person, som er omfattet af 1. eller 2. pkt. ved ægteskab, ved slægtskab i ret op- eller nedstigende linje, eller som på anden måde står den pågældende særlig nær.”*¹¹. Som følge af den sidste linje vil reglerne også kunne omfatte øvrige familiemedlemmer eller for den sags skyld venner. Derfor kræves altid en særlig overvejelse ved udlån fra selskaber til fysiske personer.

4.1.2 Selskabsretligt - Lovlige lån

Der findes nogle undtagelser til SEL § 210, hvorfor udlån kan være lovlige. Disse er defineret i SEL §§ 211-215 og vil blive gennemgået nedenfor.

4.1.2.1 Lån til moderselskab og søsterselskaber

En af de lovlige udlånsmuligheder er udlån til danske og visse udenlandske moderselskaber jf. SEL § 211 stk. 1 og stk. 2. Dermed er det muligt at låne penge til moderselskabet, hvilket bl.a. hænger sammen med, at der alternativt ville udloddes skattefrit udbytte fra datterselskabet til moderselskabet jf. Aktieavancebeskatningsloven § 4A.

Definitionen af et moderselskab, er *”Et kapitalsekskab, som har en bestemmende indflydelse over en eller flere dattervirksomheder”*, jf. SEL § 5, stk. 1. nr. 20 med henvisning til SEL §§ 6 og 7 for yderligere definition af koncerner og bestemmende indflydelse. Det afgørende i vurderingen om hvorvidt et selskab er et moderselskab, er at det kan kontrollere de driftsmæssige og økonomiske beslutninger, som træffes i datterselskabet gennem sine beføjelser, som afgøres ud fra en overvægt af stemmerettighederne. Dette kan enten være ved at eje mere end halvdelen af selskabskapital, såfremt stemmerettighederne følger ejerandelen, eller hvor der foreligger en aftale med andre investorer, som medfører kontrol over stemmerettighederne på mere end halvdelen. Derudover kan der være tildelt særlige beføjelser, i vedtægterne som medfører kontrol over virksomheden.

---

¹¹ SEL § 210 stk. 1.

Kapitalejende selskaber, der ikke har bestemmende indflydelse over datterselskabet, har således ikke mulighed for at optage lån i datterselskabet på lovlig vis som angivet i SEL § 211.

Ud over lån til moderselskabet er det tilladt at foretage udlån til søsterselskaber, som er kontrolleret af samme aktionær¹², medmindre der søges omgåelse af lånerestriktionerne i SEL § 210.

4.1.2.2 Sædvanlig forretningsmæssig disposition

Udlån som led i sædvanlig forretningsmæssig disposition er tilsvarende lovligt uanset reglerne i SEL § 210, hvilket betyder at såfremt lånet sker på almindelige forretningsmæssige vilkår som enhver anden kunde, vil dispositionen være lovlig. Et selskab må godt sælge sine almindelige varer eller tjenesteydelser til aktionæren, så længe arbejdet udføres på samme vilkår som for en tredjemand. En forlængelse af kredittid vil således være udelukket. Tilsvarende skal der skelnes mellem om dispositionen alene gennemføres pga. det nære forhold, eller om selskabet indgår tilsvarende dispositioner med uafhængige parter. Der er således grænser for, hvilke dispositioner der kan tillægges som værende sædvanlig forretningsmæssig.

En generel forudsætning for at yde et lovligt lån efter reglerne i SEL §§ 211-212 er, at lånet skal anses for forsvarligt og samtidig være i selskabets interesse. Reglerne hænger således sammen med den generelle antagelse om, at handler skal indgås på markedsmæssige vilkår, efter armslængde princippet.

4.1.3 Selskabsretligt - Konsekvenser ved ulovlige lån

I henhold til SEL § 215 skal et ulovligt lån tilbagebetales til selskabet, tillagt en årligt rente. Minimumsrenten er fastsat ud fra Lov om renter ved forsinket betaling § 5, stk. 1, tillagt 2% yderligere jf. SEL § 215. Renten angivet i Renteloven § 5, stk. 1, udgør Nationalbankens udlånsrente + 8% i tillæg. Nationalbankens udlånsrente udgør kun 0,05% i 2015¹³. Samlet medfører det, at et ulovligt lån skal forrentes med minimum 10,05% om året.

Kan låntager ikke tilbagebetale lånet, indestår de personer, som har truffet aftale om lånet for det tab, som selskabet måtte lide, jf. SEL § 215, stk. 2. Dette medfører således, at et ulovligt lån skal tilbagebetales, tillagt en rente på 10,05%, og såfremt dette ikke sker eller kan effektueres,

---

¹² "Modernisering af selskabsretten", side 498

¹³ Nationalbanken.dk – markedsinformations – officielle rentesatser.

risikerer beslutningstagerne at ifalde ledelses- og erstatningsansvar. Når ERST bliver bekendt med et ulovligt lån, kan de rette henvendelse til ledelsen med påbud om tilbagebetaling af lånet, inden for en frist på typisk 6 uger¹⁴. Uanset tilbagebetalingen inden for fristen eller ej risikerer ledelsen at blive sanktioneret med bøde som følge af lovovertrædelsen, jf. SEL § 367. Bødens størrelse beregnes ud fra lånets hovedstol og udgør som udgangspunkt 5% af hovedstolen. Såfremt lånet tilbagebetales inden ERST's fastsatte frist, vil bødens størrelse kunne halveres. Bødestørrelsen er fastsat i en højesteretsdom fra 5. december 1996, hvor et ulovligt lån på 1.200.000 kr. blev straffet med en bøde på 30.000 kr. idet den tiltalte havde tilbagebetalt lånet inden for ERST's frist for tilbagebetaling¹⁵, svarende til 2,5%. ERST står for at vurdere sagens omfang, og om der er behov for at videresende sagen til Politiet for deres efterforskning. Det er Politiet, der vurderer om ledelsen er strafansvarlig, og skal bødes efter SEL § 367.

Alle ulovlige lån som konstateres, bliver altså ikke sanktioneret med bøde, tværtimod er det faktisk de færreste. Af tabellen nedenfor ses antal politianmeldelser ERST har foretaget over de seneste år.

Tabel 1: Antal politianmeldelser foretaget af ERST

År	Antal Politianmeldelser
2012	119
2013	149
2014	6
2015 forventeligt	200

Kilde: ERST

Når der i 2014 regnskaberne har været konstateret ca. 9.500 ulovlige lån af ERST¹⁶, er der tale om en meget lille andel, der rent faktisk fører til en politianmeldelse og dermed en mulig bødestraf. Årsagen hertil er hovedsageligt, at ERST fokuserer på de ulovlige lån som overstiger 100.000 kr. og derfor begrænser antallet af sager sig kraftigt¹⁷. Samlet for både de reviderede og ikke reviderede selskaber, udgør antallet af ulovlige lån i 2014 regnskaberne, som overstiger

¹⁴ ERST hjemmeside – Ulovlige kapitalejerlån.

¹⁵ U.1997.256H

¹⁶ Bilag 7 – Erhvervsstyrelsen data

¹⁷ Bilag 5 – Interview af Carina Gaarde Sørensen, Erhvervsstyrelsen

100.000 kr. ca. 2.000 stk.¹⁸. Antal politianmeldelser udgør ca. 10% heraf, hvorfor risikoen for bødestraf efter SEL § 367 anses for begrænset.

I de tilfælde, hvor der er konstateret ulovlige lån af en vis størrelse, har ERST endvidere en mulighed for at tvinge selskabet til at blive underlagt revision i de to efterfølgende regnskabsår. Dermed øges sikkerheden for, at et nyt ulovligt lån eller andre kreative øvelser bliver opdaget af revisor og dermed påpeget over for ERST, som så kan sende sagen videre til politiet igen. Såfremt selskabet havde fravalgt revisionen, ville ledelsen nemmere kunne skjule et nyt ulovligt lån i regnskaberne og dermed også over for ERST.

Som tidligere nævnt er sikkerhedsstillelser også omfattet af reglerne om ulovlige lån. En konsekvens ved at foretage ulovlige sikkerhedsstillelser er, at de er bindende for selskabet, såfremt aftaleparten var i god tro og ikke havde kendskab til, at sikkerhedsstillelsen var ulovlig. Dermed kan selskabet være bundet af en uheldig sikkerhedsstillelse, og ledelsen som har truffet beslutning om sikkerhedsstillelsen kan sanktioneres med bøde, som beskrevet ovenfor.

Selskabsretligt skal hele lånet tilbagebetales med rentetillæg, uanset hvordan lånet måtte være behandlet regnskabsmæssigt eller skattemæssigt. Er det ulovlige lån nedskrevet i regnskabet ud fra en konkret vurdering af, om lånet ikke kan tilbagebetales jf. ÅRL § 37, vil det præsenteres med en lavere værdi i regnskabet, men selskabsretligt vil lånet fortsat være gældende med det fulde beløb.

4.2 Ulovlige aktionærlån i skatteretlig henseende

Som reaktion på problemet med de ulovlige lån, blev skattereglerne ændret af den daværende regering ifm. Vedtagelsen af skattereformen i Folketinget den 13. september 2012. Ændringerne til LL §§ 2 og 16 betyder, at et ulovligt lån fremover bliver betragtet som en hævning uden tilbagebetalingspligt¹⁹. Det vil sige, at en ulovligt lånedisposition etableret efter den 14. august 2012 skal beskattes som udbytte eller løn, hvilket fjerner de skattemæssige incitament for aktionærer til at låne penge på ulovlig vis og derigennem udskyde skatten.

Skatteændringen i 2012 medførte en række spørgsmål til den skattemæssige håndtering, hvilket ledte til, at SKAT udgav et styresignal om aktionærlån den 3. december 2014, jf.

SKM2014.825.SKAT. Heri beskriver SKAT deres opfattelse af en række situationer, som har

---

¹⁸ Bilag 7 – Erhvervsstyrelsen data

¹⁹ LL § 16E

medført en ulovlig disposition, i skatteretlig forstand. Nogle af disse vil blive gennemgået i de følgende afsnit.

4.2.1 Skatteretligt – Hvem er omfattet

Et ulovligt lån i skattemæssig forstand, er et lån som ydes til fysiske personer, som har bestemmende indflydelse i det selskab, som yder lånet, jf. LL § 2. Der er således kun tale om fysiske personer. Hvorvidt en kapitalejer har bestemmende indflydelse defineres i LL § 2, stk. 2. Udgangspunktet er at personen direkte eller indirekte ejer mere end 50% af selskabskapitalen eller stemmerettighederne. Ved opgørelsen af denne skal tillægges eventuelle kapitalandele eller stemmerettigheder som nærtstående eller koncernselskaber²⁰ måtte være i besiddelse af, eller hvor der er en aftale med andre aktionærer om kontrol. Så længe at kapitalejeren har bestemmende indflydelse opgjort efter LL § 2, stk. 2, vil udlån anses for ulovlige skattemæssigt. Dermed vil udlån til øvrige aktionærer, som ikke har bestemmende indflydelse ikke anses for ulovlige ifølge skatteretten. Tilsvarende er gældende for ledelsesmedlemmer som ikke er hovedaktionærer i selskabet.

Den skatteretlige definition af nærtstående parter er positivt nævnt i LL § 16H, stk. 6 og omfatter:

- Ægtefælle
- Forældre og bedsteforældre
- Børn og Børnebørn herunder disses ægtefæller
- Stedbørn og adoptivforhold sidestilles med ægte slægtskabsforhold
- Dødsboer efter førnævnte

I relation til ovenstående vil udlån til transparente selskaber som kommanditselskaber, partnerselskaber eller interessentskaber også kunne anses for ulovlige i de tilfælde, at hovedaktionæren eller dennes ovennævnte nærtstående deltager i disse²¹. Forholdet skyldes, at disse transparente selskaber ikke er selvstændige skattesubjekter, og der skeles derfor til de bagvedliggende personer. Tilsvarende gælder for udlån til hovedaktionærens eller dennes nærtståendes virksomheds-skatteordning²².

---

²⁰ Efter LL § 2 stk. 3

²¹ SKM 2014.663SR, SKM 2014.15.SR og SKM 2014.14 SR

²² SKM 2014.16.SR

Ift. SEL er der således en væsentlig forskel på, hvornår der foreligger et ulovligt lån selskabsretligt som skatteretligt, set ift. den omfattede personkreds. I skatteretten er det kun lån til hovedaktionæren som er ulovlige, hvor selskabsretten omfatter alle kapitalejere, juridiske personer og ledelsesmedlemmer – i øvrigt uden at have bestemmende indflydelse. Tilsvarende er definitionen af nærtstående mere omfattende i SEL, da øvrige personer, som står den pågældende særligt nær, også er omfattet. Dermed vil udlån til en særlig nær søskende, samlever, onkler, tanter med flere være ulovlige i henhold til SEL, men ikke i skattemæssig henseende.

4.2.2 Skatteretligt – Hvilke typer lån er omfattet

SKAT's styresignal²³ uddyber forskellige låne situationer, som vil blive behandlet nedenfor, idet der redegøres for reglerne og forskellige situationer, hvilket anses relevant for forståelsen. Forholdene tager udgangspunkt i LL § 16E, som har følgende ordlyd:

"Hvis et selskab m.v. omfattet af selskabsskattelovens § 1, stk. 1, nr. 1 eller 2, og tilsvarende selskaber m.v. hjemmehørende i udlandet direkte eller indirekte yder lån til en fysisk person, behandles lånet efter skattelovgivningens almindelige regler om hævnninger uden tilbagebetalingspligt, forudsat at der mellem långiver og låntager er en forbindelse omfattet af § 2. 1. pkt. finder ikke anvendelse på lån, der ydes som led i en sædvanlig forretningsmæssig disposition, på sædvanlige lån fra pengeinstitutter eller på lån til selvfinansiering som nævnt i selskabsloven § 206, stk. 2. 1. og 2. pkt. finder tilsvarende anvendelse på sikkerhedsstillelser og på midler, der stilles til rådighed."

Til de ulovlige og dermed skattepligtige lån anses lån, sikkerhedsstillelser eller midler, som direkte eller indirekte stilles til rådighed for hovedaktionæren. Her er der således en hvis sammenhæng over til reglerne i SEL jf. §§206-214.

Som positivt nævnt i LL § 16E er sædvanlige forretningsmæssige dispositioner lovlige på samme måde som i SEL § 112, hvorfor der henvises til afsnit 4.1.2.2 for forklaring heraf.

---

²³ SKM2014.825.SKAT

4.2.2.1 Situation 1 - Egentlige lån

SKAT's situation 1 omhandler egentligt lån og betragtes som værende lån, der ikke disponeres som led i f. eks. køb af varer i selskabet. Som nævnt ovenfor vil sådanne lån som udgangspunkt være skattepligtige, med undtagelse af de dispositioner, som er stillet som led i en sædvanlig forretningsmæssig disposition, lovlig selvfinansiering efter SEL § 206, stk.2, eller sædvanlige lån fra pengeinstitutter jf. SEL § 213. Et udlån til hovedaktionæren til private indkøb, ligger uden for de sædvanlige dispositioner og vil derfor være skattepligtigt.

4.2.2.2 Situation 2 – Brug af firmakreditkort

Almindelige private køb via firmakortet vil være at betragte som et ulovligt lån og bliver dermed skattepligtigt, uanset beløbets størrelse. Betaling af private udgifter via firmakreditkortet kan godt blive undtaget fra beskatning, såfremt der er tale om en sædvanlig forretningsmæssig disposition. Forretningsrejse nævnt som eksempel i styresignalet. Forholdet kræver dog at der foretages en "sædvanlig rejseafregning", så udgifterne herefter kan modregnes i hovedaktionærens løn.

Der vil være tale om en konkret vurdering, herunder hvordan en efterfølgende rejseafregning bliver håndteret. Ved brug af et firmakreditkort skal hovedaktionæren være meget opmærksom og en anbefaling må være at undlade privatkøb på firmakortet, for ikke at risikere beskatning. Denne anbefaling kommer af, at SKAT ikke har defineret en "sædvanlig rejseafregning", hvorfor det ikke er til at svare entydigt på, om en hævning vil blive skattepligtig eller ej.

4.2.2.3 Situation 3 – Hævning af tilgodehavende

Den sædvanlige mellemregning mellem hovedaktionæren og selskabet skal altid være i hovedaktionærens favør for at undgå skattepligt. Har hovedaktionæren et anfordringstilgodehavende hos selskabet, kan der ske en legal modregning i mellemværendet i takt med hævninger og privatkøb, såfremt transaktionerne bogføres løbende med den sædvanlige bogføringsfrekvens. Dette tolkes som om, at der ikke må være usædvanlige ophold mellem hovedaktionærens hævninger og bogføringen heraf på mellemregningskontoen, hvilket kan forstyrre billedet af mellemregningskontoen for at sikre, at balancen er i hovedaktionærens favør.

Faldgrupperne her er, at selskabet på intet tidspunkt må have et tilgodehavende hos hovedaktionæren, fordi der er blevet hævet eller købt for mere, end der stod på mellemregningskontoen. Ellers vil det være at betragte som et ulovligt lån efter LL § 16E og dermed blive skattepligtigt.

I relation til situation 2 vurderes det, at private køb på firmakortet, som overstiger det eventuelle tilgodehavende, som hovedaktionæren måtte have, tilsvarende vil være at betragte som et ulovligt lån.

SKAT gør endvidere opmærksom på, at hævninger og betaling af private udgifter foretaget af et selskab, ikke kan modregnes via andre selskaber. En hovedaktionær med et holdingselskab og et driftsselskab kan således ikke hæve penge i driftsselskabet og modregne det via mellemregningen i et holdingselskab, såfremt aktionæren har et tilgodehavende i holdingselskabet. Modregningsmuligheden er kun gældende i det enkelte selskab uanset øvrige koncernforhold.

4.2.2.4 Situation 4 – Hævning af tilgodehavende, men der eksisterer et gammelt aktionærlån

Aktionærlån optaget før 14. august 2012, altså før vedtagelsen af ændringerne af skattereglerne anses ikke for skattepligtige. Der kan således opstå en situation, hvor hovedaktionæren har flere mellemværender med selskabet både i form af et gammelt ulovligt lån og modsat et tilgodehavende. Ønsker hovedaktionæren efterfølgende af hæve penge i selskabet som følge af hans tilgodehavende, kan det lade sig gøre uden skattebetaling heraf, hvis vilkårene for lånet tillader det. Det er her vigtigt at holde for øje, at hævningen kun vil være skattefri, hvor hævningen ikke kun sker som følge af hovedaktionærens bestemmende indflydelse. Såfremt det vurderes, at hovedaktionæren ikke efterfølgende kan betale det tidligere ulovlige lån tilbage til selskabet, vil hævningen anses for skattepligtig, og skal betragtes som løn eller udbytte.

Forholdet skal sikre, at der ikke må udbetales penge fra selskabet til aktionæren skattefrit, i de tilfælde at selskabet risikerer at lide tab senere, hvilket hænger godt sammen med, at lovgiverne ønsker at beskytte interessenterne mod tab, og at aktionæren ikke stilles bedre end selskabets øvrige kreditorer.

4.2.2.5 Situation 5: Rentetilskrivning af lån fra før lovændring

Eksisterer et gammelt aktionærlån, er det vigtigt at være opmærksom på, at en ændring af aftalen, således at der påbegyndes en rentetilskrivning, skal være foretaget inden ændringen af skattereglerne d. 14. august 2012. Hvis en sådan ændring først er indgået efter denne dato, anses ændringerne af låneforholdene for væsentlige og hele lånet bliver betragtet som et nyt ulovligt lån i skatteretlig forstand – altså bliver lånet skattepligtigt. Forholdet vurderes ikke så relevant

længere, idet det nok er de færreste gamle lån, hvor der overvejes rentetilskrivning på nuværende tidspunkt.

4.2.3 Skatteretligt – konsekvenser ved ulovligt aktionærlån

I selskabsretten opereres der med begrebet kapitalejerlån, idet de ulovlige dispositioner anses for lån, som skal tilbagebetales. I skatteretten er der dog ikke tale om et lån, fordi beløbet ikke skal tilbagebetales i skatteretlig forstand jf. § 16E, stk. 1, men anses for en hævning. Den ulovlige disposition bliver skatteteknisk omdannet til udbytte eller løn, så skatten heraf mangler at blive afregnet til SKAT.

Om lånet kan blive konverteret til løn afhænger af aktionærens aktuelle lønforhold. Er aktionæren ikke ansat i selskabet, kan aktionæren ikke modtage løn, hvilket kan være tilfældet i et holdingselskab, eller at hovedaktionæren ikke også er direktør i selskabet. Såfremt aktionæren er ansat og får løn afhænger det af, om hævningen kan *"rummes inden for en rimelig aflønning til aktionæren for det udførte arbejde"*²⁴. Aktionæren kan ikke tillade sig at hæve en urimelig løn i selskabet for hans arbejde, bare for at få udlignet et ulovligt lån, herunder for at selskabet kan få fradragsret for lønudgiften. Såfremt hævningen ikke kan rummes i en lønudbetaling, vil det i stedet anses for et udbytte.

Bemærk at udlån til nærtstående efter jf. LL § 16 H, stk. 6, som ikke selv er ansatte i selskabet, ikke kan beskattes som løn eller udbytte hos dem igennem selskabet. Lånet anses da for at have passeret hovedaktionærens økonomi, hvilket medfører beskatning af hovedaktionæren som beskrevet ovenfor. Endvidere kan der tillægges gaveafgift/indkomstskat afhængig af lånets størrelse, og hvilken nærtstående der er udlånt til, hvorfor det kan ramme hårdt²⁵.

Når først det ulovlige lån er opstået, og lånet skal beskattes, er det vigtigt at overholde reglerne ift. indberetning af skatterne, idet ledelsen kan få bøder for manglende indberetning. Bødestørrelsen afhænger af antallet af ansatte og går fra 5.000 kr. for selskaber med 1-4 ansatte og op til 80.000 kr. for selskaber med 100 eller flere ansatte²⁶. Ledelsen risikerer derfor også bøder, hvis indberetningen af skatten forbundet med et konstateret ulovligt lån halter.

---

²⁴ L 199, side 27

²⁵ Boafgiftsloven §§ 22 og 23 definerer hvilke nærtstående, der kan gives skattefrie gaver til, herunder beløbsgrænser for skattefrihed og eventuel gaveafgift ved overskridelse af beløbsmæssige grænser.

²⁶ L173 som fremsat, side 20.

Da det ulovlige lån ikke eksisterer skattemæssigt, vil rentetilskrivningen efter SEL § 215 ikke påvirke hovedaktionærens indkomst, som normalt ville have haft et rentefradrag. Det logiske ville være, at selskabet så heller ikke skulle beskattes af renteindtægten, men da renteindtægten betragtes som værende et skattepligtigt tilskud²⁷, skal den netop medregnes selskabets skattepligtige indkomst ved årsafslutningen.

Det ulovlige lån skal selskabsretligt tilbagebetales jf. SEL § 215. En sådan tilbagebetaling fjerner ikke skattepligten af lånet, idet lånet konverteres til en hævning på tidspunktet, hvor den uretmæssige udbetaling foretages. En tilbagebetaling af lånet vil derfor medføre at lånet selskabsretligt ikke længere er aktuelt, men skattemæssigt skal der fortsat ske beskatning som følge af det ulovlige lån. En eventuel tilbagebetaling af lånet vil ikke have konsekvenser for selskabet i form af skattepligt, på trods af at lånet ikke eksisterer skatteteknisk jf. LL § 16E, stk. 2. Sker der tilbagebetaling af det ulovlige lån og herefter udloddes et tilsvarende beløb igen, vil dette medføre dobbeltbeskatning. I høringsskemaet til behandlingen af lovforslaget, spurgte FSR om netop forholdet omkring dobbeltbeskatningen, hvortil svaret fra skatteministeren var:

---

*"Den påpegede dobbeltbeskatning kan undgås ved at undlade at optage lån i selskabet. Aktionæren er således selv herre over konsekvenserne."*²⁸

Svaret til FSR anses som et meget klart signal om, at ulovlige lån er uønsket. Beskatningen er i udgangspunktet den samme som på almindelige hævninger, hvilket i grundtanken må anses for at være fair. Problemet opstår i de situationer, hvor der laves fejl, eller det ikke er muligt at anvende reparationsmulighederne, hvilket medfører dobbeltbeskatning.

Sikkerhedsstillelser kan anses for ulovlige lån både selskabsretligt og skatteretligt. I skatteretten vil konsekvensen ved sikkerhedsstillelsen være beskatning på samme måde som ovennævnte hævninger af hele kautionens, garantiens eller pantets beløb²⁹. Derved er beskatningen på sikkerhedsstillelser ekstra hård, da det ikke er sikkert, at der overhovedet vil være en reel værdi i sikkerhedsstillelsen, f. eks. hvis sikkerhedsstillelsen ikke aktualiseres, eller kun med et meget mindre beløb. Dog kan man glæde sig over, at et eventuelt efterfølgende regreskrav, som selskabet måtte have hos hovedaktionæren, ved aktualisering af en sikkerhedsstillelse, ikke vil anses

---

²⁷ L199 som fremsat, side 27.

²⁸ L199, Bilag 2 høringsskema og høringssvar, side 20

²⁹ L199, Bilag 21, side 6 nederst

for et nyt ulovligt lån i skatteretlig forstand, idet hele sikkerhedsstillelsen er blevet beskattet ved aftaleindgåelsen.

4.3 Indflydelse på årsregnskabet

Årsregnskabet præsenterer selskabets historiske finansielle stilling og giver et væsentligt indblik i et selskabs økonomiske situation. ÅRL indeholder de formelle krav, der er til udarbejdelse og præsentationen af regnskabet, herunder hvordan et ulovligt lån skal behandles, for at regnskabslæseren kan blive tilstrækkeligt oplyst ved gennemlæsning.

4.3.1 Præsentation af ulovlige lån

Har selskabet ydet et lån til ejer eller ledelsesmedlemmer, vil dette skulle præsenteres på en særskilt linje i balancen i henhold til skemakravene i ÅRL bilag 2. Selskabets tilgodehavende præsenteres med benævnelsen ”Tilgodehavende hos virksomhedsdeltagere og ledelse” og kan vises enten under finansielle anlægsaktiver, hvis tilbagebetalingen forventes at være over et år (langfristet) eller under omsætningsaktiver, hvis tilbagebetalingen sker inden for et år (kortfristet).

Regnskabsposten indeholder både ulovlige lån og lovlige lån, hvorfor det ikke kan læses direkte af regnskabsposten, om det er det ene eller det andet. Til at supplere regnskabslæseren er der krav om noteoplysning jf. ÅRL § 73, hvori der skal oplyses om lånebeløb for hver ledelseskategori samt de væsentligste vilkår forbundet med lånet, herunder rentefod, tilbagebetalte beløb i året og eventuelle nedskrivninger eller afkald, som måtte være foretaget eller givet. Såfremt der er optaget et lån i regnskabsåret, men dette er berigtiget inden statusdagen, vil dette ikke fremgå af balanceposten, men skal oplyses særskilt i noten for at vise regnskabslæseren, at lånet har været der. Oplysningskravet gælder tilsvarende for sikkerhedsstillelser for ledelsesmedlemmer jf. § 73, stk. 2.

Det er væsentligt at bemærke, at et lån til ledelsesmedlemmer skal oplyses i balancen og yderligere specificeres i noteoplysningerne, mens et lån til en aktionær ikke skal oplyses i noten. Et ulovligt udlån til en aktionær, som ikke er medlem af ledelsen, vil kun skulle præsenteres i balancen. Den generelle situation er dog, at de fleste aktionærer, som reelt har mulighed for at få bevilliget et lån i et selskab, også vil være medlem af enten direktionen eller bestyrelsen, og derigennem skal lånet fortsat noteoplyses, men der kan altså være enkelte situationer hvor der ikke skal tilknyttes en note.

Lån til ledelsesmedlemmer i modervirksomheder, samt lån til ledelsens nærtstående parter skal tilsvarende oplyses jf. ÅRL § 73, stk. 3 og stk. 4. Det bemærkes, at disse to bestemmelser blev fjernet ved lovforslaget om ændringerne til ÅRL, som gælder fra 1. januar 2016³⁰. Lempelsen får dog kun betydning for klasse B virksomheder, fordi oplysningskravet efter § 98 c, stk. 1, omhandler transaktioner med nærtstående parter, herunder ulovlige lån til nærtstående eller ledelsen i et moderselskab, og disse fortsat vil være gældende for klasse C og D virksomheder.

Et ulovligt lån kan medføre en skatteforpligtelse, såfremt lånet også skatteretligt er ulovligt. Har selskabet indberettet det ulovlige lån til SKAT, og har modtaget et krav om betaling fra SKAT, vil der eksistere en reel gældsforpligtelse inden balancedagen, hvorfor beløbet skal medregnes som en gæld i regnskabet. Såfremt der ikke er modtaget krav retur fra SKAT, vil skatteforpligtelsen skulle oplyses som en eventualforpligtelse i stedet efter ÅRL § 64, grundet solidarisk hæftelse med hovedaktionæren³¹.

Samlet set betyder det, at der ved et ulovligt lån som udgangspunkt skal være en saldo på balanceposten "Tilgodehavender hos virksomhedsdeltagere og ledelse", en noteoplysning hertil og en gældsforpligtelsen enten indregnet som gældspost i balancen eller oplyst som en eventualforpligtelse.

4.3.2 Digital indberetning

For regnskabsklasse B virksomheder har der siden regnskabsåret 2012 været krav om, at virksomheder skal indberette deres årsrapporter digitalt til ERST³². Indberetningen kan ske via systemet Regnskabs Basis eller i XBRL format via Regnskab Special. Dette medvirker til, at alle regnskabsposter, noteoplysninger mv. siden da, er modtaget og opbevaret elektronisk hos ERST. De har derfor fået en meget bedre mulighed for at søge specifikke data ud fra de indberettede årsrapporter ift. tidligere, hvor det var i papirform.

---

³⁰ L117 som fremsat side 79.

³¹ "Notat om aktionærlån" af 13. marts 2015

³² Indsendelsesbekendtgørelsen 837 af 14/08/2012, historisk, § 9, stk. 1

Det bekræftes af Carina Gaarde Sørensen, at de hos ERST anvender de digitale muligheder aktivt ift. kontrollen med de ulovlige lån³³. Det er muligt at søge i deres databaser, hvilke virksomheder, som har indberettet tal på regnskabsposten ”Tilgodehavender hos virksomhedsdeltagere og ledelse”, herunder søge efter særlige ord i revisors påtegning.

4.4 Revisors indflydelse på ulovlige aktionærlån

Revisors erklæring i regnskabet fortæller om revisors udførte arbejde³⁴. De forskellige erklæringstyper, en revisor kan påtegne regnskabet med er følgende:

1. Revision
2. Udvidet gennemgang
3. Review
4. Assistance med opstilling

Overordnet set er forskellen på de 4 erklæringer, den grad af sikkerhed revisor erklærer sig med. En revisionsopgave udtrykker en høj grad af sikkerhed, hvor udvidet gennemgang og review opgaver vil være med begrænset sikkerhed og slutteligt vil en assistance erklæring være uden sikkerhed. De fire typer erklæringer gennemgås i de efterfølgende afsnit, så det gøres klart, hvad de enkelte erklæringstyper betyder ift. omfanget af revisionshandlinger. Derudover beskrives hvornår revisor skal forsyne sin påtegning med et forbehold og/eller en supplerende oplysning, særligt i relation til ulovlige lån.

Revision er krævet i alle selskaber i Regnskabsklasse B, C og D jf. ÅRL § 135, stk. 1. Klasse B selskaberne har dog fået mulighed for at kunne vælge udvidet gennemgang i stedet for revision³⁵. Review og assistance erklæringer kræver et fravalg af revision, og er kun for de B-selskaber, som på balancedagen og 2 på hinanden følgende år, holder sig under to af følgende størrelsesgrænser:

1. Balancesum på 4 mio. kr.
2. Nettoomsætning på 8 mio. kr.
3. Gennemsnitligt antal heltidsansatte i regnskabsåret på 12

---

³³ Bilag 5 – Interview af Carina Gaarde Sørensen, Erhvervsstyrelsen

³⁴ Erklæringsbekendtgørelsen § 3

³⁵ Grænsen for regnskabsklasse B, er selskaber som ikke overstiger to ud af tre parametre, nettoomsætning på 72 mio. kr. en balancesum på 36 mio. kr. og gns. antal medarbejdere på 50, jf. ÅRL § 7, stk. 2. Muligheden for valg af udvidet gennemgang, samt fravalg af revision (review, assistance eller ingen erklæring) fremgår tilsvarende af ÅRL § 135, stk. 1.

Det er således kun de mindre klasse B virksomheder, som har mulighed for helt at fravælge revisors assistance, idet der ikke er krav om, at der skal foretages review eller assistance.

4.4.1 Revisors erklæring

Der er særlige krav til, hvad der skal erklæres om i revisors påtegning på regnskabet. Rammerne for disse krav er sat i Erklæringsbekendtgørelsen, og er yderligere beskrevet i Vejledning om Erklæringsbekendtgørelsen. I § 5 oplistes, hvad en påtegning skal indeholde. Kort fortalt skal revisionspåtegningen fortælle modtageren, hvilket arbejde revisor har udført og for hvem, den overordnede konklusion, og om der er særlige forhold regnskabslæser skal være opmærksom på, udtrykt som et forbehold eller en supplerende oplysning.

4.4.1.1 Forbehold

Forbehold i revisionspåtegningen er udtryk for, at der er forhold, som medfører, at revisor enten konkluderer, at der er væsentlige fejl eller mangler i regnskabet, eller at revisor ikke kan få tilstrækkelig dokumentation til at konkludere, at regnskabet er retvisende, jf. Erklæringsbekendtgørelsen § 6, stk. 1. Under § 6, stk. 2 er oplistet, hvornår der altid skal tages forbehold, og under 2. punkt nævnes *”regnskabet ikke indeholder de krævede oplysninger eller ikke opfylder betingelserne for at udelade krævede oplysninger, medmindre de manglende oplysninger er uvæsentlige”*. Under 5. punkt står der *”forhold af betydning for regnskabet ikke er tilstrækkeligt oplyst for revisor”*.

Punkt 2 og 5 er nogle af de forhold, som kunne være gældende i relation til ulovlige lån. Som beskrevet under afsnit 4.3.1 skal der til et ulovligt lån knyttes en noteoplysning om væsentlige forhold. Hvis denne ikke er oplyst, vil regnskabet ikke indeholde de krævede oplysninger, og revisor skal derfor tage forbehold i påtegningen. Det kan diskuteres, hvorvidt der skal gives forbehold i det tilfælde, at der er tale om et uvæsentligt lån. I erklæringsvejledningen afsnit 5.4.2.2. er indført en kommentar til § 6, stk. 2, nr. 2 hvoraf det fremgår, at oplysningskrav der giver information til et ”kontrolformål” vil umiddelbart altid være væsentligt.

Tilbageholder ledelsen oplysninger om ulovlige lån eller ikke vil dokumentere overførsler, som kunne indikere dette, skal revisor tage forbehold.

Det er vigtigt at påpege, at når revisor tager forbehold efter Erklæringsbekendtgørelsen § 6, skal konklusionen også tilrettes. I § 5, stk. 5 ses det at *”Konklusionen skal være enten uden forbehold, med forbehold eller afkræftende, jf. stk. 6”*. Det er således ikke i overensstemmelse med

reglerne at forsyne påtegningen med et forbehold uden også at ændre konklusionen til at være med forbehold eller afkræftende, afhængigt af omstændighederne.

4.4.1.2 Supplerende oplysning

En supplerende oplysning i påtegningen er i modsætning til forbeholdet ikke noget, som påvirker revisors konklusion. Derfor fremkommer afsnittet også først efter konklusionen. Supplerende oplysninger er defineret i Erklæringsbekendtgørelsen § 7, og deles i to typer:

- Supplerende oplysninger vedrørende forhold i regnskabet, § 7, stk. 1
- Supplerende oplysninger vedrørende andre forhold, § 7 stk. 2

Supplerende oplysning vedrørende forhold i regnskabet må ikke komme med nye oplysninger, men skal henvise videre til afsnit i regnskabet og gengive eller resumere det eller de væsentlige forhold. I relation til ulovlige lån vil dette ikke være så relevant, da eventuel udeladelse af oplysninger, skal indgå som et forbehold. Der skal være tale om forhold, som medfører væsentlig usikkerhed til bestemte poster³⁶.

Supplerende oplysning vedrørende andre forhold skal gives, hvis revisor får en *”begrundet formodning om, at medlemmer af ledelsen kan ifalde erstatnings- eller strafansvar for handlinger eller undladelser, der berører virksomheden...”* jf. § 7, stk. 2. Herunder gælder, at der altid skal oplyses om overtrædelse af skatteloven, SEL eller lovgivning om regnskabsaflæggelse. I relation til ulovlige lån, kan ledelsen ifalde ansvar i relation til manglende overholdelse af SEL. Det kan være som følge af, at der eksisterer et ulovligt lån og eventuelt, at der mangler rentetilskrivning af lånet. Manglende indeholdelse af kildeskat ved at en ulovligt lån bliver betragtet som løn eller udbytte, kan også medføre ledelsesansvar, som skal oplyses som en supplerende oplysning. Både et ulovligt lån og manglende angivelse af A-skat er nævnt positivt i Erklæringsvejledningens afsnit 5.6.2 som eksempler på overtrædelser, som skal oplyses som supplerende oplysning om andre forhold.

Det er værd at bemærke, at der kun skal oplyses om væsentlige forhold jf. § 7, stk. 2. Et ulovligt lån af *bagatelagtig størrelse* behøves således ikke blive omtalt i påtegningen jf. Erklæringsvejledningen afsnit 5.6.2 Det ses også af følgende afgørelse i Revisornævnet. I sag nr. 90/2011 fra

---

³⁶ Erklæringsvejledningen afsnit 5.6.1

den 17. december 2011 bliver en registreret revisor frifundet for ikke at afgive en supplerende oplysning om et anpartshaverlån på kr. 5.733³⁷.

4.4.2 Forskelle på erklæringer med sikkerhed

FSR har udarbejdet en simpel oversigt, som viser de overordnede opgaver, som revisor udfører i ved de forskellige erklæringsopgaver.

Figur 2: Oversigt over revisors opgaver ved erklæringer med sikkerhed

Review: • Konklusion fra revisor med begrænset sikkerhed • Forståelse af virksomheden og dens omgivelser • Vurdering af risiko og væsentlighed • Kontrol af væsentlige oplysninger ved fx: ◦ Analyser ◦ Forespørgsler ◦ Andre handlinger når relevant • Kommunikation med ledelsen kan være mundtlig eller skriftlig	Udvidet gennemgang: • Konklusion fra revisor med begrænset sikkerhed • Samme handlinger som ved et review Derudover: • Engagementsforespørgsler til banker • Indhente oplysninger fra personbog, tingbog og bilbog • Indhente advokatbreve • Kontrollere virksomhedens indberetninger til SKAT	Revision: • Konklusion fra revisor med høj grad af sikkerhed • Forståelse af virksomheden og dens omgivelser • Vurdering af risiko og væsentlighed • Kontrol af væsentlige oplysninger ved fx ◦ Vurdering ◦ Efterprøvning ◦ Fysisk kontrol ◦ Observationer ◦ Efterregnet ◦ Bekræftelser fra 3. mand • Kommunikation med ledelsen i revisionsprotokol
Begrænset sikkerhed		Høj grad af sikkerhed

Kilde: FSR

I relation til problemstillingen kan udfordringen være, at ulovlige lånedispositioner kan fremkomme på mange måder. Dette ses da også af SKAT's styresignal som beskrevet i afsnit 4.2.2, hvor der er flere eksempler på, hvordan et ulovligt lån kan opstå. I relation til revisors arbejde oplistes her nogle af de situationer, hvormed man kunne forestille sig at et ulovligt lån kunne opstå:

³⁷ Årets resultat var kr. -249.620 og aktivmassen var kr. 2.446.554.

Figur 3: Eksempler på ulovlige lån

Regnskabspost eller forhold	Eksempler på ulovlige lån
1. Private afholdte omkostninger bogført i driften	• Repræsentation – en privat middag • Småanskaffelser – privatkøb af IT-udstyr, møbler eller lignende • Reparation og vedligeholdelse – reparation af privat bil, ejendom eller lignende • Drift af bil – reparationer af privat bil
2. Materielle anlægsaktiver	• Private aktiver købt gennem virksomheden eller udlån af aktiver til privat brug
3. Tilgodehavender / Omsætning	• Salg af varer eller tjenesteydelser med fordelagtige priser, kredittid eller lignende til aktionær, ledelse eller disse nærtstående
4. Mellemregningen med ledelse og ejere	• Mellemregning med ejer eller ledelse kommer i virksomhedens favør, som følge af et privatkøb eller en direkte overførsel
5. Sikkerhedsstillelse	• Sikkerhedsstillelser fra virksomheden til at dække for private forhold

Kilde: Egen tilvirkning

Listen ovenfor er ikke udtømmende og illustrerer blot, at der er flere måder hvorpå et ulovligt lån kan optræde i selskabets bogføring eller have været aftalt i selskabet. Derudover er der en udfordring med, at nogle virksomhedsejere bevidst vil forsøge at skjule en ulovlig disposition på øvrige konti. Nedenfor demonstreres for hvert oplyst punkt, hvilke handlinger, der umiddelbart skulle kunne være med til at identificere disse.

Ad.1) Private omkostninger ført i driften kan være svære at finde og afhænger af beløbets størrelse, om beløbet er af privat karakter ift. øvrige omkostninger eller kontoteksten indikerer et privat islæt. Såfremt der ikke er nogle usædvanlige karakteristika at identificere de private poster på, vil det være mere tilfældigt om en udvalgt stikprøve vil afdække disse.

Ad. 2) For materielle anlægsaktiver, kan privat brug muligvis fanges ved en fysisk kontrol af aktivets tilstedeværelse, forespørgsler til anvendelsen eller bilagsrevision af en tilgang, som indikerer, at et aktiv er leveret et andet sted end på virksomhedens adresse. Altså ved indikationer på, at aktivet ikke er at finde i virksomheden, når det forventes.

Ad. 3) Private køb af virksomhedens varer eller ydelser kan findes ved at der søges på ledelsesmedlemmer eller aktionærer i debitor kartoteket og specifikt gennemgå eventuelle handler med disse personer, idet risikoen for særbehandling som medfører et ulovligt lån, bør anses for stort.

Ad. 4) Mellemlægningen er nok den nemmeste af disse at tilgå, idet poster på mellemlægningen som udgangspunkt er transaktioner mellem ejer/ledelse og selskabet. Derfor går det mere ud på at skimme kontoen igennem for om mellemlægningen på noget tidspunkt har udvist et tilgodehavende hos aktionæren eller ledelsen. Det er indlysende, at bogføringen ikke nødvendigvis er et udtryk for, hvornår transaktionerne reelt har fundet sted, hvorfor det kan være nødvendigt at verificere transaktionsdatoen til underliggende dokumentation. Mest af alt for at sikre, at der ikke er byttet om på to transaktioner i bogføringen, så det syner, at der ikke er et ulovligt lån, men at det rent faktisk er tilfældet.

Ad. 5) Det sidste punkt vedrørende sikkerhedsstillelser vil ikke være at finde direkte i bogføringen. Det kræver enten, at ledelsen oplyser herom, eller at sikkerhedsstillelsen oplyses af banken i en engagementsbekræftelse til revisor. Det bemærkes, at det kun er et krav for revisor at indhente engagementsbekræftelser fra virksomhedens bankforbindelser, ved revision og udvidet gennemgang. Problemet er dog, at en engagementsbekræftelse ikke nødvendigvis oplyser om en ulovlig sikkerhedsstillelse, da det er over for aktionæren eller ledelsesmedlemmet privat. I de fleste tilfælde vil revisors opdagelse af en sikkerhedsstillelse være afhængig af forespørgslerne til ledelsen og aktionærene.

Ovenstående kræver selvsagt forskellige typer af handlinger, for at et ulovligt lån vil blive opdaget, hvorfor det er relevant at kigge nærmere på, hvad de forskellige erklæringsopgaver har af betydning for handlingerne. Det er vigtigt at bemærke, at alle revisors handlinger beror på en kundespecifik vurdering af risici og væsentlighed. Revisors fokus og prioritering af handlinger kan medføre, at nogle af ovenstående områder ikke gennemgås i tilstrækkelig grad til at førnævnte vil blive opdaget.

4.4.2.1 Revision

Når revisor udfører en revisionsopgave, er det den mest omfattende gennemgang af en virksomheds regnskab, set ift. udvidet gennemgang, review og assistance. Revisors overordnede mål med en revisionsopgave er beskrevet i ISA 200. Formålet med opgaven er, at revisor skal agere

som uafhængig tillidsmand og indhente tilstrækkeligt bevis til at kunne udtale sig om, at regnskabet som helhed er retvisende i overensstemmelse med den anvendte begrebsramme. Selve revisionen skal udføres efter kravene defineret i ISA'erne og gældende lovgivning.

Som det ses af Figur 2 er der væsentlige flere handlinger under ”kontrol af væsentlige oplysninger”, idet der skal opnås en høj grad af sikkerhed.

De oplistede eksempler for hvordan ulovlige lån kan fremkomme, vil i revisionsopgaven kunne identificeres ud fra analytiske handlinger og stikprøverevision. Der er ved revisionsopgaven en mere dybdegående gennemgang af de væsentlige og risikofyldte områder, hvilket medfører en højere opdagelsesgrad. Tilsvarende indhentes der tredjemands bekræftelser fra bl.a. bankerne, advokater, kunder m.fl.

Et ulovligt lån vil skulle oplyse i påtegningen som beskrevet i afsnit 4.4.1. Altså skal der afgives et forbehold ved udeladelse af væsentlige oplysninger, men mere typisk skal der afgives supplerende oplysning om manglende overholdelse af SEL og eventuelt ledelsesansvar for manglende overholdelse af indberetningspligt til SKAT. Balanceposten med tilhørende noteoplysning skal sikres at være korrekt præsenteret.

4.4.2.2 Review og udvidet gennemgang

Review-opgaven er den erklæring med sikkerhed, som giver den laveste grad af sikkerhed. Et review reguleres efter ISRE 2400. Revisors handlinger i relation til undersøgelse af bogføringen består af analyser, forespørgsler og eventuelt andre supplerende handlinger. Af krævede forespørgsler relevante for søgning efter ulovlige lån, henledes til punkt 48 b omhandlende transaktioner med nærtstående parter og punkt 48 d tilstedeværelsen af eventuelle ulovlige handlinger eller manglende overholdelse af lovgivningen. Svagheden i forespørgslerne ligger i, at respondenterne ikke nødvendigvis er klar over, at der er foretaget noget ulovligt. Derfor er det vigtigt, at spørgsmålene konkretiseres og udspecificeres for at udelukke at noget overses, og at det nærmere er revisor, som kan vurdere om noget kunne være ulovligt, i stedet for aktionæren eller ledelsen. Det kunne være at eksemplificere, ved at anvende de 5 førnævnte eksempler, og spørge, om nogen af disse skulle være aktuelle.

Andre handlinger kunne være som opfølgning på, at der blev konstateret usædvanlige udsving i analyser eller forespørgsler, som ønskes undersøgt nærmere. Af ISRE 2400 punkt A98 nævnes at yderligere og mere specificerede forespørgsler eller substanshandling kan være nødvendige.

I et tilfælde hvor omkostningerne på nogle enkelte konti afviger væsentligt fra revisors forventning, kunne disse suppleres med substansrevision for at se nærmere på forholdene. Derfor vil der ved et review sagtens kunne identificeres ulovlige lån.

Ved udvidet gennemgang bliver der blot bygget lidt ekstra på review-opgaven, i form af eksterne bekræftelser og gennemgang af indberetninger til SKAT. Kravene til opgaven er angivet i ERST's erklæringsstandard for små virksomheder.

Begge erklæringer giver kun en begrænset sikkerhed, idet der ikke er tale om en dybdegående gennemgang, men primært er baseret på analyser og forespørgsler.

I relation til forespørgsler er der samme krav som ved review. Punkt 25 i Erklæringsstandarden for små virksomheder omhandler forespørgsler, hvor 25 b er forespørgsler til transaktioner med nærtstående parter og punkt 25 d vedrører tilstedeværelsen af ulovlige handlinger.

Der er således begrænset forskel mellem review og udvidet gennemgang. Som beskrevet ovenfor kan ulovlige lån sagtens identificeres ved et review og derfor også ved udvidet gennemgang. Relateret til de 5 tidligere nævnte eksempler vil der derfor ikke være forskel på opdagelsen af disse. I et review er opdagelsen umiddelbart begrænset til, at virksomheden oplyser om det ved en relevant forespørgsel, hvor der ved udvidet gennemgang indhentes engagementsbekræftelser fra bankerne. Der kan være en chance for at en ulovlig sikkerhedsstillelse fremgår heraf, men fuldstændigheden er stærkt begrænset.

Ud over de eksterne bekræftelser er der væsentlige forskelle i krav til revisors påtegning ved de to erklæringer. Nedenfor ses en oversigtstabel som viser forskellene på de to opgaver.

Tabel 2: Forskelle mellem review og udvidet gennemgang

	Review	Udvidet gennemgang
Regulering	ISRE 2400	Erklæringsstandard for små virksomheder
Primære handlinger	Analyse, forespørgsel	Analyse, forespørgsel og bekræftelser fra 3. mand
Forbehold (Erklæringsbekendtgørelsen)	Ja, § 13, lig revision	Ja, § 10, lig revision
Supplerende oplysning om ulovligt aktionærlån?	Nej, kun eventuelle forhold (ikke ledelsesansvar)	Ja, både forhold i regnskabet og om andre forhold (lig revision)

Kilde: Egen tilvirkning

Som nævnt ovenfor er der begrænset forskel på handlingerne, og af tabellen er det tydeligt at kravet til supplerende oplysninger er forskelligt. I udvidet gennemgang skal der afgives supplerende oplysninger på samme vis som ved revision, hvilket indebærer andre forhold, herunder omtale af ulovlige lån. Synliggørelsen fra revisors side er derfor tydeligere ved, at et ulovligt lån positivt nævnes direkte i påtegningen, hvilket ikke er tilfældet ved et review. Dette er også årsagen til, at FSR's analyse af ulovlige lån tager udgangspunkt i revisors påtegning og de såkaldte "reviderede" selskaber (revision og udvidet gennemgang), fordi et ulovligt lån synliggøres i revisionspåtegningen.

4.4.2.3 Assistance med opstilling af finansielle oplysninger

Opgaver om opstilling af finansielle oplysninger - IRSR 4410, anvendes som revisors manual for assistance erklæringer. Målet med assistancen er, at revisor skal bruge sin ekspertise til at assistere ledelsen med at opstille et regnskab efter den relevante begrebsramme og afgive en erklæring herpå³⁸. Revisor erklærer sig ikke med sikkerhed om de finansielle oplysninger, men blot om de præsenterede oplysninger er i overensstemmelse med den anvendte begrebsramme. Punkt 29 beskriver at for at opstille regnskabet skal revisor anvende "*de registreringer, dokumenter, forklaringer og anden information herunder betydelige vurderinger, som den daglige ledelse har tilvejebragt.*"³⁹. Det er altså ikke meningen, at revisor skal verificere bogføringen, men skal anvende det, som er modtaget til at opstille regnskabet.

Revisor foretager altså ikke direkte revisionslignende handlinger, men foretager nærmere et konsistentstjek af det modtagne materiale. Selskaberne kan tilkøbe ekstra hjælp med aftalte arbejds handlinger, men vil ikke være noget, som ændrer revisors påtegning på regnskabet.

For ulovlige lån betyder det, at revisor ikke umiddelbart skal foretage handlinger som vil kunne opdage disse, da hverken analytiske handlinger eller forespørgsler er krævet. For de 5 eksempler nævnt tidligere vil der derfor ikke være nogen krævede handlinger, som kan nedbringe risikoen for fejl som følge af ulovlige lån, og det derfor afhænger af revisors tilgang til assistanceopgaven og det modtagne materiale, såvel som den konkrete aftale opgave.

Assistanceerklæringen er ikke omfattet af Erklæringsbekendtgørelsen, og det er derfor ikke relevant at tage hverken forbehold eller angive en supplerende oplysning som i erklæringerne med sikkerhed. Identificeres et ulovligt lån, skal revisor blot sørge for, at lånet er korrekt oplyst i

---

³⁸ Jf. IRSR 4410 punkt 16 (a + b)

³⁹ IRSR 4410 punkt 29

regnskabet på sin særskilte balancepost med tilknyttet noteoplysning og eventuelt en gældsforpligtelse eller eventualforpligtelse. Skulle der ske uoverensstemmelser med ledelsen, og de ikke vil oplyse et ulovligt lån, skal revisor fratræde opgaven og orientere både bestyrelse og direktion herom⁴⁰.

4.4.3 Revisors ansvar i forhold til besvigelser og syn på ulovlige lån

Besvigelsestrekanten er udviklet over mange års analyser og fortæller, at der skal være tre parametre gældende eller opfyldt for at besvigelser finder sted. Disse tre parametre er, mulighed, pres og retfærdiggørelse⁴¹. Selve Besvigelsestrekantens indhold er blevet inkorporeret i revisors arbejde ved, at de positivt er defineret i *ISA 240 – revisors ansvar vedrørende besvigelser ved revision af regnskaber*, som besvigelserisikofaktorer og beskrives i Bilag 1 til ISA'en. I sin revisionspåtegning skriver revisor typisk noget i stil med; at revisionshandlingerne tilrettelægges efter revisors vurdering, herunder risikoen for fejlinformationer, uanset om disse skyldes besvigelser eller fejl. Dermed skal revisor også forholde sig til risikoen for, at der kan ske fejl som følge af besvigelser, og planlægge sine revisionshandling ud fra dette. SKAT's tidligere undersøgelser viste, at mange virksomhedsejere udnyttede reglerne til at optage ulovlige lån til finansiering af privatforbrug. Dette er en form for besvigelser, og vurderes at være relevant for årsagsforklaringerne senere i afhandlingen. Når forholdet er omtalt i ISA 240 betyder det, at det kun er ved revisionsopgaver, at det umiddelbart er aktuelt at tage i betragtning, men man kunne forestille sig at revisors tankegang og professionelle skepsis bliver videreført på andre erklæringsopgaver også.

Nogle teorier omhandlende besvigelser forklarer, at besvigelsestrekanten ikke virker på alle typer af svindlere, idet der findes personer, som udelukkende svindler fordi de kan, de såkaldte "Predators"⁴². Besvigelsestrekanten vil ikke fungere på disse svindlere, fordi de ikke nødvendigvis føler behov for at retfærdiggøre deres handlinger eller føler sig presset eller motiveret til det. Disse "Predators" formodes at være dem som bevidst laver selskabstømning, optager ulovlige lån for at udskyde eller undgå skattebetaling med videre. Disse vil være svære at fange, fordi de

---

⁴⁰ ISRS 4410 punkt 35

⁴¹ Teorien om besvigelsestrekantens oprindelse beskrives i artiklen "Beyond the fraud triangle: Swiss and Austrian elite fraudsters" A. Schluter, M. Levi 2015.

⁴² "Beyond the fraud triangle: Swiss and Austrian elite fraudsters" s 7.

måske i mange tilfælde bevidst forsøger at skjule problemet, og formentlig vil være tilbøjelige til at fravælge revisors assistance, hvor muligt.

Hele problemstillingen omhandlende de ulovlige lånedispositioner har ført til, at revisorerne foretager handlinger specifikt rettet mod at opdage disse. Som eksempel herpå har EY udviklet 4 handlinger, som skal foretages i alle ejerledede klasse A og B selskaber, uanset erklæringstypen, hvor der anses en forhøjet risiko for ulovlige lån og fejl i relation til private forhold. Disse handlinger fremgår af figuren nedenfor:

Figur 4: EY krævede handlinger i ejerledede klasse A- og B-virksomheder

	Handling	Udført af/dato	Ref.
1.	Vurder om, der er særlige områder, transaktioner eller konti, der bør analyseres eller gennemgås for at vurdere, om virksomheden har afholdt omkostninger, som skattemæssigt ikke er fradragsberettigede eller som burde være afholdt privat af ejeren. Dette kan omfatte forespørgsler, scanning af omkostningskonti, sammenholdelse af omkostninger med sidste år, bilagsgennemgang mv.		
2.	Forespørg ved personbiler registreret i bogføringen, hvorvidt medarbejdere, herunder ejeren, beskattes korrekt af fri bil.		
3.	Hvis vi i forbindelse med vores arbejde har konstateret, at der i løbet af regnskabsåret har været kapitalejerlån sikres, at dette er korrekt behandlet skattemæssigt.		
4.	Hvis der i løbet af regnskabsåret er foretaget udlodning til kapitalejere sikres, at der er sket korrekt indberetning og indbetaling af udbytteskat.		

Kilde: EY

Revisor skal altså foretage forespørgsler og mere dybdegående handlinger for at reducere risikoen for at et ulovligt lån forbliver skjult. I EY er risikoen, for at et ulovligt lån forbliver uopdaget, umiddelbart blevet begrænset.

Ved interviews af de 4 revisorer, er der forespurgt om de forventer at finde ulovlige lån, selv ved review- og assistanceopgaver. Til det har alle svaret, at de forventer at ville finde de fleste. Dette skyldes bl.a., at revisorerne ofte assisterer med den regnskabsmæssige håndtering af forskellige områder, inden selve regnskabsopstillingen. Én af revisorerne gør dog klart, at de ved en assistanceopgave, nok ikke finder dem i lige så høj grad idet der ikke gennemgås omkostninger på

samme måde som ved revisionsopgaven⁴³. Samlet set er der noget der tyder på, at mange ulovlige lån vil blive opdaget uanset erklæringen, til trods for at de gældende bestemmelser for revisors arbejde ikke direkte fordrer at dette skulle være tilfældet.

4.5 Reparationsmuligheder

Når først skaden er sket, og et ulovligt lån identificeres, skal der handles for at løse problemet. Det ulovlige lån vil udløse en skat, hvis det er til selskabets hovedaktionær eller dennes nærtstående, som beskrevet tidligere. Der vil således skulle betales en skat, som følge af denne hævning, idet beskatningen indtræder på tidspunktet for den ulovlige disposition. Problemet består i, at aktionæren skal tilbagebetale hele lånet tillagt renter i henhold til SEL, plus skatten heraf, hvilket er et større beløb end det aktionæren lånte i selskabet. Dermed vil aktionæren ende med at betale både skat og renter af et lån.

En mulighed vil være at udlodde et udbytte for at kunne betale lånet tilbage og betale skatten, men dette medfører dobbeltbeskatning, hvilket ikke er hensigtsmæssigt for aktionæren⁴⁴. I følgende afsnit vil først blive oplistet den umiddelbare konsekvens, hvis reparationsmulighederne ikke kan eller bliver anvendt, hvorefter de mere fordrende løsningsmuligheder bliver gennemgået overordnet.

4.5.1 Umiddelbar konsekvens

Når lånet er optaget ulovligt er den selskabsretlige konsekvens, som tidligere nævnt, en rentetilskrivning og eventuel bødestraf. Skatteretligt vil der tilsvarende skulle betales udbytteskat eller AM-bidrag og A-skat af ”hævningen”. Konsekvensen ved at hæve 100.000 kr. vil således eksemplificeres her:

---

⁴³ Se Bilag 1 – Interview af statsautoriseret revisor

⁴⁴ SKAT's styresignal situation 7

Tabel 3: Konsekvens ved at hæve 100.000 kr.

Selskabsretligt	
Hævet 100.000 kr. til privatbetaling (ulovligt selskabsretligt):	100.000 kr.
Estimeret rentetilskrivning på én måned (10,05% / 12 * 100.000):	800 kr.
Bødestraf ved at betale tilbage inden for ERST frist (2,5% af 100.000):	2.500 kr.
Samlet beløb at tilbagebetale og betale i bøde:	103.300 kr.
Skatteretligt	
Skatteretligt ulovligt lån, beskattet som udbytte 27% / 42 % af 100.000 kr.:	27.000 kr.
Total beløb at tilbagebetale og betale i bøde + skat:	130.300 kr.
Total omkostning for en hovedaktionær at låne 100.000 kr. i én måned:	30.300 kr.

Kilde: Egne beregninger

Udfordringen ved ovenstående ulovlige hævning på 100.000 kr. er, at hovedaktionæren ender med at betale 30.300 kr. ud af egen lomme uden at få noget ud af det. Bødestrafen kan selvfølgelig være det dobbelte, men som beskrevet tidligere er det meget få ulovlige lån, som bliver straffet med bøde. Det mest sandsynlige er, at lånet vil koste 27.800 kr. ved 27% i udbytteskat⁴⁵. Derudover er det værd at bemærke at renteindtægten i selskabet skal beskattes som et tilskud, men aktionæren får ikke fradrag for renterne i sin personlige skatteforhold.

Havde aktionæren rent faktisk brug for 100.000 kr. udbetalt ville der kunne udloddes udbytte efterfølgende. Hovedaktionæren skal i første omgang betale 27.800 kr. i udbytteskat og renter, og har derfor et behov for, at udlodningen efter skat giver vedkommende netto 127.800 kr. Ved 42% beskatning af udbytte (overstiger progressionsgrænsen) svarer det til det anførte beløb på 220.000 kr. ($127.800 / (100\% - 42\%)$). Så samlet for at foretage en ulovlig hævning, tilbagebetale beløbet efter én måned og herefter hæve pengene som udbytte, vil således total kunne koste ca. 120.000 kr., og hertil kan tillægges en bøde⁴⁶. Til sammenligning, hvis udbyttet afsat på korrekt vis, ville udbyttet alene have udgjort ca. 137.000 kr. ved 27% udbytteskat eller ca. 172.000 kr. ved 42%.

⁴⁵ 27% er skattesatsen for aktieudbytter under progressionsgrænsen på 49.900 kr. i 2015 eller det dobbelte, hvis en ægtefælles fradrag kan udnyttes. Overstiger udbyttet grænsen er skatten 42%

⁴⁶ Havde udbytteskatten været 42% på hele lånet, og aktionæren skulle bruge 100 tkr. netto udbetalt ville det totale udbytte opgøres til ca. 246 tkr. til at dække skat og renter.

Som citeret i afsnit 4.2.3, var hele formålet med ændringen af skattereglerne, at hovedaktionærerne var selvforskyldt i en eventuel dobbeltbeskatning. Derfor ville det være nærliggende at tro, at førnævnte eksempel var den eneste mulighed, men SKAT har alligevel offentliggjort en bedre løsning, hvilket umiddelbart kan undre, set i lyset af formålet med de nye skatteregler. Årsagen er formentlig at selv lovgiverne kan se at reglerne kan ramme urimeligt hårdt.

4.5.2 Udlodning af fordringen

I styresignalet fra SKAT under Situation 7, beskrives muligheden for at udlodde selve fordringen selskabsretligt. Ved at udlodde fordringen som løn eller udbytte forsvinder det ulovlige lån selskabsretligt. Skatteretligt anses lånet i første omgang som en skattepligtig hævning, og fordringen eksisterer derfor ikke skattemæssigt. Det betyder, at udlodningen af fordringen ikke vil udløse en yderligere skat, som ellers ville være tilfældet som beskrevet ovenfor, ved udlodning af et ”nyt” udbytte.

Udlodningen af fordringen er derfor en optimal løsning, da det svarer til, at aktionæren i første omgang havde foretaget en almindelig udlodning til sig selv. Når fordringen udloddes, vil der skulle betales en kildeskat, som aktionæren skylder selskabet. Tilsvarende er der den selskabsretligt rentetilskrivning, som aktionæren skylder selskabet. Hvis begge dele ikke ønskes eller kan tilbagebetales af aktionæren, er det muligt at udlodde fordringen tillagt rente og ekstraudlodning til at dække kildeskat. Da denne ”reparation” er betinget af, at det er fordringen der udloddes, er det afgørende at der ikke er sket tilbagebetaling af beløbet til selskabet. Det er vigtigt, at den selskabsretligt rentetilskrivning tillægges udlodningen, medmindre disse tilbagebetales direkte af aktionæren. Ifølge FSR, har SKAT bekræftet at renter tilskrevet fordringen kan udloddes sammen med fordringen, uden at det vil få yderligere skattemæssige konsekvenser for hovedaktionæren⁴⁷.

Kildeskatten af hævningen, hvad enten det er A-skat og AM-bidrag, eller om det er udbytteskat, skal indberettes og betales af selskabet. Her er det dog essentielt, at det er selskabet, som sørger for dette, og at aktionæren har tilbagebetalt skattebeløbet til selskabet, inden der skal afregnes over for SKAT⁴⁸. Såfremt skatten ikke tilbagebetales af hovedaktionæren, vil udlægget af virksomheden blive betragtet som et nyt ulovligt lån.

---

⁴⁷ ”Notat om aktionærlån” FSR

⁴⁸ SKAT’s styresignal situation 7

Udlodning af en fordring benævnes som apportudlodning og kan ske både som løn og udbytte. Der er en række forhold, der skal være overholdt, for at dette kan lade sig gøre. Et væsentligt punkt er, at det er fordringen som udloddes, ellers vil det kunne anses for at være et almindeligt udbytte eller lønudbetaling, og så løses problemet ikke - tværtimod.

4.5.2.1 Apportudlodning som udbytte

En apportudlodning som udbytte kan ske både ordinært efter SEL § 181 og ekstraordinært efter § 183. Der skal udarbejdes en vurderingsberetning efter § 36 og vedlægges en mellembalance, hvis det er ekstraordinært. Endvidere er det et krav for, at der kan udloddes udbytte, at der skal være frie reserver hertil⁴⁹. Det vil altså ikke være muligt at udlodde fordringen som udbytte i de tilfælde, hvor fordringen måtte overstige selskabet akkumulerede overført overskud på egenkapitalen. Beslutning skal træffes på selskabets generalforsamling eller ekstraordinære generalforsamling, jf. § 185.

4.5.2.2 Apportudlodning som løn

Førnævnte udbytteudlodning kræver frie reserver, hvilket ikke altid vil være til stede. Alternativet vil være at udlodde fordringen som løn i stedet. Det er en forudsætning, at aktionæren er ansat i selskabet for at kunne hæve løn. På samme måde som ved udbytte udlodning er der en begrænsning ved at udlodde fordringen som løn jf. SEL § 138:

” Medlemmer af et kapitalelskabs ledelse kan lønnes med fast eller variabelt vederlag. Vederlaget må ikke overstige, hvad der anses for sædvanligt efter hvervets art og arbejdets omfang, samt hvad der må anses for forsvarligt i forhold til kapitalelskabets og, i moderselskaber, koncernens økonomiske stilling.

Stk. 2. Går et kapitalelskab konkurs, skal medlemmer af ledelsen, selv om de har været i god tro, tilbagebetale, hvad de i de sidste 5 år før fristdagen har oppebåret i variabelt vederlag, forudsat at kapitalelskabet var insolvent, da det variable vederlag blev fastsat.”

---

⁴⁹ SEL § 180, stk. 2.

Af stk. 1 fremgår det altså, at udlodningen ikke kan foretages, hvis lønnen herefter samlet overstiger sædvanligt vederlag for et tilsvarende arbejde, såvel som udlodningen ikke må gå ud over selskabets økonomiske stilling. Er fordringen af meget høj værdi, er det derfor ikke nødvendigvis muligt at udlodde den som løn grundet førnævnte.

Er selskabet insolvent på tidspunktet, hvor fordringen udloddes som løn, er der en risiko for, at vedkommende skal tilbagebetale beløbet. Konkursboets kurator vil i hvert fald gøre sit for at omstøde sådanne transaktioner.

Kan den ekstra hævnning indeholdes i lønnen som beskrevet ovenfor, skal der udarbejdes en skriftlig aftale som klart definerer udlodningen, og at der er tale om udlodning af fordringen. I henhold til SEL § 127, stk. 2 skal aftaler indgået mellem en enekapitalejer og selskabet kunne dokumenteres, hvorfor den skriftlige aftale er en nødvendighed for aftalens gyldighed.

4.5.2.3 Ekstraudlodning til indeholdelse af kildeskat

Hvis ikke hovedaktionæren kan tilbagebetale kildeskatten selv, kan en løsning være at foretage en højere udlodning til at kunne dække kildeskatten. FSR har i et notat opstillet et eksempel herpå, for at illustrere hvordan det kan håndteres:

Tabel 4: Eksempel – lånet skal behandles som udbytte

• Oprindelig hævnning (Ulovligt lån): • Kildeskat heraf, som hovedaktionæren skylder:	100 t.kr. 27 t.kr.
Da hovedaktionæren ikke kan betale den oprindelige kildeskat på 27 t.kr., udlodder selskabet yderligere midler til hovedaktionæren i forbindelse med udlodningen af fordringen:	
• Udlodning af fordringen (evt. med lovpligtige renter): • Ekstra udbytteudlodning: • Kildeskat af ekstra udbytteudlodning (indbetales til SKAT): • Nettoudbytte (til betaling af hovedaktionærens skattegæld)	100 t.kr. 37 t.kr. -10 t.kr. 27 t.kr.

Kilde: FSR – Notat om lån til hovedaktionær

I eksemplet skal der altså udloddes kr. 137.000 for at kunne betale en udbytteskat på kr. 37.000 og dermed netto få kr. 100.000 svarende til det oprindelige ulovlige lån⁵⁰.

⁵⁰ De 0,73 fremkommer ved 1 minus 0,27 svarende til udbytteskatten. (100 / 0,73 = 137).

Tabel 5: Eksempel – lånet skal behandles som løn

• Oprindelig hævnning (Ulovligt lån): • Kildeskat heraf, som hovedaktionæren skylder: • Selskabet tager fradrag for:	100 t.kr. 40 t.kr. 100 t.kr.
Da hovedaktionæren ikke kan betale den oprindelige kildeskat på 40 t.kr., må selskabet udlodde yderligere midler til hovedaktionæren i forbindelse med lønudlodningen af fordringen:	
• Udlodning af fordringen (evt. med lovpligtige renter): • Ekstra løn: • Kildeskat af ekstra løn (indbetales til SKAT): • Nettoløn (til betaling af hovedaktionærens skattegæld)	100,0 t.kr. 66,7 t.kr. - 26,7 t.kr. 40,0 t.kr.

Kilde: FSR – Notat om lån til hovedaktionær

I løneeksemplet forudsættes det at kildeskatten af lønnen udgør 40%. SKAT skal således have indbetalt kr. 66.667 for at det ulovlige lån bliver udlignet. Selskabet kan fradrage den fulde lønudgift på kr. 166.667, men havde beløbet været indeholdt den lovpligtige rentetilskrivning, ville denne del skulle pilles ud⁵¹.

Reparationsmulighederne nævnt ovenfor er udemærkede, men forudsætter, at selskabets økonomiske stilling tillader den ekstra hævnning. Den mulighed vil ikke altid være til stede, hvor dobbeltbeskatning så må forventes.

5 Analysedelen

Dette afsnit redegør for udviklingen i antallet af ulovlige lån for regnskabsårene 2011-2014. Dernæst vil det søges forklaret, hvorfor der fortsat ydes ulovlige dispositioner til ledelsesmedlemmer og aktionærer.

5.1 Udviklingen i antal ulovlige lån

FSR kommer årligt med en analyse af regnskaber med ulovlige lån, med udgangspunkt i taldata fra Experian. Analysens fokus er på de reviderede selskaber, da de ulovlige lån bliver synliggjort ved en supplerende oplysning i revisionspåtegningen. De ikke reviderede selskaber er derfor ikke omfattet af analysen, da de ulovlige lån ikke synliggøres i revisors påtegning, og præsentationen i regnskabet ikke nødvendigvis er verificeret af en revisor.

⁵¹ "Notat om aktionærlån" FSR

FSR's opgørelse tager udgangspunkt i antallet af revisorpåtegninger med supplerende oplysninger om ulovlige lån og skelner ikke mellem, om der på balancedagen fremgår et ulovligt lån af balancen. Derved medtager de i deres opgørelse også lån som er tilbagebetalt og dermed ikke er indregnet på statutidspunktet, men selvfølgelig har været optaget ulovligt i regnskabsåret.

Til sammenligning har ERST udarbejdet data for ulovlige lån, på grundlag af deres søgninger i databasen for indberettede regnskaber. ERST søger efter beløb under regnskabsposten "Tilgodehavende hos virksomhedsdeltagere og ledelse" og herefter frasorterer eventuelle fejlindberetninger, selskaber under tvangsoplysning eller konkursbehandling. Fordi ERST genererer et udtræk over balanceposten og ikke kun kigger på revisors påtegning, omfatter deres tal også ulovlige lån i de ikke reviderede selskaber, idet disse virksomheder tilsvarende har indberetningspligt. Ifølge Carina Gaarde Sørensen skønnes det, at langt størstedelen af lånene nævnt under regnskabsposten er ulovlige lån⁵², hvilket er relevant at tage med, da regnskabsposten også kan indeholde lovlige lån.

FSR's analyse af udviklingen i tallene er mere grundig og dybdegående end de tal, som kommer fra ERST. Umiddelbart må det formodes at ERST ikke har den samme interesse i at analysere på tallene, men mere specifikt har behov for at forholde sig til mængden af ulovlige lån, og hvordan de skal tilgå og sanktionere disse. Analysen, som følger, baserer sig på begge parter data, som sættes op mod hinanden, hvor anses relevant.

FSR har i deres analyse medtaget en fordeling af selskaber på de forskellige typer af erklæringer for 2013 og 2014 regnskaberne. Opgørelsen giver et overblik over, hvor mange regnskaber der ligger i hver pulje:

---

⁵² Bilag 5 – Interview af Carina Gaarde Sørensen, Erhvervsstyrelsen

Tabel 6: Fordeling af antal erklæringer i 2013- og 2014-regnskaberne

	2014	I pct.	2013	I pct.
Revision	128.201	57%	156.399	73%
Udvidet gennemgang	23.165	10%	13.039	6%
Reviderede selskaber	151.366	68%	169.438	79%
Review og assistanceerklæring	48.747	22%	28.260	13%
Ingen erklæring	24.038	11%	17.766	8%
Ikke reviderede selskaber	72.785	32%	46.026	21%
I alt	224.151	100%	215.464	100%

Kilde: Egen fremstilling på baggrund af FSR's opgørelse

Det er tydeligt, at flere virksomheder anvender muligheden om fravalg af revision end tidligere, både hvad angår de selskaber som får hjælp fra en revisor i form af review eller regnskabsmæssig assistance, såvel som de selskaber, som selv sørger for udarbejdelsen af regnskabet. Ovenstående opgørelse anvendes efterfølgende til at sammenholde andele af ulovlige lån i regnskaberne på tværs af kategorier såvel som at estimere den risiko, der er forbundet med manglende oplysning af ulovlige lån, som især forventes at gøre sig gældende for de selskaber, som ikke får assistance fra en revisor.

5.1.1 Ulovlige lån i de reviderede selskaber

Udviklingen i antal ulovlige lån viser en tydelig stigning fra 2006 og frem til 2011, jf. tabellen nedenfor. I 2012 blev skattereglerne ændret, og det er nærliggende at tro, at faldet i antal ulovlige lån er en direkte følgevirkning heraf. Fordelene ved de ulovlige lån fra aktionærenes side blev fjernet, og yderligere fokus på de ulovlige lån har været medvirkende til, at antallet siden da er blevet nedbragt. I det seneste regnskabsår 2014, var der kun supplerende oplysninger om ulovlige lån i 6.529 regnskaber, hvilket svarer til et fald på ca. 60 pct. ift. 2011.

Tabel 7: Udviklingen i antal og andel selskaber med ulovlige lån (FSR)

Regnskabsår	Antal ulovlige lån	Antal reviderede selskaber	Andel ulovlige lån
2006	8.705	161.822	5,38%
2007	10.835	185.641	5,84%
2008	13.133	198.870	6,60%
2009	14.649	202.654	7,23%
2010	16.115	199.025	8,10%
2011	16.427	192.372	8,54%
2012	14.232	184.358	7,72%
2013	9.985	169.438	5,89%
2014	6.529	151.366	4,31%

Kilde: FSR, Analyse ulovlige lån 2015.

FSR opgør i deres analyse, hvordan selskaber med ulovlige lån har udviklet sig ift. året før. Nedenfor er disse oplysninger samlet i én tabel, hvor der for det enkelte regnskabsår er redegjort for, hvor stor en del af lånene der efterfølgende har fravalgt revision, er erklæret konkurs eller har tilbagebetalt lånet, samt hvor mange nye lån som er opstået i regnskabsåret. Det interessante her er, at der er utrolig mange tilbagebetalinger af ulovlige lån, men næsten lige så mange nye lån, som bliver optaget i løbet af året.

Tabel 8 – Udviklingen i antal ulovlige lån for regnskabsåret 2011-2013

	2011	I %	2012	I %	2013	I %	Total	I %
Antal ulovlige lån i reviderede selskaber	16.427	-	14.232	-	9.985	-	-	-
<i>Heraf efterfølgende</i>								
Fravalgt revision	-1.057	16%	-1.728	24%	-1.523	26%	-4.307	21%
Erklæret konkurs	-1.221	17%	-987	14%	-708	12%	-2.916	15%
Tilbagebetalt lånet	-4.700	67%	-4.565	63%	-3.607	62%	-12.871	64%
Total fald	-6.978		-7.280		-5.838		-20.094	
Fortsat ulovlige lån	9.449	58%	6.952	49%	4.147	42%	-	
Nye ulovlige lån i årets løb	4.783		3.033		2.382		10.198	

Kilde: Egen behandling af data fra FSR's analyser

Af de ulovlige lån præsenteret i årsrapporterne for 2011-2013 har der været efterfølgende været tilbagebetalt i snit 32% af de ulovlige lån, alternativt svarer dette til ca. 64% af bruttofaldet i de ulovlige lån i perioden. Dette tolkes som en klar effekt af de skattemæssige lovændringer som medførte beskatning, hvilket har været den ønskede effekt set fra de offentlige myndigheders side. På trods af at der er mange lån, der er tilbagebetalt, bliver der fortsat optaget mange nye lån. Et snit på ca. 3.400 lån årligt gennem de sidste tre år, sammenholdt med et gennemsnit på ca. 4.300 lån tilbagebetalt pr. år, er der kun 900 netto berigtigede lån i snit over de seneste 3 år.

Herudover er der ca. 1.000 virksomheder om året med ulovlige lån, som er erklæret konkurs, svarende til 7% ud af de samlede ulovlige lån, eller 15% af bruttofaldet. Udfordringen her er, at der som følge af de ulovlige lån kan være en række interessenter, som kan have tabt penge på konkursen. Det er netop disse situationer som de offentlige myndigheder ønsker at undgå.

Slutteligt er der 11% af virksomhederne med ulovlige lån, som efterfølgende har fravalgt revision af regnskabet, svarende til et gennemsnit på ca. 1.430 virksomheder om året som har fravalgt revisionen. Idet der er tale om fravalg af revision, er det ifølge FSR ikke længere muligt at følge disse lån, de falder i hvert fald ud af FSR's datagrundlag. Fravalg af revisionen er dermed den

største årsag til fald i antal ulovlige lån i de reviderede selskaber. Ved fravalg af revision vides ikke om lånet fortsat består eller er berigtiget efterfølgende. FSR har ikke mulighed for at følge lånet, grundet deres begrænsning i kun at søge i revisors supplerende oplysninger omhandlende ulovlige lån. Der gøres dog opmærksom på, at fravalg af revision reelt ikke er en forklaring på faldet, hvilket misleder læseren af FSR's analyser.

Tallene modtaget fra ERST fortæller ikke meget om, hvorfor antallet af lån har ændret sig, men det er fortsat relevant at sammenligne deres data med FSR's. I tabellen nedenfor ses antal ulovlige lån ifølge ERST's database-udtræk for regnskaber med regnskabsafslutning i 2013 og 2014, både for de reviderede og de ikke reviderede selskaber.

Tabel 9: Ulovlige lån jf. ERST fordelt på reviderede og ikke reviderede selskaber

	2014	2013
Reviderede selskaber	5.349	8.308
- Heraf tilbagebetalt	-2.407	-3.991
Ikke reviderede selskaber	4.125	3.543
- Heraf tilbagebetalt	-1.292	-1.198
Ulovlige lån i regnskabsåret	9.474	11.851
Aktive lån pr. balancedagen	5.775	6.662

Kilde: Egen behandling af ERST data

Antal ulovlige lån i de reviderede selskaber er i 2014 opgjort til 5.349 stk. Dette er ca. 1.200 mindre end angivet i FSR's analyse for 2015. Dette hænger sammen med, at ERST frasorterer selskaber under tvangsopløsning, konkurs mv. da de trækker tallene til et kontrolformål, og renser derfor tallene for selskaber som ikke vurderes relevante til brug for deres opfølgning.

Totalen "Ulovlige lån i regnskabsåret" summer antallet af regnskaber med et ulovligt lån optaget i regnskabsåret, hvor de aktive lån, er dem som fortsat har været gældende pr. statusdagen. Herunder er det opgjort, hvor mange af disse lån, som er tilbagebetalt efter statusdagen – det bemærkes at tilbagebetalte lån i de ikke reviderede selskaber kan være for højt som følge af indberetninger, hvor alle ikke relevante balanceposter er blevet udfyldt med kr. 0. Disse vil indgå i antal tilbagebetalte lån. Modsat kan der mangle ulovlige lån, som er optaget og tilbagebetalt i året, hvor der ikke er indberettet noget på balanceposten hverken sidste år eller indeværende år.

ERST data for de reviderede selskaber fortæller derfor ikke noget nyt, sat op mod FSR's data, tallene er blot lidt lavere, grundet førnævnte forklaring.

5.1.2 Udviklingen i de ikke reviderede selskaber

Udviklingen i de reviderede selskaber bliver synliggjort i FSR's årlige rapport, men udfordringen er, at udviklingen i antal ulovlige lån i de ikke reviderede selskaber, ikke er kendt for dem. Dette følger af begrænsningen ved udelukkende at kigge på revisors påtegning i stedet for at søge ligesom ERST.

FSR's analyse er den eneste offentliggørelse af taldata for problemstillingen om ulovlige lån. De forsøger at skønne antal ulovlige lån i de ikke reviderede selskaber, ved at anvende samme andel ulovlige lån i de reviderede selskaber og gange med antal ikke reviderede selskaber totalt. Dermed fremkommer yderligere 3.139 selskaber i FSR's analyse for 2014 regnskaberne. Det må dog anses for at være en noget forsimplet metode, og særligt taget i betragtning af, hvor detaljeret deres analyse ellers har været, og at det vurderes, at der er forskel på de to grupper selskaber.

I de reviderede selskaber er der naturligvis en godkendt revisor som agerer tilsynsmand og typisk gennem sine revisionshandlinger vil opdage de ulovlige lån. Som tidligere beskrevet forventer alle interviewede revisorer, at de ville opdage de fleste ulovlige lån uanset typen af erklæring, fordi de har højt fokus på det. Så længe revisor er inde over et regnskab uagtet erklæringstypen, vil revisor være forpligtet til at tage fat i problemet og gennemgå konsekvenserne og reparationsmuligheder med kunden, når et ulovligt lån opdages. Revisor vil sørge for, at det ulovlige lån dels bliver præsenteret korrekt i regnskabet, og dels at det bliver behandlet korrekt ift. SKAT, SEL og ÅRL. For selskaberne med erklæringer i alt fra assistance til revision vil revisor derfor agere som offentlighedens tillidsrepræsentation og medvirke til den korrekte behandling af lånet. Selvfølgelig er der risiko for, at lånet kan skjules for revisor og især ved assistanceerklæringer, når der er tale om betaling af private udgifter som føres direkte i resultatopgørelsen⁵³, men de fleste forventes identificeret, hvilket også bekræftes af Carina Gaarde Sørensen:

---

⁵³ Se bilag 1 – Interview af statsautoriseret revisor

”Men det jeg hører blandt de, som sidder med sagerne konkret er, at der hvor revisor er inde over, uanset om det kun er opstilling af regnskab eller review, der er en større tendens til at lånet præsenteres alligevel, at det bliver nævnt i en eller anden form at der er et ulovligt lån, hvor det skrives i en note. Så bare det at revisor er tilknyttet regnskabet i en eller anden forstand, er medvirkende til at lånet synliggøres...”⁵⁴.

Revisors tilknytning til udarbejdelsen af et regnskab har derfor en stor værdi i relation til problemet med de ulovlige lån.

Forholdene er desværre ikke de samme for de selskaber, der får opstillet regnskab uden en revisors assistance og dermed ikke har en erklæring på regnskabet. Der vil i de fleste tilfælde ikke være en revisor tilknyttet, som ellers ville foretage handlinger med henblik på at minimere risikoen for, at et ulovlig lån forbliver uopdaget. Antallet af selskaber i denne pulje udgør 24.038 stk. svarende til 11% af alle selskaber jf. Tabel 6. Det er således ikke en ubetydelig mængde selskaber. Hvis ikke lånet bliver opdaget af en revisor, vil der ikke være samme pres på ledelsen eller ejerne til at få lånet tilbagebetalt samt afregnet skat mv. Presset på ledelsen og virksomhedsejerne vil derfor være langt mindre i de selskaber uden erklæring fra revisor, og risikoen for at eventuelle ulovlige lån ikke behandles korrekt anses for højere. Såfremt lånet ikke præsenteres korrekt, uanset om det er tilsigtet eller ej, så vil ERST ikke kunne finde lånene, medmindre der er forhold omkring ulovlige lån tidligere år, som giver anledning til nærmere undersøgelser eller lignende indikationer.

Så som følge af et mindre pres fra og mindre dialog med revisor vurderes det, at flere lån vil være skjulte, og der vil være færre tilbagebetalingerne af eventuelle konstaterede ulovlige lån.

5.1.2.1 Skøn ud fra ERST's data

FSR har som nævnt ikke mulighed for at opgøre antallet af ulovlige lån i de ikke reviderede selskaber. Derimod er der en mulighed for at sammenligne deres skøn med de faktiske tal fra

---

⁵⁴ Bilag 5 – Interview af Carina Gaarde Sørensen, Erhvervsstyrelsen

ERST's dataudtræk. Som illustreret i Tabel 9 var der 4.125 regnskaber i 2014, men balanceposten "Tilgodehavende hos virksomhedsdeltagere og ledelse". Det bemærkes at tallet er rensset af ERST, hvorfor det reelt har været højere, men modsat at der kan være indeholdt tilbagebetalte lån, som ikke har være reelle ulovlige lån, hvilket kan forekomme, hvis et selskab indberetter 0 kr. på alle ikke relevante regnskabsposter.

Sammenlignes de 4.125 ulovlige lån iflg. ERST med FSR's skøn på 3.139 ulovlige lån, er der tale om ca. 1.000 flere konstaterede lån. Dertil kommer de ulovlige lån, som ikke er behandlet korrekt i regnskaberne og derfor ikke er offentligheden kendt. Det er klart, at der vil være tale om et skøn, da hverken FSR eller ERST kan identificere disse. Som tidligere beskrevet, er der noget der tyder på, at hovedparten af de ulovlige lån bliver fundet, når revisor er tilknyttet regnskabet. Risikoen for uopdagede lån vurderes størst i de selskaber uden en revisor, hvilket også nævnes konkret af Claus Witt⁵⁵. Endvidere fortæller Benny Lundgaard, at han forventer at antallet af ulovlige lån er større i de ikke reviderede selskaber, men dog at beløbene er mindre⁵⁶.

I 2014 kan andelen af ulovlige lån ud af antallet af selskaber fordelt på erklæringstyper, opgøres som følger:

Tabel 10: Andel ulovlige lån fordelt på kategorier (ERST)

2014	Antal selskaber	Antal ulovlige lån	Andel i %
Revision eller udvidet gennemgang	143.087	5.349	3,7%
Review, assistance eller ingen erklæring	73.141	4.125	5,6%
I alt	216.228	9.474	4,4%

Kilde: Egen opstilling af ERST data

ERST har desværre ikke registreret fordelingen af ulovlige lån, ud på de enkelte typer af påtegninger, så selve fordelingen af de 4.125 lån i de ikke reviderede selskaber kan ikke foretages eksakt. Men på baggrund af en undersøgelse foretaget af ERST i 2014/15 af 1.274 ikke reviderede selskaber med ulovlige lån, viste det sig, at 78% af de ulovlige lån kunne henføres til selskaber

⁵⁵ Se Bilag 4 – Interview Claus Witt

⁵⁶ Se Bilag 2 – Interview Benny Lundgaard

med en review eller assistancepåtegning, og de resterende 22% vedrørte selskaber uden en revisionspåtegning.

Såfremt denne fordeling er repræsentativ for alle 4.125 ulovlige lån i 2014-regnskaberne, vil fordelingen være som følger:

Tabel 11: Fordeling af ulovlige lån i ikke-reviderede selskaber (ERST)

	Lån	Andel i %	Antal selskaber i kategorien	Ulovlige lån i %
Antal ulovlige lån i alt i 2014	4.125	100%	73.141	5,6%
Fordelt på:				
Assistance og review	3.218	78%	48.641	6,6%
Ingen erklæring	907	22%	24.500	3,7%

Kilde: Egen behandling af ERST data

Som tidligere beskrevet, må formodningen være, at de ulovlige lån typisk bliver behandlet korrekt som følge af, at revisor er involveret. ERST foretog i 2012 og 2013 en gennemgang af selskaber uden en erklæring i regnskabet, hvor det viste sig, at ca. 1/3-del af virksomhederne alligevel fik nogen hjælp fra en revisor eller en anden regnskabskyndig, hvilket hænger meget godt sammen med, at der faktisk bliver oplyst ulovlige lån i selskaber uden en erklæring. Uanset vil det mest naturlige være, at andelen af ulovlige lån i selskaberne uden erklæring, vil være på niveau med eller højere end selskaberne med assistance og review påtegninger. Tabellen viser, at kun 3,7% af selskaberne uden en erklæring har optaget lån, hvilket ikke vurderes at give mening.

Antallet af ulovlige lån i selskaber uden erklæring bør nok nærmere være på den anden side af 1.600 ulovlige lån, såfremt andelen af ulovlige lån er den samme i de to kategorier⁵⁷. Idet der ud fra **Tabel 11** kun er anført ca. 900 ulovlige lån til kategorien, mangler således estimeret over 700 ulovlige lån, som ikke er identificeret af ERST, grundet manglende oplysning i regnskaberne.

5.1.2.2 Sammenligning af skøn af ulovlige lån

Sammenlignes FSR's skøn med ERST reelle data tillagt førnævnte skøn over ukendte lån i de selskaber, som ikke har en revisors påtegning på regnskabet, ses der en hvis forskel. Ud fra

⁵⁷ 24.038 selskaber x 6,6% andel ulovlige lån i kategorien assistance og review = 1.587 lån

FSR's skøn estimerer de, at der ca. 3.100 ulovlige lån i de ikke reviderede selskaber. ERST angiver reelt, at de har identificeret ca. 4.100 ulovlige lån, hvoraf hovedparten findes i de selskaber, som har enten en review eller assistanceerklæring på regnskabet. Det skønnes at mere end 700 lån er skjult i selskaberne uden en erklæring i regnskabet, altså totalt ca. 4.800 ulovlige lån vil forventeligt være at finde i de ikke reviderede selskaber. Det er klart, at alle lån nok ikke identificeres af revisor, hvorfor der formentlig kan findes flere ulovlige lån i både de reviderede og de ikke reviderede selskaber. Der vil altid være en usikkerhed i relation til fuldstændigheden af både FSR's og ERST's datagrundlag.

Noget kunne tyde på at FSR's skøn for antallet af ulovlige lån i de ikke reviderede selskaber er for lavt. Umiddelbart har ERST reelt konstateret ca. 1.000 flere lån, plus den ukendte population, så 5.000 ulovlige lån er nok mere realistisk, svarende til knap 2.000 flere ulovlige lån.

FSR skriver i deres analyse for regnskabsåret 2014:

"Siden 2006, hvor det blev muligt for en række selskaber at fravælge revisionen, er antallet af selskaber i Danmark, hvis regnskab ikke bliver revideret, steget hvert år. På den måde kommer en lang række forhold ikke frem til offentligheden, samtidig med at der ikke er samme sikkerhed for regnskabets indhold, som når en uafhængig revisor har revideret det."

Det vurderes noget misvisende at FSR skriver, at ulovlige lån ikke kommer offentligheden til kendskab ved fravalg af revision. Det er naturligt, at der er forskel på, om revisor er involveret eller ej, men ikke så meget på hvilket type erklæring der afgives.

ERST har reelt konstateret ca. 1.000 flere ulovlige lån end FSR skønner. Alle fire interviewede revisorer har bekræftet, at de forventer at finde eventuelle ulovlige lån og vil sørge for at de præsenteres korrekt, såfremt de finder lånene. Uanset om lånet tilbagebetales inden regnskabsårets afslutning eller ej, vil lånet fremgå i balancen. En regnskabslæser vil derfor kunne se, at der er eller har været et lån, også selvom dette ikke kan læses i revisors erklæring. Hvorvidt lånet er ulovligt eller ej fremgår ikke nødvendigvis, men med en naturlig skepsis vil de fleste være ulovlige. Offentligheden må, udover regnskabslæser, også omfatte ERST og SKAT. ERST har selv mulighed for, at trække de selskaber ud, som har en saldo på balanceposten "Tilgodehavender hos virksomhedsejere og ledelse". De er derfor bekendt med de lån som oplyses i regnskaberne.

SKAT behøver dårligt gøre noget, fordi revisor hjælper med opdagelse og den skattemæssige behandling. Så SKAT kan bero sig på, at revisor påser, at den skattemæssige behandling af ulovlige lån foretages korrekt og herefter blot tjekke, om det er behandlet rigtigt. Endvidere vil ERST sende sager om ulovlige lån videre til SKAT til deres kontroltjek.

Risikoen for at et ulovligt lån ikke opdages, er som udgangspunkt højere ved regnskabsmæssig assistance end ved revision, men afhænger også af hvilken revisor der anvendes. Andelen af ulovlige lån i de ikke reviderede selskaber udgør 5,6% mod 3,5% i de reviderede iflg. ERST's data i **Tabel 10**. Det tolkes som om, at revisor gør noget rigtigt trods en lavere grad af sikkerhed forbundet med revisors arbejde i de ikke reviderede selskaber.

Relateret til uddraget fra FSR's analyse, vil der kun være få situationer, hvor lånet ikke vil blive præsenteret i regnskaber uden revision eller udvidet gennemgang. Efter de gamle regler i ÅRL, vil lån til selskabsdeltagere, som ikke er en del af ledelsen eller bestyrelsen i selskabet eller dets moderselskab, ikke skulle noteoplyses jf. ÅRL § 73, stk. 1. og stk. 3, da noteoplysningen kun går på deciderede ledelsesmedlemmer. Et lån til omtalte person, som er betalt tilbage umiddelbart inden balancedagen, vil altså ikke fremgå af hverken balancen eller noterne. Vurderingen er dog, at de fleste aktionærer, som har lån i selskaberne også vil være en del af ledelsen, så antallet af sådanne sager vurderes at være af mindre størrelse.

Efter de nye regler i årsregnskabsloven er §73, stk. 3 og 4 blevet pillet ud, hvilket betyder at lån til ledelsesmedlemmer i moderselskabet eller lån til ledelsesmedlemmernes nærtstående ikke længere skal oplyses. For regnskabsåret 2016 og frem vil et ulovligt lån til ledelsens nærtstående ej heller skulle oplyses i noterne.

Der er to forhold i FSR's analyse, som giver stof til eftertanke. Det éne er, som nævnt ovenfor, at FSR's skøn over antal ulovlige lån i de ikke reviderede selskaber, tyder på at være for lavt sammenholdt med ERST's konstaterede ulovlige lån tillagt en forventet skjult pulje af ulovlige lån. Det andet er, at de 3.139 ulovlige lån, som FSR mener, ikke kommer til offentlighedens kendskab, tyder på at være for højt sat op mod et estimat på ca. 700 ulovlige lån ud fra ERST's data. Det er klart, at skønnet på 700 skjulte lån er forbundet med usikkerhed og sagtens kan være højere men mod FSR's udsagn, svarer det kun til 22%. FSR's oplysninger i analysen fortæller derfor, at problemet ikke er så slemt, som det måske i virkeligheden er, når man kigger på antallet af lån, men værre er, at de gør problemet med de skjulte lån langt større end det, som nok nærmere er reelt, hvilket samlet medfører, at der tegnes et misvisende billede af problemet.

5.1.3 Estimeret værdi af ulovlige lån

Ovenstående analyser er kun opgørelser af antallet af ulovlige lån, men det er også interessant at estimere omfanget beløbsmæssigt og dermed få en indikation af, hvor mange penge taler vi om.

5.1.3.1 FSR estimat

FSR anvender til dette formål et gennemsnitslån, som er beregnet på baggrund af 1.000 tilfældige udvalgte selskaber med ulovlige lån i påtegningerne i 2013 regnskaberne. Gennemsnitslånet blev opgjort til 217.534 kr.⁵⁸. Ved at antage at beløbet er repræsentativt for populationen af selskaber med ulovlige lån, estimerer de værdien af de 6.529 ulovlige lån, som fremgår af 2014 regnskaberne i de reviderede selskaber, til ca. 1,4 mia. kr.

Værdien af lånene i de konkursramte selskaber med ulovlige lån i regnskabsårene 2011-2013 udgjorde ca. 600 mio. kr. i alt, som i værste fald har medvirket til tab for interessenterne og offentlige myndigheder. For de ikke reviderede selskaber estimerede de 3.139 ulovlige lån, svarende til en værdi på ca. 683 mio. kr. iflg. FSR⁵⁹. Der tages udgangspunkt i, at gennemsnitslånet er af samme størrelse som i de reviderede selskaber, hvilket måske er lidt højt sat. Selskaber med mulighed for fravalg af revision, er i gennemsnit mindre end de reviderede virksomheder, som følge af størrelseskravene til nettoomsætning, balancesummen og antal medarbejdere for de virksomheder, der kan fravælge revision jf. ÅRL § 135, stk. 1, 3. punkt⁶⁰. Der bør som udgangspunkt derfor også være flere midler at kunne trække ud af de store klasse B selskaber end af de små selskaber, som ikke revideres. Det er selvfølgelig ikke ensbetydende med, at der vil optages større lån i de større virksomheder, da det afhænger meget af personerne bag og årsagen hertil, men udgangspunktet må være, at der er færre midler til rådighed i de ikke reviderede selskaber. Som tidligere nævnt udtaler Benny Lundgaard i interviewet, at der vil være flere lån, men af lavere værdi i de ikke reviderede selskaber kontra de reviderede.

---

⁵⁸ "Risiko for skjult skattegrundlag ved lempet revisionspligt", FSR

⁵⁹ "Ulovlige lån i danske selskaber" 2014 regnskaberne FSR side 11

⁶⁰ ÅRL § 7, er størrelsesgrænserne for Klasse B 72 mio. kr. i nettoomsætning, 36 mio. kr. i balancesum og 50 ansatte. For at kunne fravælge revision er størrelsesgrænserne 8 mio. kr., 4 mio. kr. og 12 ansatte jf. 135, stk. 1, 3. punkt

5.1.3.2 Værdi iflg. ERST

Fra ERST er modtaget en oversigt med fordelingen af de ulovlige lån på intervaller. Selve værdierne har de ikke gjort op, hvorfor der ud fra en gennemsnitsbetragtning fra hvert interval er beregnet en værdi af de ulovlige lån. Gennemsnitslånet for de to kategorier under ét opgøres til ca. 156.000 kr., jf. tabellen nedenfor:

Tabel 12: Fordeling af ulovlige lån på intervaller - ERST

	Reviderede selskaber		Ikke reviderede selskaber	
Interval	Antal	Est. Værdi	Antal	Est. Værdi
Over 1.000.000	105	105.000.000	67	67.000.000
500.000 til 999.999	165	123.750.000	123	92.250.000
250.000 til 499.999	265	99.375.000	242	90.750.000
100.000 til 249.999	558	97.650.000	481	84.175.000
50.000 til 99.999	502	37.650.000	456	34.200.000
10.000 til 49.999	882	30.870.000	851	29.785.000
Under 10.000	465	2.325.000	613	3.065.000
Aktive lån	2.942	496.620.000	2.833	401.225.000
Gns. Værdi pr. lån		168.804		141.625
Tilbagebetalte lån	2.407	406.310.109	1.292	182.980.127
Estimeret skjulte lån	0	0	700	99.137.840
Total estimeret værdi	5.349	902.930.109	4.825	683.342.967
Samlet for reviderede og ikke reviderede selskaber			10.174	1.586.273.076
Gennemsnit pr. lån				155.914

Kilde: Egen tilvirkning med udgangspunkt i ERST's data.

Udgangspunktet er, at gennemsnitslånet er lavere end det FSR anvender i deres beregning, men modsat vurderes antallet af lån at være højere. For de reviderede selskaber ligger ERST altså noget lavere end FSR. Niveauet for de ulovlige lån i de ikke reviderede selskaber, hvor revisor er inde over, inkl. de forventede skjulte lån, udgør ca. 683 mio. kr. ifølge ERST's data, hvilket noget tilfældigt er det samme som FSR's skøn.

Forskellen er blot, at FSR definerer de 683 mio. kr som "Mistede ulovlige lån", og indikerer dermed, at beskatning og eventuelt bødegivning af dette grundlag er gået tabt. Ud fra ERST's tal er

værdien af de ukendte lån kun estimeret til ca. 100 mio. kr. og det reelle mistede beskatningsgrundlag er som udgangspunkt derfor meget lavere.

Da der er forskel på de selskabsretlige og skatteretlige regler betyder det også at grundlaget som opgøres ovenfor kun er det selskabsretlige bødegrundlag, idet alle lånene vil være ulovlige selskabsretligt, mens kun en del af dem vil være ulovlige skatteretligt, idet der skal være tale om udlån til en person med bestemmende indflydelse mv. jf. afsnit 4.2.1. Som drøftet med ERST, er det de færreste lån, som bliver sanktioneret med bøde efter de selskabsretlige regler, grundet begrænsede ressourcer, og det er derfor ikke alle som politianmeldes - tværtimod er det nok nærmere de færreste – jf. tabellen side 19.

5.2 Årsagsforklaring

Af ovenstående analyse tolkes det, at ændringen af skattelovgivningen, samt et øget fokus på området generelt og fra ERST's side, har haft en effekt på de selskaber, som har haft ulovlige lån. Dette ses bl.a. af antallet af tilbagebetalte lån, uanset om der skeles til FSR's eller ERST's data. Desværre ses det, at der fortsat optages mange nye ulovlige lån, plus usikkerheden omkring skjulte lån, indikerer at der er andre kræfter, som styrer, hvorfor der optages ulovlige lån, og disse søges afdækket her.

5.2.1 Interview med revisorer

Som forsøg på at årsagsforklare, hvorfor mange aktionærer og ledelsesmedlemmer optager ulovlige lån, er spørgsmålet stillet til 4 statsautoriserede revisorer, samt en specialkonsulent fra ERST. De interviewede revisorer har alle, eller har haft, kunder med ulovlige lån, hvorfor de vurderes at have en god ide om, hvorfor de ulovlige lån er blevet til. Carina Gaarde Sørensen fra ERST har selv siddet med nogle konkrete sager om ulovlige lån, samt sparret med sine kollegaer, som kun beskæftiger sig med overvågning og sanktionering af ulovlige lån, hvorfor hun har et godt kendskab til området.

Nedenfor nævnes de konkrete årsager til at der har været optaget ulovlige lån, som er blevet oplyst i interviewene:

- Manglende forståelse for hvad der er selskabets penge og hvad der er ejerens penge
- Uvidenhed om lovgivningen omhandlende ulovlige lån
- Manglende opmærksomhed på mellemregningen med ejeren
- Selskabets udlæg for private udgifter, både ved overførsel og træk på firmakort ikke udignes korrekt
- Bogføringsfejl
- Bevidst optagelse af lån
- Forglemmelse og misforståelse

De nævnte årsager hænger sammen i nogle tilfælde, og omskrives derfor til følgende overordnede årsagsforklaringer:

1. Manglende viden om lovgivningen
2. Manglende intern kontrol, overvågning og styring
3. Misforståelse og forglemmelse
4. Bevidst låneoptagelse eller skatteunddragelse

I de efterfølgende afsnit vil de enkelte årsager bliver uddybet, hvorefter de sammenholdes med DAMVAD's analyse om forklaringer til fejl i årsrapporter.

5.2.1.1 Ad. 1 - Manglende viden om lovgivningen

Lovgivningen i dette tilfælde omhandler både den grundlæggende forståelse for regler om selskaber som selvstændige juridiske enheder, og de selskabsretlige og skattemæssige regler omhandlende ulovlige lån.

Ud fra interviewene fortæller respondenterne, at der er tegn på, at aktionærerne ikke har den grundlæggende forståelse af, at selskabets pengekasse ikke er ejerens pengekasse. Tilsvarende at aktionæren ikke bare kan hæve penge i selskabet efter ønske.

Carina Gaarde Sørensen fortæller:

---

*"Og der siger de selv meget ofte, at det jo blot er den her mellemregning og de har ikke altid forståelsen for at der er noget der selskabets penge og noget der er ens egne penge."*⁶¹

Det bekræftes altså, at nogle aktionærer har svært ved at skelne mellem privat og selskab, hvilket da er forståeligt, når nu nogle af dem ejer deres selskaber med 100%. Så en manglende forståelse for området giver en udfordring, idet alle dispositioner som udgangspunkt skal være i selskabets interesse, herunder at hævninger skal beskattes.

I højesterets dommen U.1997.256H blev forholdene omkring anpartshaverens ulovlige lån i selskabet beskrevet. Den tiltalte forklarede i retten, at han ikke kendte til reglerne om ulovlige anpartshaverlån, og at det var hans revisor, som i sin tid havde rådet ham til at stifte et anpartsselskab. Dette kunne indikere, at den tiltalte hverken var helt klar over formålet, men også begrænsningerne ved at etablere et anpartsselskab ift. at drive virksomheden i personligt regi. Derudover havde han ikke kendskab til reglerne om ulovlige lån, hvilket i kombination gjorde, at han optog lånet. Forklaringerne fra tiltalte kan naturligvis være opdigtede for at fremstå uden skyld over for dommerne med henblik på at få nedsat bødestrafen, men forklaringerne vurderes sandsynlige ud fra de indhentede interviews.

Benny Lundgaard fortæller, at nogle ejerledere ikke er opmærksomme på reglerne, hvilket bringer dem i en uheldig situation. Ved forespørgsel til om han vurderer reglerne for at være for komplicerede svarer han nej. Hovedreglen for at aktionærer og ledelsesmedlemmer ikke bare må trække penge ud af et selskab, vurderes også at være til at forstå, men faldgrupperne er mange, hvilket også blev illustreret i tidligere afsnit.

Dommen og interviewene er med til at bekræfte, at der i nogen tilfælde kan være en manglende forståelse for reglerne i SEL samt skatteloven, som medfører at de ulovlige lån opstår.

---

⁶¹ Bilag 5 – Interview af Carina Gaarde Sørensen, Erhvervsstyrelsen

5.2.1.2 Ad. 2 - Manglende intern kontrol og overvågning af bogholderiet

En manglende styring, overvågning og kontrol med selskabets bogføring, træk på firmakort, bankkonti med mere, medfører en højere risiko for fejl forbundet med ulovlige lån. Der er stor forskel på, hvor ofte selskaberne bogfører deres bilag, og hvor meget og hvor ofte der føres kontrol med bogføringen, herunder mellemregningen med hovedaktionæren. Jo mindre selskaberne er, jo sjældnere foretages bogføringen typisk, og jo mindre intern kontrol er der⁶².

Bogføringsfrekvensen fortæller noget om, hvor lang tid der går fra en transaktion reelt foretages, til at den er registreret i selskabets bogholderi. Jo længere tid der går mellem disse, desto sværere kan det være at holde styr på selskabet udeståender. En mellemregning mellem selskabet og hovedaktionæren kan derfor godt være positiv med f. eks. 5.000 kr. i aktionærens favør, så han har mulighed for at trække lidt på firmakortet, uden at det giver problemer. Men foretages bogføringen kun 1-2 gange om året, kan det måske være svært, at huske hvordan mellemregningen så ud ved årsskiftet, hvis man pludselig står midt i året og skal til at foretage et privatkøb. Eller at man har glemt, at man faktisk lidt tidligere på året foretog et tilsvarende privatkøb, som akkumuleret med det nye køb medfører et ulovligt lån.

I relation til bogføringen kan der også ske rent tekniske bogføringsfejl. Så det syner at alt er i orden, men når revisor kommer på besøg og kigger mellemregningskontoen igennem, så manglede der lige lidt korrektioner, som medfører et ulovligt lån. Dette fortæller Morten Plenge som et af eksemplerne på, hvorfor der er fremkommet et ulovligt lån. Kvaliteten af bogføringen afhænger af den person, der har ført posterne, hvorfor der må forventes flere fejl i de selskaber, hvor ejeren eller en anden ufaglært person forestår bogføringen.

Uanset bogholder eller revisor kræver det alligevel, at der er en tæt opfølgning, og der er nogle fornuftige aftaler på plads mellem ejer og bogholder. Ved direkte overførsler af penge til aktionæren, på dennes anmodning, forudsætter det også at bogholderen er klar over, hvordan balancen ser ud på mellemregningen, så der ikke udbetales for meget ud af selskabet. Den anonyme revisor fortæller netop om lignende situationer, hvor lånet opstår som følge af manglende forståelse og interesse fra ejerens side, samt en svag økonomifunktion, som ikke fangede, at der var tale om et ulovligt lån⁶³.

---

⁶² Bekræftes i interview, Bilag 4 – Interview Claus Witt

⁶³ Bilag 1 – Interview Statsautoriseret revisor

5.2.1.3 Ad. 3 - Misforståelse og forglemmelse

Den anonyme revisor fortæller, at ulovlige lån også kan opstå som følge af ren forglemmelse eller misforståelser. Aktionæren og bogholderen kan godt være bevidste om reglerne, men går forbi hinanden i en aftale om en udbetaling, indbetaling eller lignende. Som tidligere beskrevet er der mange måder, hvorpå et ulovligt lån kan opstå, og der kan derfor være mange situationer hvor det kan gå galt. Forholdet hænger lidt sammen med punkt 2, da en manglende klar ansvarsfordeling og overvågning, netop kan medføre uheldige situationer.

5.2.1.4 Ad. 4 - Bevidst låneoptagelse eller skatteunddragelse

Den sidste hovedårsag er, at lånene er optaget bevidst, velvidende at dispositionen er ulovlig. Bliver lånet ikke opdaget af revisor eller myndighederne, vil det være en billig finansieringskilde, og en måde at undgå skattebetaling, om end for en periode. Af lovforslaget L199, nævnes det at SKAT's compliance-undersøgelser indikerede, at ulovlige hævninger ofte blev udnyttet til at finansiere privatforbrug. Tre af revisorerne fortæller i interviews, at de har været i situationer, hvor ejerne har optaget lån bevidst - så det sker i praksis.

Konstateres det, at den ulovlige disposition har været en bevidst handling, fortæller det at integriteten hos ledelsen nok ikke er den bedste. Revisor kan stille spørgsmålstejn ved, om der er andre forhold i selskabet, som ikke er som de skal være. Opgaven for revisor, uanset erklæringstypen, kan derfor blive besværliggjort, da risikoen forbundet med opgaven bliver større, bl.a. risikoen for at ledelsen tilsidesætter kontroller, manipulerer med regnskabet eller afgiver forkerte forklaringer. Tilsvarende vil der være en risiko for, at ledelsen bevidst forsøger at skjule eksempelvis private omkostninger i driften, eller manipulerer med bogføringen, så det ikke ser ud som om, at der har været et ulovligt lån i regnskabet.

Forholdet kan sammenholdes med teorien om Besvigelsestrekanter⁶⁴ som forklarer, at når der er et pres, en retfærdiggørelse af dispositionen og muligheden er tilstede, øges risikoen for at det faktisk sker. Behov for penge i privatøkonomien kan medføre et stort pres for at hæve penge i selskabet. Dette kan både være de mindre og lidt uskyldige tilfælde, om at man godt kan foretage privatkøb gennem firmaet, til et decideret behov for penge til at finansiere større privatkøb eller komme ud af et gældsproblem. Retfærdiggørelsen kan komme af, at det er ejerens selskab

---

⁶⁴ Beskrevet i afsnit 4.4.3

og derfor også indirekte ejerens penge, hvilket nævnt tidligere bekræftes fra flere forskellige kilder. Muligheden opstår typisk som led i at have tilstrækkeligt med indflydelse til at kunne bede om at få overført pengene direkte, få betalt private regninger, uanset om det er at bede sin bogholder om det, eller at man selv gør det. For mange aktionærer, der også er medlem af ledelsen, vil muligheden for at trække pengene ud, formentlig ikke være det store problem.

Samlet for de tre forhold er, at mange virksomhedsejere formentlig vil kunne retfærdiggøre og have muligheden for at trække penge ud af selskaber. Forholdet om det faktisk sker eller ej, afhænger nok nærmere af om de føler sig presset til det eller ej.

I en artikel, udtaler statsautoriserede revisor Stefan Bjerregaard fra BDO, at årsagen til stigningen i antallet af ulovlige lån, har været en følge af finanskrisen. Det har været fristende at optage lån i selskabet, for at kunne få orden i privatøkonomien,⁶⁵ hvilket bekræfter, dels ovennævnte forklaringer fra de interviewede personer, og dels at et finansielt pres kan være en årsag til at der bevidst optages ulovlige lån.

Det formodes at den største forskel på de tilsigtede lånedispositioner er, om aktionæren føler sig presset til at gøre det, eller gør det for at udnytte systemet, som de tidligere nævte Predators. Stefan Bjerregaards udtalelse indikerer, at aktionærerne har været under et større pres, hvilket er det, som har fået mange til at optage lånene.

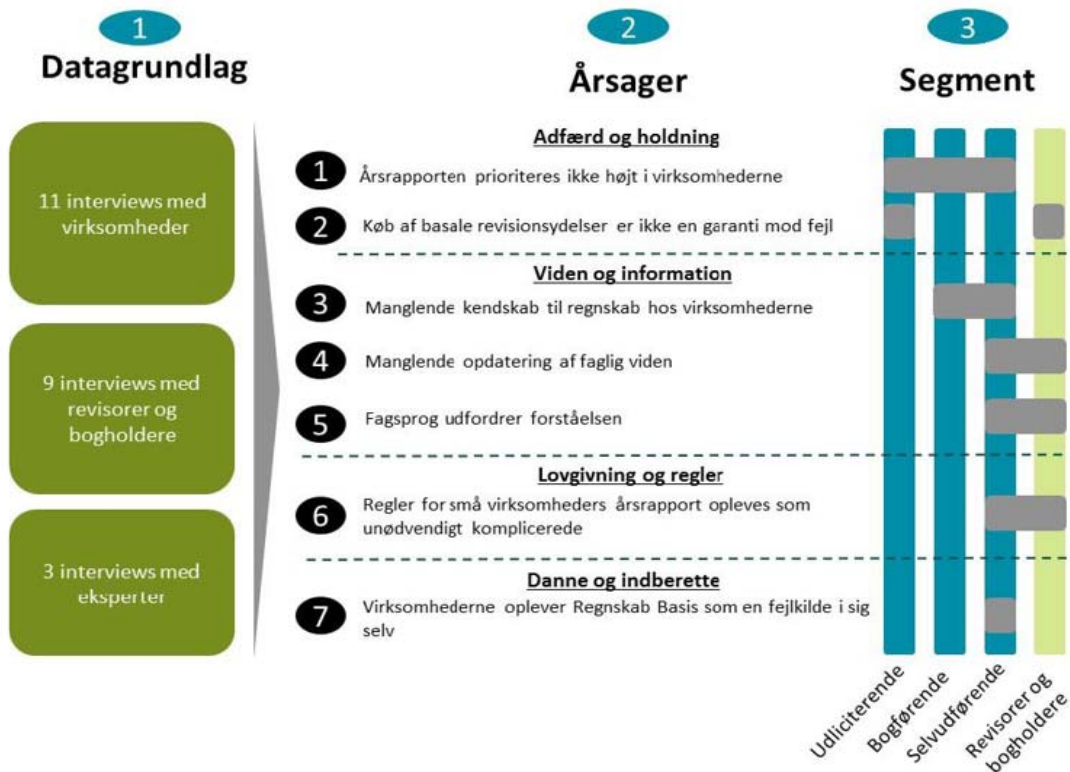
5.2.2 Årsagsforklaring – DAMVAD analyse

En rapport udarbejdet af DAMVAD for ERST analyser typiske årsager til fejltyper i årsrapporter. Fejltyperne er alle typer af fejl i regnskaber. På baggrund af deres analyse er de kommet frem til 7 typiske årsager i figuren nedenfor.

---

⁶⁵ "Lån beskattes med tilbagevirkende kraft", Finans

Figur 5: Undersøgelsens datagrundlag samt årsager til faktuelle fejl i årsrapporter

Kilde: DAMVAD - Årsager til fejl i årsrapporter

De identificerede årsagsforklaringer har relevans for problemstillingen, fordi de kan sammenholdes med de allerede identificerede årsager fra egne interviews. Endvidere kan årsagerne ud fra ovenstående fordeling på segmenter, knyttes til typen af erklæring, der er på et regnskab. Årsagerne tilknyttet virksomheden internt opdeles i udliciterende, bogførende, selvførende. Herudover kobles de til revisorer og bogholdere. Forklaringerne på fejl afhænger derfor lidt af situationen, hvem der har ansvaret for bogføring og regnskabsudarbejdelsen, såvel som fejlmargen forventes at blive større i takt med at virksomheden selv varetager flere opgaver.

Det er ikke alle årsagsforklaringerne fra DAMVAD's analyse, som vurderes at kunne være en isoleret årsag til at der optages ulovlige lån, men de kan være relevante for behandlingen. Derfor gennemgås de enkeltvis og sammenholdes med tidligere identificerede årsagsforklaringer.

5.2.2.1 Årsrapporten prioriteres ikke højt i virksomhederne

Manglende prioritering af årsrapporten i de små selskaber, anvendes som årsagsforklaring fordi de har en begrænset interessentkreds, og værdien af årsrapporten vurderes lav. Selve årsagen

vurderes ikke isoleret set at forklare, hvorfor der optages ulovlige lån, men den manglende interesse kan fortælle noget om ledelsens mangel på omhu for ikke at bryde loven, samt være en forklaring på manglende forståelse for lovgivningen.

De interviewede revisorer er adspurgt om de har samme opfattelse af virksomhedernes prioritering af regnskaberne. Tre af revisorerne er fortæller, at de har en række mindre kunder, som ikke prioriterer regnskabet. Morten Plenge forklarer endda, at der er virksomhedsejere, som mangler forståelsen for at det er ledelsen, der aflægger regnskabet og ikke revisor. Claus Witt fortæller derimod, at mange af hans kunder prioriterer regnskabet højt, fordi det er virksomhedens ansigt udadtil⁶⁶. Kunderne er således ikke interesseret i den negative omtale, der følger med et ulovligt forhold. Udtalelsen fortæller, at integriteten hos nogle virksomhedsejere er god, og at denne kan være med til at undgå at de optager lån, simpelthen for at holde et ordentligt billede af virksomheden over for omverdenen. Der er altså stor forskel på om virksomhederne rent faktisk prioriterer årsrapporterne.

5.2.2.2 Køb af basale revisionsydelser er ikke en garanti mod fejl

Revisors assistance, eller mangel på samme kan heller ikke årsagsforklare, hvorfor virksomhedsejere foretager ulovlige dispositioner. Derimod kan det være med til at forklare, hvad revisors involvering betyder for emnet. Til DAMVAD's statement udtaler Benny Lundgaard:

”...alt, hvor du har mennesker inde over kan der ske fejl. Men der er færre og især færre graverende fejl, når revisor er inde over.”⁶⁷

Citatet fortæller tydeligt, at en revisors involvering i et regnskab ikke er ensbetydende med, at det er fejlfrit, men det nedbringer risikoen. Sat i relation til ulovlige lån, viste analysen af udviklingen i tallene, at revisor er effektiv til at finde de ulovlige lån og sikre, at de bliver oplyst korrekt. Deres tilstedeværelse ved regnskabsudarbejdelsen medfører derfor, at eventuelle ulovlige lån bliver behandlet korrekt og kommer omverdenen til kendskab.

---

⁶⁶ Bilag 4 – Interview Claus Witt

⁶⁷ Bilag 2 – Interview Benny Lundgaard

5.2.2.3 Manglende kendskab til regnskab hos virksomhederne

Virksomhedernes manglende kendskab til regnskabsudarbejdelsen hænger meget godt sammen med forklaringerne givet i relation til den første årsag fra DAMVAD, omhandlende manglende prioritering af regnskabet. Et manglende kendskab til regnskabet forklarer i sig selv ikke, hvorfor der optages ulovlige lån, men nærmere at virksomhedsejerne mangler forståelse for, hvordan et ulovligt lån skal behandles regnskabsteknisk. Forholdet hænger meget godt sammen med, at ikke professionelle regnskabskyndige kun udarbejder og indberettet regnskaber få gange, hvorfor det sjældent når at blive rutine, og nye forhold bliver sværere at sætte sig ind i.

5.2.2.4 Manglende opdatering af faglig viden og svært fagsprog

De to årsager, manglende opdatering af faglig viden og fagsprog udfordrer forståelsen, er slået sammen under ét, da de dækker over det samme. Der kommer løbende opdateringer til lovgivningen og reglerne omhandlende både regnskabsudarbejdelsen og specifikke forhold, herunder skattereglerne for behandling af ulovlige lån. Det giver ifølge analysen udfordringer for både revisorer, bogholdere og især de selvudførende virksomhedsejere. Det er naturligt, at jo oftere der sker ændringer til reglerne og jo større og flere ændringer der foretages, desto sværere er det at få skabt rutiner omkring arbejdet og forstå forholdene.

I relation til ulovlige lån har der været begrænset med reguleringer til SEL. Skattereglerne er ændret i efteråret 2012, så skattereglerne er relativt nye. Endvidere har SKAT først offentliggjort deres styresignal den 3. december 2014 for at udspecificere reglerne yderligere. Der har således været nogle ændringer på området, hvilket kan forvirre nogle virksomhedsejere, men også fagfolk.

Det hjælper så tydeligvis heller ikke, at fagsproget kan være svært at forstå. Virksomhedsejerne har, naturligt nok, svært ved at sætte sig ind i reglerne. I rapporten udtaler virksomhedsejere til indberetningsprogrammet Regnskabs Basis, at det er svært at gøre det rigtigt, når der ikke er hjælpetekster, og det kræver en forudgående forståelse, som ikke alle har. Hvad enten der er tale om regnskabet eller lovgivningen generelt, må det tolkes som om, at nogle virksomhedsejere ikke har kompetencerne til at sætte sig ind i reglerne omhandlende ulovlige lån. Tilsvarende gør sig gældende for den regnskabstekniske behandlingen.

En manglende viden om reglerne grundet for mange ændringer og et for svært sprog, kan i sig selv være en årsag til at virksomhedsejere kommer til at foretage ulovlige lånedispositioner. Årsagsforklaringen hænger godt sammen med de forklaringer, der er opnået ved egne interviews.

De interviewede revisorer er spurgt til, om de mener at reglerne omkring ulovlige lån er for svære at forstå, og at det kan medføre at virksomhedsejerne derfor har svært ved at leve op til reglerne. Vurderingen er, at grundtanken bag ulovlige lån er simpel nok, men at skattereglerne og selskabsreglerne i samspil kan være svære at forstå. For en virksomhedsejer er det dog ikke nødvendigt at forstå reglerne til fulde. Så længe man forstår, at der ikke må hæves penge, betales private regninger, eller lignende, hvor det medfører at aktionæren skylder selskabet penge, så kommer man ikke galt af sted.

5.2.2.5 Regler for små virksomheders årsrapport opleves som unødvendig komplicerede

Dette forhold hænger sammen med afsnit 5.2.2.3, manglende kendskab til regnskaber. At reglerne opleves som for komplicerede og svære, kan være naturligt. Lovgiverne har forsøgt at regulere kravene til regnskabsudarbejdelsen gennem Byggeklodsmodellen, hvor der stilles flere krav i takt med at virksomheden bliver større. At reglerne opfattes som for svære for de små kunder, kan føre til, at virksomhederne ikke har forståelsen for behandlingen af et ulovligt lån i regnskabet. Sat op imod ulovlige lånedispositioner medfører dette ikke direkte, at der optages ulovlige lån, men nærmere at lånene ikke bliver behandlet og oplyst korrekt i selskabets regnskab. Risikoen for at et ulovligt lån ikke bliver oplyst korrekt er derfor øget i de selskaber, hvor revisor ikke assisterer med regnskabsudarbejdelsen.

5.2.2.6 Virksomhederne oplever Regnskabs Basis som en fejlkilde i sig selv

Mangler i programmet eller manglende oplysning om, hvordan et lån skal præsenteres, kan medvirke til, at lånet ikke oplyses korrekt. Det vurderes dog, at problemet omkring behandling og oplysning af et ulovligt lån er større i relation til forståelsen end selve indberetningen. Denne årsag anvendes derfor ikke videre i analysen.

5.2.2.7 Opsamling DAMVAD fejltyper

Gennemgangen af DAMVAD's 7 adfærd- og holdningsproblemer, sat op mod ulovlige lån viser ikke noget nyt ift. årsagsforklaring til, hvorfor der optages ulovlige lån. Dog bekræfter de nogle af de forklaringer, som revisorerne er kommet med specifikt til emnet men også nuancerer nogle af udfordringerne omkring regnskabsaflæggelsen, som kan medføre, at lånene forbliver skjult og ikke oplyses korrekt i regnskaberne.

5.2.3 Årsagsforklaringer og synliggørelse i forhold til erklæringstypen på regnskabet

Årsagsforklaringerne identificeret ud fra interviewene, diverse artikler og DAMVAD's rapport vurderes overordnet at være de samme, uanset om revisor påtegner et regnskab, eller om virksomheden selv varetager både bogføring, regnskabsudarbejdelsen og indberetningen. Uanset revision, udvidet gennemgang, review, assistance eller ingen erklæring handler det i første omgang om, at der foretages en handling af ledelsen eller hovedaktionæren, som medfører en ulovlig disposition. Revisors rolle ift. ulovlige lån består nærmere af følgende to formål:

1. Forebyggelse af at der foretages ulovlige dispositioner
2. Opdagelse og synliggørelse for offentligheden

Hvis der er en revisor tilknyttet virksomheden, vil revisor i mange tilfælde vælge at oplyse om reglerne i forbindelse med diverse regnskabsmøder, for at forebygge at, virksomhedsejeren eller ledelsen foretages uheldige dispositioner. En af de interviewede revisorer udtaler at han diskuterer emnet igennem med sine mindre kunder, også fordi emnet har været meget oppe i pressen⁶⁸. Tilsvarende kan revisor være med til at påpege svagheder i selskabets interne styring, kontrol eller overvågning og komme med forslag til forbedringer, som kan styrke forebyggelsen af ulovlige låneoptagelser.

I de situationer, hvor revisor er tilknyttet regnskabsudarbejdelsen uanset erklæringen, vil revisor foretage handlinger, som kan fange eventuelle ulovlige lån. Grundet begrænsningen i revisors arbejde er det naturligt, at alle ulovlige lån ikke opdages, hvilket også hænger sammen med DAMVAD's fejlforklaring om, at revisors involvering ikke er en garanti mod fejl, men det reducerer fejlprocenten kraftigt. Som tidligere nævnt har alle de interviewede revisorer udtalt, at de forventer at finde de fleste ulovlige lån, uanset erklæringen de afgiver på regnskabet, hvorfor opdagelsesprocenten kun i begrænset omfang bliver påvirket af erklæringstypen.

Så helt overordnet set, vurderes der ikke at være nogle væsentlige forskelle på problemet omkring de ulovlige lån, som følge af forskellige erklæringer fra revisor. På trods af at handlingerne bliver færre i takt med, at man bevæger sig mod en assistanceerklæring, tyder det på at handlingerne mod at opdage ulovlige lån forbliver nogenlunde de samme.

---

⁶⁸ Bilag 1 – Interview Statsautoriseret revisor

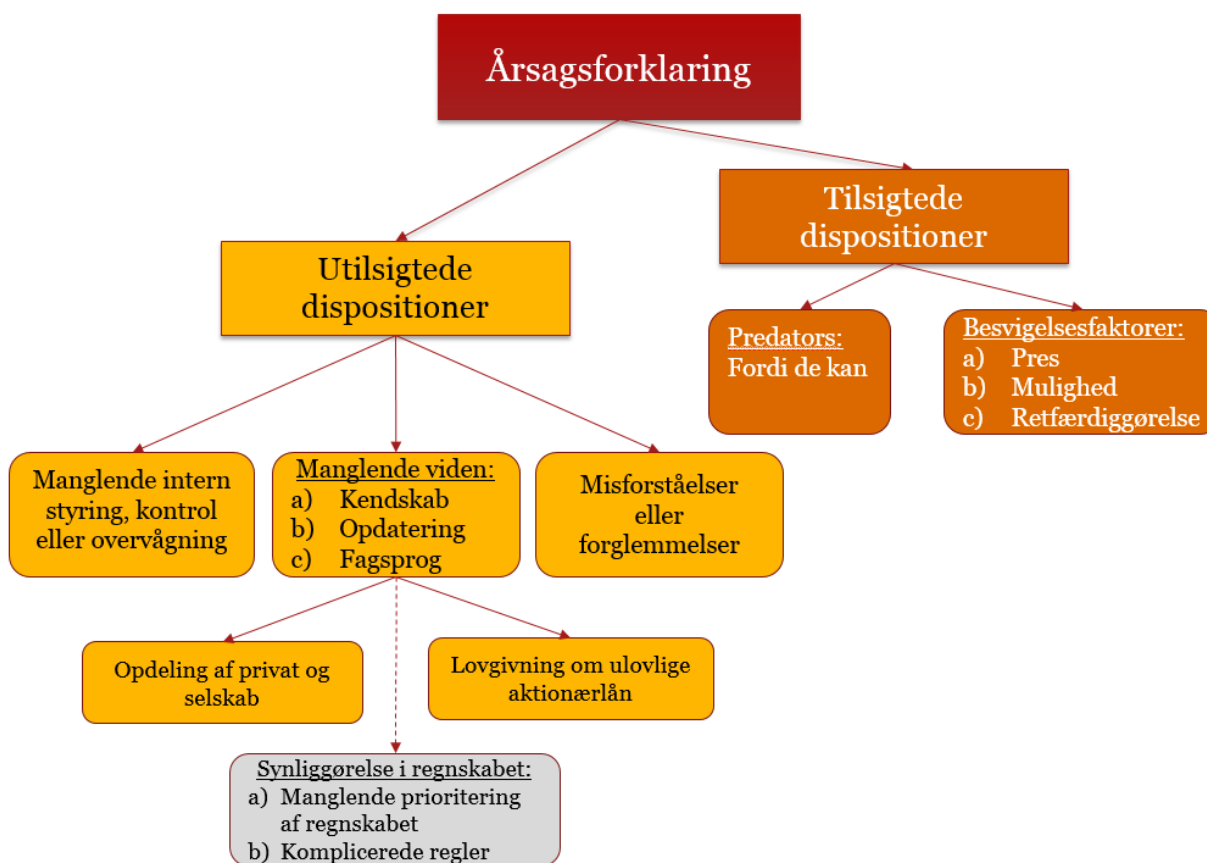
Forskellene vurderes derimod at være afhængig af, om revisor er involveret eller ej, og anses primært for at være størst i relation til synliggørelsen af de ulovlige lån over for omverdenen. Revisor gør arbejdet langt hen ad vejen for de selskaber, han er involveret i, men for de selvudførende virksomheder, skal de selv være opmærksom på, dels om der har været optaget ulovlige lån i årets løb, og dels hvordan disse skal præsenteres. Der er flere faldgrupper, og lovgivningen er ikke altid helt enkelt. Risikoen for at de ulovlige lån forbliver skjulte, anses for langt højere i de regnskaber, som er opstillet uden en revisors assistance. Som det ses af DAMVAD's rapport er der noget der tyder på, at de selvudførende kan have udfordringer at forstå og være opdateret på lovgivningen, manglende prioritering af regnskabet og en holdning til, at reglerne er unødigt komplicerede. Samlet set giver det en risikofyldt kombination ift. manglende synliggørelse af ulovlige lånedispositioner. Tillagt risikoen for at en række virksomhedsejere bevidst optager lån og vælger ikke at oplyse dem, giver dem en rig mulighed for at lave lettere uheldige dispositioner, som øger risikoen for tab.

Udfordringen er, at interessenterne ikke kan se de ulovlige lån og risikerer derfor at tabe penge i tilfælde af konkurser. Tilsvarende har de offentlige myndigheder svært ved at finde de ulovlige lån, til trods for mulighederne i de digitale indberetninger årsrapporter. Eventuelle søgningsmuligheder på virksomheder med regnskabsposten "Tilgodehavende hos virksomhedsdeltagere og ledelse" er begrænset af, om virksomhederne har præsenteret lånet korrekt eller ej og sat op mod tidligere beskrevet årsager og holdninger til regnskabet, er der noget der tyder på, at det vil mangle i flere af disse virksomheder.

5.2.4 Opsamling årsagsforklaring ulovlige lån

For at skabe overblik over årsagsforklaringerne er disse samlet i figuren nedenfor.

Figur 6: Årsagsforklaring af optagelse af ulovlige lån

Kilde: Egen tilvirkning

Årsager generelt deles i to fejlpositioner. Tilstede og utilstede. De utilstede fejl vurderes at være dem der er flest af, ud fra forklaringerne modtaget fra de interviewede revisorer. Disse opdeles i to hovedkategorier.

5.2.4.1 Utilstede lånedispositioner

Manglende intern styring, kontrol eller overvågning, hvilket hænger sammen med, at især de små virksomheder ikke nødvendigvis er organiseret på en måde, som sikrer at der ikke optages ulovlige lån. Altså at der f. eks. ikke bogføres ofte nok til at have et opdateret billede af saldoen på mellemregningskontoen, hvilket kan medføre, at et træk på kontoen fører til et ulovligt lån.

Manglende viden opdeles på samme måde som DAMVAD forklarer det, at det kan komme fra et manglende kendskab, manglende opdatering af reglerne, eller at fagsproget udfordrer forståelsen. Disse tre forhold kan alle forklare, at en virksomhedsejer eller et ledelsesmedlem ikke ved, at en lånedisposition kan være ulovlig.

Ud fra interviewene med revisorerne og ERST, er disse yderligere opdelt. Den manglende viden kan omhandle en manglende forståelse for, hvad der er selskabets økonomi, og hvad der er privatøkonomien, og at disse er skarpt opdelt. Et træk uden behandling som løn eller udbytte er derfor ikke acceptabelt selskabs- og skattemæssigt, medmindre der er tale om tilbagebetaling af et lån fra aktionæren eller ledelsesmedlemmet, uanset at aktionæren føler, at det er hans penge, da det er hans selskab. Et manglende kendskab til lovgivningen om ulovlige lån kan også medføre, at en ulovlig disposition finder sted, idet der på tidspunktet for dispositionen ikke er bevidsthed om dispositionens ulovlighed. Eksempelvis at en sikkerhedsstillelse fra selskabet til et privatkøb af en bolig, anses for et ulovligt lån. Problemet for de selskaber som ikke får hjælp fra en revisor kan forholdet også relateres til manglende viden om den skattemæssige eller selskabsmæssige behandling, hvorfor dispositionen kan bestå længe eller at et ulovligt lån blot tilbagebetales uden renter eller skatteretlige konsekvenser.

Sidst kan præsentationen i regnskabet være mangelfuld som følge af en holdning om, at regnskabet ikke har synderlig værdi, og derfor er der en manglende prioritering af regnskabet eller en holdning til, at reglerne er unødigt komplicerede, og de derfor ikke kan eller ønskes efterlevet.

Under de utilsigtede låneoptagelser kan også være forglemmelser eller misforståelser. Det er klart, at en aktionær kan være klar over reglerne eller være bevidst om, at han er på vej i uføre men glemmer at få overført penge, eller der sker misforståelser mellem aktionæren og bogholderen eller ægtefælle om, hvem der gør hvad.

5.2.4.2 Tilsigtede lånedispositioner

De tilsigtede ulovlige lån, fremkommer hvor selskabsdeltageren helt bevidst foretager en ulovlig disposition. Velvidende at det er ulovligt kan dette sammenholdes med Besvigelsestrekanten, som omhandler, at der typisk skal være et pres, en mulighed og en retfærdiggørelse til stede for at der foretages ulovlige dispositioner. Et pres kunne være som følge af finanskrisen, at privatøkonomien trænger til at få tilført nogle midler, og der trækkes penge ud af selskaber uden skattebetaling. Muligheden skal være til stede for at pengene kan blive overført, enten ved at hovedaktionæren selv kan gøre det, eller bede bogholderen om at det sker. Muligheden hænger også

lidt sammen med selskabets organisering som tidligere beskrevet. Retfærdiggørelsen kan bestå i at hovedaktionæren mener, at det er hans penge, når nu det er hans selskab, og han derfor har ret til at overføre disse penge.

Derudover er der de aktionærer, som blot udnytter systemet og snyder fordi de kan. Eksempelvis hvor aktionæren har været ude og spise med vennerne privat, men fører regningen i selskabet. De tidligere omtalte Predators, snyder simpelthen fordi de kan, hvorfor det kun er muligheden, der skal være tilstede.

Det vurderes at den primære forskel til hvorfor den ulovlige disposition foretages, er om aktionæren føler sig presset til det eller ej. De tilsigtede lånedispositioner kan være de sværeste at finde for revisor, idet lånet bevidst kan forsøges at holdes skjult. Derudover kunne man forestille sig, at selskaber med ejere og ledelse, som bevidst ønsker at optage ulovlige dispositioner helt fravælger revisors assistance, hvor muligt, for nemmere at kunne skjule dem for offentligheden.

Når nu de fleste lån figurere i regnskabsklasse B, må man formode, at når virksomhederne kommer op i klasse C, er de af en sådan størrelse at de har tilstrækkeligt styring og kontrol med økonomien at risikoen for ulovlige lån nærmest elimineres. De tilsigtede lånedispositioner hos aktionærerne som enten føler sig presset til det, eller bare ønsker at snyde systemet, bør vel også være at finde i denne kategori. Men hvorfor er antallet så begrænset til et par 100 stykker i 2010 regnskaberne? Det hænger formentlig sammen med, at den bedre kontrol og funktionsadskillelse gør det sværere at få gennemført ulovlige transaktioner, samt antallet af ejerledere falder i takt med virksomhederne stiger i størrelse. Forklaringerne omkring de tilsigtede lånedispositioner vurderes derfor også at være afhængige af nogle de samme faktorer, som er relevante for de utilsigtede fejl. Jo bedre den interne kontrol og styring af økonomien er desto sværere bliver det for hovedaktionæren af låne penge ulovligt, og herudfra hvor nemt kan aktionæren selv foretage dispositionerne eller gennemtrumfe at de foretages af økonomimedarbejderne.

5.2.4.3 Delkonklusion årsagsforklaring

Førnævnte er således de identificerede årsagsforklaringer til, at der optages ulovlige lån. Det opfattes som om at de samme forklaringer dukker op i både interviews, relevante artikler, lovbemærkninger mv. Hvorfor der så fortsat optages så mange lån, formodes at være fordi reglerne er svære at efterleve for de mindre selskaber, hvor problemet er aktuelt. De ulovlige dispositioner kan fremkomme på mange måder, hvorfor der er mange faldgrupper for aktionærerne og det kan være svært at have overblik over alle disse. Sammenlagt med at nogle virksomheder sjæl-

dent bogfører, giver det en forsinkelse på den aktuelle status på mellemregningen mellem selskab og aktionær. Tilsvarende har der nok været mange, som tidligere uden de store konsekvenser har haft en mere flydende opdeling af selskabets og privatsfærens økonomi, hvilket har givet anledning til dårlige vaner hos nogen, og for andre selskabsejere kunne det måske give anledning til misforståelser. Finanskrisen har formentlig medført, at mange har følt sig presset til at låne penge i deres selskaber og særligt i relation til den tidligere lidt vage sanktionering på området.

"Hvis vi går lidt længere tilbage i tid er der vel nogen, der har brugt den her mulighed fordi der ikke var nogen der reflekterede på det. Godt nok har revisor reageret på det med en supplerende oplysning i regnskabet, men Erhvervsstyrelsen, eller hvem det nu måtte være, har ikke reageret på det."⁶⁹

Benny Lundgaard, PwC

Som citatet meget vel fortæller, har den umiddelbart eneste konsekvens været, at regnskabet blev behæftet med en supplerende oplysning om et ulovligt lån. For en klasse B-virksomhed har det for mange nok ikke haft den store betydning grundet en begrænset interessentkreds. De tidligere regler havde da også en meget begrænset konsekvens, hvorfor det nok har været nemmere at acceptere denne lovovertrædelse i samfundet. Holdningen har muligvis haft en længerevarende indflydelse på virksomhedsejerne, som i kombination med de andre forklaringer, holder antallet af ulovlige lån på et stadigt højt niveau.

---

⁶⁹ Bilag 2 – Interview Benny Lundgaard

6 Konklusion

I det følgende vil hovedpunkterne til besvarelsen af afhandlingens problemspørgsmålet blive opsummeret.

Hvad er et ulovligt aktionærlån i selskabsretlig og skatteretlig forstand?

Selskabsretligt er udlån, sikkerhedsstillelser eller lignende dispositioner til en aktionær, et ledelsesmedlem eller disse nærtstående ulovligt jf. SEL § 210. Udlån til moderselskaber og eventuelle søsterselskaber er lovlige, medmindre der er tale om et forsøg på at omgå hovedforbuddet i § 210. Herudover er det lovligt, hvis dispositionen er som led i en sædvanlig forretningsmæssig disposition, hvilket hænger sammen med at forbuddet forsøger at ramme dispositioner, som sætter markedsvilkårene ud af spil. Konsekvensen ved et ulovligt lån er en rentetilskrivning på 10,05% efter SEL § 215. Ledelsen risikerer at ifalde ansvar for lovovertrædelsen, hvilket kan straffes med bøde på 2,5% eller 5% af lånets hovedstol, afhængig af tilbagebetaling af lånet eller ej. Slutteligt indestår ledelsen som har truffet beslutning om dispositionen for eventuelt tab.

Da skattereglerne blev ændret i 2012, blev de ikke ensrettet med selskabsretten, hvilket kan give anledning til forvirring.

Skatteretligt eksisterer et ulovligt lån ikke, men bliver karakteriseret som en hævning som skal beskattes som løn eller udbytte. Lånet består fortsat selskabsretligt, hvilket betyder at der sker beskatning af noget som skal betales tilbage, ergo dobbeltbeskatning. Medmindre der er tale om udlån til ledelsesmedlemmer eller aktionærer, som ikke har bestemmende indflydelse, eller deres nærtstående, da vil lånet kun være ulovligt i selskabsretligt forstand. Lånet vil således kunne tilbagebetales med et rentetillæg og en risiko for en bøde, men uden videre skattemæssig konsekvens.

I de tilfælde hvor lånet er ulovligt skatteretligt, vil det koste udbytteskat af lånebeløbet. Men hele lånet skulle tilbagebetales selskabsretligt. Det koster derfor både udbytteskat og renter, at låne penge ulovligt, uden af hovedaktionæren har fået noget ud af det. Det kan derfor hurtigt kræve et samlet udbytte på mere end 219.000 kr. hvis hovedaktionæren skal bruge 100.000 kr. udbetalt netto, men foretager en ulovlig disposition i første omgang.

Nedenfor er hovedemnerne for de to lovgivninger opsummeret:

Forhold	Selskabsretligt	Skatteretligt
<i>Personkreds</i>	Aktionærer og ledelsesmedlemmer.	Kun hovedaktionærer (bestemmende indflydelse).
<i>Nærstående</i>	Slægtsforhold i op- og nedadgående linje og øvrige som står særligt nær.	Ægtefælle, slægtsforhold i op- og nedadgående, stedbørn og adoptivforhold.
<i>Status</i>	Ulovligt lån består indtil udloddet eller tilbagebetalt.	Ulovligt lån eksisterer ikke. Disposition konverteres til hævning uden tilbagebetalingspligt.
<i>Dispositioner</i>	Lån, sikkerhedsstillelser og midler.	Lån, sikkerhedsstillelser og midler.
<i>Konsekvens</i>	Rentetillæg og evt. bøde på 2,5% eller 5%.	Beskatning som udbytte eller løn.

Kilde: Egen tilvirkning

De ændrede skatteregler har således medført at hævninger beskattes, som alle mulige andre hævninger, hvilket må anses for at være fair. Den hårde beskatning opstår i de situationer, hvor lånet ikke repareres korrekt. Data fra ERST viser, at det er de færreste ulovlige lån, hvor ledelsen bliver politianmeldt og dermed risikerer bødestraf efter SEL, hvorfor det var en nødvendighed at skattereglerne blev ændret for at nedbringe problemet. Det som undrer, er måden reglerne er skruet sammen på, som kan koste både dobbeltbeskatning og bøder oveni, hvilket ikke rigtig ses i andre henseender.

Hvordan skal et ulovligt aktionærlån præsenteres i selskabets årsrapport?

Et ulovligt lån skal oplyses særskilt i balancen på regnskabslinjen ”Tilgodehavende hos virksomhedsdeltagere og ledelse”, enten som et finansielt anlægsaktiv eller et omsætningsaktiv jf. skema kravene i ÅRL. Lånet synliggøres derfor i balancen, men dertil skal også knyttes en noteoplysning, hvis der er tale om udlån til ledelsesmedlemmer. Noteoplysningen skal fortælle regnskabslæseren om væsentlige vilkår, såsom rente, lån optaget i året, tilbagebetalinger mv. Når disse krav er fulgt, vil det således være synligt for regnskabslæseren, at der har været et udlån, og hvad status har været i løbet af året. Balanceposten kan godt have en saldo på 0 kr., men i noteoplysningen fremgår det, at der har været optaget et lån i året, som er blevet tilbagebetalt inden balancedagen.

Er lånet også skatteretligt ulovligt, vil der være en kildeskat, der skal betales. Afhængig af tidspunktet for at lånet er konstateret, og om dette er indberettet til SKAT, herunder registreret hos

SKAT, vil skatten skulle oplyses i regnskabet som en gæld i balancen eller en eventualforpligtelse. Forskellen afhænger af, om SKAT har sendt en opkrævning retur, efter indberetningen er foretaget. Hvis denne er modtaget, er der tale om en reel forpligtelse, som skal vises i balancen. Er denne ikke modtaget, vil skatten skulle oplyses som eventualforpligtelse.

Et ulovligt lån vil altid være synligt i årsregnskabet, medmindre det er til en aktionær, som ikke er en del af ledelsen. Her er der ikke krav om noteoplysninger, og er lånet tilbagebetalt, vil regnskabsposten ikke fremkomme i balancen med en saldo, som kunne indikere at der var tale om et ulovligt lån.

Hvad er revisors rolle i relation til ulovlige aktionærlån og hvordan skal og kan revisor synliggøre problemet?

Revisor agerer offentlighedens tillidsmand og skal uafhængigt af kunden foretage en gennemgang af regnskabet for at kunne afgive sin erklæring. Detaljeringsgraden af revisors arbejde og graden af sikkerhed hvormed revisor udtaler sig, afhænger af erklæringstypen. Der er 4 typer af erklæringer revisor kan afgive:

- Revision
- Udvidet gennemgang
- Review
- Assistance

Graden af sikkerhed falder i takt med at selskaberne bevæger sig væk fra revision og ned mod assistance. For at kunne vælge udvidet gennemgang kræver det, at der er tale om et klasse-B selskab. Review og assistance erklæringer kræver, at selskabet kan holde sig under størrelsesgrænserne i ÅRL § 135. De små selskaber, som holder sig under disse størrelsesgrænser kan helt fravælge revisors hjælp, idet review og assistance ikke er et krav.

Revisor skal uanset erklæringstypen sikre sig, at et ulovligt lån er præsenteret korrekt i regnskabet, men skal også tilføje en supplerende oplysning i sin påtegning, jf. Erklæringsbekendtgørelsen, når der er tale om revision og udvidet gennemgang. Et ulovligt lån vil derfor direkte blive nævnt i revisors erklæring, hvorfor alle lån, herunder lån til aktionærer som ikke er en del af ledelsen vil blive fremhævet. Ved review og assistance skal der ikke medtages supplerende oplysninger om ulovlige lån, hvorfor revisor blot skal sørge for at lånet behandles korrekt efter ÅRL. Handlerne bliver også mere analytiske end detailprægede set ift. revisionsopgaven, hvorfor sandsynligheden for at revisor opdager et ulovligt lån, umiddelbart bør falde i takt med fravalg af revision. Men ved interview af 4 revisorer, har alle svaret, at de forventer at finde de fleste

ulovlige lån, uanset opgavetyper. EY har endda indført krævede handlinger rettet mod at af-dække risikoen for ulovlige lån, uanset erklæringsopgaven, når der er tale om et ejerledet A eller B selskab. Så noget tyder på, at der på trods af manglende krav herom, fortsat søges aktivt efter ulovlige lån.

Hvilke reparationsmuligheder er der for, at udbedre et ulovligt aktionærlån?

For at undgå dobbeltbeskatning af ulovlige lån, vil der i nogen tilfælde være en mulighed for, at udlodde selve fordringen som enten udbytte eller løn. Dette vil medføre en "sædvanlig" beskatning som et almindeligt udbytte eller løn, og konsekvensen består kun i de selskabsretlige renter og en eventuel bøde. For at fordringen kan udloddes som udbytte, kræves det dog, at de almindelige regler for udbytteudlodning er overholdt. Væsentligst af alle er, at der skal være tilstrækkelige frie reserver til at kunne foretage udlodningen. Er dette ikke tilfældet, kan fordringen udloddes som løn i stedet. Dette forudsætter dog, at hovedaktionæren er ansat, og at lønnen efter den ekstra udlodning ikke overstiger hvad der kan anses for sædvanligt for en tilsvarende stilling. Endvidere må det ikke gå ud over virksomhedens økonomiske stilling.

Det vil altid være en fordel, hvis én af de to muligheder kan benyttes, idet dobbeltbeskatningen udgås. Hovedaktionærer i likvide selskaber vil derfor ikke rammes lige så hårdt som de selskaber, der har en mere stram økonomi. Forholdet hænger formentlig sammen med, at risikoen for tab hos kreditorer og offentlige myndigheder er større, i de selskaber som har en presset økonomi, hvorfor straffen derfor også er hårdere.

Hvordan har antallet af ulovlige lån udviklet sig gennem de seneste år og hvor mange lån er kendte kontra ukendte for offentligheden?

Udviklingen i antallet af de ulovlige lån viser en kraftigt stigning frem til regnskabsåret for 2011, hvor lånene var på sit højeste med 16.427 stk. i de reviderede selskaber. Siden da har antallet af ulovlige lån været i tilbagegang, og er kommet helt ned på 6.529 stk. i regnskaberne for 2014, hvis man altså ser på de selskaber som revideres eller får udvidet gennemgang. Faldet udgør således 9.898, men på baggrund af FSR's analyse ses det, at 7.224 af disse skyldes fravalg af revision og konkurser. Så på trods af ændrede skatteregler, øget fokus fra ERST og i det hele taget kraftigt fokus på området er det kun ca. 27% af faldet der henledes til berigtigelse ved tilbagebetaling.

Begrænsningen i FSR's analyse består i, at de ikke kender omfanget af problemet i de ikke reviderede selskaber. De skønner konservativt, at der er ca. 3.139 selskaber med ulovlige lån, som iflg. FSR holdes skjult for omverdenen.

ERST identificerer ulovlige lån ud fra søgninger i databaser med indberettede regnskaber ved at søge på balanceposten "Tilgodehavende hos virksomhedsdeltagere og ledelse". I modsætning til FSR, omfatter ERST data også ulovlige lån i ikke reviderede selskaber. Deres udtræk viser, at der i 2014 har været 5.349 ulovlige lån i reviderede selskaber og ca. 4.100 ulovlige lån i selskaber uden revision eller udvidet gennemgang. Ca. 8 ud af 10 af de ulovlige lån i de ikke reviderede selskaber har en review eller assistencepåtegning fra en revisor, svarende til ca. 3.200 ulovlige lån, og de resterende ca. 900 lån vurderes at være i selskaber uden en revisors erklæring. Det skønnes, at der er ca. 700 yderligere ulovlige lån, ikke er blevet identificeret som følge af begrænset involvering af revisor. Andelen af ulovlige lån iflg. ERST's data, er væsentlig lavere i selskaber uden erklæringer, hvilket ikke vurderes sandsynligt.

Læser man FSR's analyse, får man et indtryk af, at de ulovlige lån kun identificeres, når revisor reviderer eller foretager udvidet gennemgang. De udtrykker det som om, at ulovlige lån i de ikke reviderede selskaber ikke kommer til offentlighedens kendskab, og benævner dem "*mistede ulovlige lån*". Ud fra ERST data tyder det på, at revisor identificerer mange ulovlige lån i de ikke reviderede selskaber og dermed er lånene blevet oplyst som krævet i ÅRL og er kommet frem i lyset. Den skattemæssige behandling bør tilsvarende komme på plads, og ERST er tydeligvis bekendt med lånene, hvorfor det virker misvisende, hvad FSR skriver i deres analyse. Dette henføres til den politiske dagsorden FSR har, i form af at sikre revisors arbejde fremadrettet.

Antallet af ulovlige lån er faldet, hvilket tilskrives det fokus, der har været på problemet de seneste år, herunder de markant dyrere konsekvenser ved at optage et ulovligt lån. Offentlige myndigheder, presse, revisor har været meget mere opmærksomme på problemet, hvilket medfører mere omtanke fra ledelsesmedlemmer og virksomhedsejere.

Hvad er de typiske årsager til at hovedaktionærer og ledelsesmedlemmer fortsat optager ulovlige aktionærlån i de danske selskaber?

Med baggrund i interviews af 4 statsautoriserede revisorer og en medarbejder fra ERST, suppleret med DAMVAD's rapport over typiske årsager til fejl i årsrapporter, er der dannet grundlag for de typiske årsager til optagelse af ulovlige lån. Disse opdeles overordnet i to:

1. Tilsigtede dispositioner
2. Utilsigtede dispositioner

De tilsigtede stammer fra de aktionærer og ledelsesmedlemmer, som har behov for penge, muligheden for at foretage dispositionen, og kan retfærdiggøre dispositionen over for sig selv. Disse anvender muligheden som en kassekredit, hvor dette er muligt og måske nødvendigt for at kunne få privatøkonomien til at hænge sammen. Særligt under og oven på finanskrisen har der været mange med udfordringer i privatøkonomien, hvilket kan have ført til den store stigning. Derudover vil der være nogen som gør det, bare fordi de kan og derigennem udnytter systemet.

De utilsigtede dispositioner vil overordnet skyldes manglende viden eller manglende intern styring, eller blot forglemmelser eller misforståelser. Manglende viden om lovgivningen kan både være i relation til manglende forståelse for opdelingen af privat og selskab, samt lovgivningen om ulovlige lån. Manglende intern styring hænger sammen med at selskaberne, som har problemer med at overholde reglerne, typisk er små og har begrænset behov for at have fokus på bogføring, intern kontrol og overvågning for at drive selskabet. En aktionær kan godt være bevidst om reglerne, men have glemt at indbetale et beløb til selskabet, inden der bliver trukket penge for et privatkøb.

I relation til den manglende viden er der et sideløbende problem med manglende synliggørelse i regnskaberne, som følge af komplicerede regler eller manglende prioritering af regnskabet. Dette kan føre til manglende oplysning i regnskabet, hvilket især er et problem i de selskaber, som ikke anvender en revisor. For disse selskaber er der således både faldgrupper i form af manglende styring, manglende viden om ulovlige lån, såvel som de regnskabstekniske regler for præsentation i regnskabet.

Der er ikke noget entydigt svar på, hvorfor der bliver optaget så mange ulovlige lån. Forklaringen vurderes at være en kombination af komplicerede regler og manglende løbende styring af økonomien i de små selskaber, som medfører utilsigtede fejl. For at undgå dette, kræver det altså et indgående kendskab til reglerne og faldgrupperne, som kan være svære at overskue. Tilsvarende kræver det en nøje overvågning af selskabets bogholderi og løbende drift, hvor niveauet herfor naturligt falder i takt med at virksomhederne bliver mindre. Risikoen for at mellemregningen går til den forkerte side, når hovedaktionæren foretager private dispositioner via selskabet er derfor højere end i de store selskaber, hvilket også ses af FSR's analyser fra 2010, hvoraf ca. 98% af alle ulovlige lån var i regnskabsklasse B selskaber. Derudover vurderer nogle ejere nok opdagelsesrisikoen for lav, hvis de trækker lidt fra over virksomheden, yder private lån eller lignende, og vælger derfor at udnytte muligheden for egen vindings skyld.

Noget tyder på at problemet bliver mindre udbredt. Den hårdere beskatning, en større indsats fra ERST's side, og mere fokus på området generelt, også fra revisorerne i deres løbende kontakt

med kunderne, har formentlig været hovedårsagerne til faldet i antallet af ulovlige lån. Desværre tyder det på, at så længe at der ikke er krævet pligt til involvering af revisor, vil der være et skjult problem i de mindste klasse B selskaber. ERST digitale muligheder for at søge efter de ulovlige lån i de indberettede regnskaber er begrænset af kvaliteten af selskabernes regnskabsaflæggelse. Såfremt en aktionær ikke er klar over oplysningskravene i henhold til ÅRL eller ønsker at skjule et ulovligt lån, vil ERST have svært ved at se dette. Er revisor ikke involveret i regnskabsudarbejdelsen, vil revisor ikke kunne finde og gøre opmærksom på lånet og forsøge at gennemtvinge, at det bliver præsenteret korrekt i regnskabet og behandlet korrekt skattemæssigt, så der vil være frit spil for at optage ulovlige lån, både tilsigtede og utilsigtede, uden den store risiko for at blive fanget i denne type selskaber.

Problemet med de synlige lån vil nok altid være der, idet der altid vil blive begået fejl, som kan medføre et ulovligt lån. Endvidere kommer der løbende nye virksomheder, ejere og ledelsesmedlemmer ind på markedet, som ikke har været opmærksom på problemet i samme grad som nuværende ejere og ledelsesmedlemmer. Problemet med de usynlige lån vil formentlig blive større i takt med at politikerne lemper de administrative byrde for de mindre virksomheder, bl.a. ved at hæve størrelsesgrænserne for fravalg af revision.

7 Perspektivering

Afhandlingens undersøgelse af problemstillingen vurderes at være berettiget, da emnet er meget aktuelt, men til trods herfor, er der begrænset med undersøgelser på området. Umiddelbart er det kun FSR der udarbejder og offentliggør analyser på område, og disse har desværre vist sig at være noget misvisende. Det er naturligt, at FSR har en politisk dagsorden med deres analyser og vil foretage lobbyisme for at kunne bibeholde revisors relevans i det danske erhvervsliv, men det forvrænger billedet af problemet over for omverdenen.

Formålet med moderniseringen af SEL fra 1973 er beskrevet i betænkning nr. 1498 "Modernisering af selskabsretten". Heri blev der lagt vægt på at sikre gode rammevilkår, en effektiv erhvervslovgivning, der er let at efterleve og derigennem være medvirkende til at være et af verdens mest konkurrencedygtige lande⁷⁰. Formålsbeskrivelserne i betænkningen hænger godt sammen muligheden for at fravælge revision for de mindre selskaber, men modstrider selvfølgelig hvad FSR arbejder for. I de seneste ændringer til ÅRL godkendt i lovforslaget L 117, hæves størrelsesgrænserne for regnskabsklasserne i ÅRL § 7, stk. 2. Dermed vil der være flere virksomheder, som kan vælge udvidet gennemgang i stedet for revision. Størrelsesgrænserne for fravalg af revision er bibeholdt som tidligere. På baggrund heraf er det svært at forestille sig at revisionspligten bliver genindført for alle virksomheder, tværtimod vil de nok nærmere fortsætte med at lempe på kravene. FSR har tydeligt en holdning til at revision og udvidet gennemgang er det eneste rigtige, og når først revision er fravalgt, er der et stort skjult problem med ulovlige lån. I FSR's pressemeddelelse ved offentliggørelsen af analysen af ulovlige lån for 2015 udtales direktør Charlotte Jepsen:

---

*"Det er revisoren, der med en supplerende oplysning i sin påtegning om regnskabet gør opmærksom på de ulovlige lån. Hvis selskaberne fravælger revisionen, kan de flyve under radaren, og så er der forhold, fx ulovlige lån, der kan holdes skjult for regnskabsbrugerne."*⁷¹

At et ulovligt lån kun synliggøres ved en supplerende oplysning i påtegningen er næppe retvisende, idet en supplerende oplysning kun fortæller regnskabslæseren, at der er et ulovligt lån, og

---

⁷⁰ "Modernisering af selskabsretten 2008" side 15

⁷¹ FSR pressemeddelelse – 21.10.2015

at ledelsen kan ifalde ansvar, som tidligere beskrevet. FSR bør overveje at ændre tankegangen om, at lån i de ikke reviderede selskaber er skjulte særligt i lyset, at af ERST har identificeret ca. 4.100 ulovlige lån i 2014 regnskaberne. Risikoen for at ulovlige lån ikke opdages er større, hvor revisor kun foretager review eller assistance, grundet begrænsningerne i de krævede handlinger, men mange lån opdages til trods herfor. Andelen af identificerede lån er endda større i de ikke reviderede selskaber end i de reviderede. Så det tyder på ikke at være så vigtigt hvilken type erklæring revisor underskriver på et regnskab, bare det at revisor er involveret, vil afhjælpe problemet med de skjulte lån.

Skulle arbejdet med problemstillingen udvides, ville det være interessant at foretage en kvantitativ dataindsamling blandt revisorer med kunder, som har eller har haft ulovlige lån. Der kunne spørges til, hvor mange kunder de har, og om de kan fordele dem på de i afhandlingen identificerede kategorier og lignende. Dermed kan opnås en kvantitativ fordeling ud på årsagsforklaringerne, hvilket kan vise hvilke årsager der er de typiske, hvis nogen. Det er naturligt, at der er forskel på, hvordan problemet kan behandles afhængigt af om det er utilsigtede eller tilsigtede fejl der er de typiske. Det vil være nemmere at skræddersy en løsningsmodel til problemet ud fra, hvorfor lånene typisk optages.

Ud fra dette kunne det også være interessant at få italesat politikerne, FSR, ERST og SKAT, for at få deres vurdering af problemet fremadrettet. I samme relation kunne det være interessant at høre om de mener, at det er nødvendigt at gøre yderligere for at kunne afhjælpe problemet, eller især om politikerne mener, at problemet er blevet reduceret til et tilpas lavt niveau, hvor risikoen for misbrug, tab af skattekrøner, tab hos kreditorer er af uvæsentlig størrelse. Udfordringen ligger dels i, at det er svært at estimere omfanget af de ukendte ulovlige lån og dermed vurdere problemets faktiske størrelse for samfundet, og dels at en ændringen af reglerne for fravalg af revision, så assistance fra en revisor er påkrævet, ikke harmonerer med politikernes ønske om at lempe de administrative byrde hos de mindre virksomheder. Revisors arbejde medfører ikke at problemet forsvinder, men er med til at håndhæve, at især den skattemæssige behandling som udgangspunkt bliver foretaget korrekt, samt interessenterne i virksomhederne kan se lånene i regnskaberne. Men hvis ikke revisor kan være behjælpelig med at identificere lånene og dermed kunne håndhæve reglerne, hvem skal så?

8 Litteraturliste

Retskilder:

- *"Modernisering af selskabsretten"*, betænkning 1498, November 2008, Erhvervs- og Selskabsstyrelsen.
- Lovforslag nr. L 199, fremsat 14. august 2012
- Høringsskema og høringssvar, Lovforslag nr. L 199, Skatteudvalget 2011-12, J.nr. 2012-711-0076
- Lovforslag nr. L 199 bilag 21, Skatteudvalget 2011-12, J.nr. 12-0173763
- Lovforslag L 173, fremsat den 25. april 2012
- Lovforslag L 117, fremsat den 28. januar 2015.
- Bekendtgørelse om godkendte revisorers erklæringer, BEK. Nr. 385 af 17/04/2013
- Vejledning om bekendtgørelsen om godkendte revisorers erklæringer, af 24. marts 2009
- Bekendtgørelse om indberetning til og offentliggørelse af årsrapporter m.v. i Erhvervsstyrelsen samt kommunikation i forbindelse hermed, BEK nr. 837 af 14/08/2012 (Historisk)
- Selskabsloven, Lovbekendtgørelse 2015-04-28 nr. 610 om aktie- og anpartsselskaber
- Ligningsloven, Lovbekendtgørelse 2015-09-07 nr. 1091 om påligningen af indkomstskat til staten
- Boafgiftsloven, Lovbekendtgørelse 2015-01-12 nr. 47 om afgift af dødsboer og gaver
- Kildeskatteloven, Lovbekendtgørelse 2010-12-07 nr. 1403 af kildeskatteloven
- Bekendtgørelse af årsregnskabsloven, LBK nr. 1253 af 01/11/2013 (historisk)
- Bekendtgørelse af årsregnskabsloven, LBK nr. 1580 af 10/12/2015
- ISRS 4410, Opgaver om opstilling af finansielle oplysninger, marts 2012
- SKAT styresignal 3. december 2014, SKM2014.825.SKAT

Artikler:

- *"Lån beskattes med tilbagevirkende kraft"*, af Kristian Halskov, Finans – Jyllandsposten, 1. august 2012
- *"Myndighedernes skærper indsatsen mod de mange ulovlige lån"*, Af Lone Andersen, Finans – Jyllandsposten, 8. december 2014
- *"Beyond the fraud triangle: Swiss and Austrian elite fraudsters"* Alexander Schluter og Michael Levi, Accounting forum 2015

Publikationer:

- "Notat om aktionærlån", FSR-Danske revisorer, 13. marts 2015
- "Ulovlige lån i danske selskaber – Analyse af 2014-regnskaberne", FSR-Danske revisorer
- "Ulovlige lån i danske selskaber – Analyse af 2013-regnskaberne", FSR-Danske revisorer
- "Ulovlige aktionærlån – Analyse" (2012-regnskaberne), FSR-Danske revisorer
- "Brug af ulovlige lån til aktionærer, anpartshavere og ledelser i danske virksomheder – september 2011 – Analyse", FSR-Danske revisorer
- "Årsager til fejl i årsrapporter – Kortlægningsanalyse udarbejdet af DAMVAD for Erhvervsstyrelsen", DAMVAD, September 2014
- "Risiko for skjult skattegrundlag ved lempet revisionspligt", FSR-Danske revisorer, juni 2014
- "Modernisering af selskabsretten", betænkning 1498, Økonomi- og Erhvervsministeriet, November 2008

Hjemmesider:

- [www.Nationalbanken.dk](http://www.nationalbanken.dk) – markedsinfo – officielle rentesatser.
  - <http://www.nationalbanken.dk/da/markedsinfo/officiellerentesatser/Sider/default.aspx>
- [www.Erhvervsstyrelsen.dk](http://www.erhvervsstyrelsen.dk) – Virksomheder og drift – Regnskaber og årsrapporter – Generelt om årsrapporter - Ulovlige kapitalejerlån.
  - <https://erhvervsstyrelsen.dk/ulovlige-kapitalejerlaan>
- www.fsr.dk – nyheder 2015 – "Fravalg af revision hovedårsag til fald i anmærkninger om ulovlige lån", 21. oktober 2015
  - <http://www.fsr.dk/Nyheder%20og%20presse/Nyheder/2015-nyheder/Ulovlige%20laan>

Domme og afgørelser:

- U.1997.256H
- SKM 2014.663SR
- SKM 2014.15.SR
- SKM 2014.14 SR
- SKM 2014.16.SR
- SKM2014.825.SKAT

Bøger:

"Den skinbarlige virkelighed – vidensproduktion inden for samfundsvidenskaberne", Ib Andersen, 4. udgave, 3. oplag, Forlaget Samfundslitteratur.

"Videnskabsteori for begyndere", Thorsten Thurén, 2. udgave, 4. oplag, Rosinante.

9 Bilag

9.1 Bilag 1 – Interview Statsautoriseret revisor

Interview af en Statsautoriseret revisor, fra et Big4 revisionsfirma i København – SMV kunder. Vedkommende ønsker at være anonym. Interviewet er afholdt 13. november 2015 pr. telefon.

Interviewer: Hvor arbejder du og hvad er din uddannelsesbaggrund?

Revisor: Jeg er statsautoriseret revisor og arbejder i ét af Big Four revisionsfirmaerne i København. Min kundeportefølje består typisk af SMV virksomheder.

Interviewer: Har du kunder som har eller inden for de seneste år har haft ulovlige aktionærlån?

Revisor: Ikke inde for det seneste år. De er blevet afklaret, men det seneste er vel tilbage i 2013.

Interviewer: Hvor mange selskaber drejer det sig cirka om?

Revisor: I den senere tid er det omkring 3.

Interviewer: Kan du nævne nogle af årsagerne til, at der blev optaget ulovlige lån?

Revisor: Det kan jeg godt. I nogens tilfælde virker det som om det er ren forglemmelse, det her med at man har et firmakort, hvilket er fint, når man nu har en mellemregning, som er til den rigtige side, men at man så glemmer, at på et eller andet tidspunkt skulle man nok have fulgt op på om man rent faktisk har hævet mere end man kunne. I nogen tilfælde har der så også været, hvor ejeren mente, at man havde en aftale med bogholderen om, at de skulle sørge for, at de blev indfriet, hvis man gik i den forkerte side og at der så har været diverse misforståelser. Men ikke nogen hvor jeg umiddelbart har kendskab til, at det skulle være bevist, og altså fungere som et banklån for ledelsen eller ejeren.

Interviewer: Hvad mener du er de typiske årsager til, at der fremkommer ulovlige lån hos aktionærerne, trods risiko for dobbeltbeskatning mv.?

Revisor: Nu kender jeg kun de her eksempler, hvor det virker som om at der er en god forklaring på det, om end det er uheldigt for hovedaktionæren. Typisk fordi de har haft for lidt interesse i deres personlige relationer og lån mv. i form af mellemregninger med selskaber. Og dels at de har en rimelig svag økonomifunktion, så der ikke er nogen, der tager fat og siger, at du er ved at køre den forkerte vej. Så det er typisk først, dem jeg har haft med at gøre, blevet konstateret, når vi sidder med regnskabet. Også særligt i de situationer, hvor bogholderiet bliver lavet en eller to gange om året, så man ikke har overblikket over det, før bøgerne bliver lukket af.

Det kan godt være, at hvis vedkommende havde haft en stærk økonomifunktion, som ville have sagt, at det her var ”No Go”, at det ville være sket alligevel, det kan jeg jo ikke sige, men udgangspunktet for mig er, at var det blevet sagt, så var det ikke kommet op som den store overraskelse, når vi sad til status, og så ville de også kunne have nået at rette forholdet tidligere. Nu er der selvfølgelig nogle særlige regler som gør, at SKAT har en særlig interesse i det her, selvom forholdet bliver berigtiget efter en periode, så er det stadig nogle forhold, som skal afklares med SKAT – det mellemværende der kommer der.

Interviewer: Er der nogle af de konkrete sager, hvor selskabet efterfølgende har fravalgt revision?

Revisor: De forhold som jeg har været inde over der, har der været selskaber som har fravalgt revisionen, men forholdet omkring det ulovlige lån har været afklaret inden. Og min fornemmelse er ikke, at det har været på grund af de problemstillinger, der opstod som følge af de ulovlige lån og SKAT med videre, at man har fravalgt. Overhovedet ikke.

Interviewer: Hvis du har kunder, hvor du ”kun” opstiller regnskabet eller laver review, tror du da, at du/I vil opdage et ulovligt aktionærlån?

Revisor: Jeg er ret sikker på, at vi ville opdage det, hvis det var til stede ved udgangen af året. I og med vi trods alt ser balancerne i review og skal forholde os til de forskellige balanceposter, men vi ved assistance-delen af det, skal hjælpe med at opstille regnskabet og dermed også kigge på balancedelen. Jeg kan ikke forstille mig andet, end at vi ville se det, og i hvert fald i review situationen burde vi løbe igennem og se, om der er en konto med aktionæren for at se om den er gået i minus. Så i princippet burde vi fange det. Der hvor vi måske ikke fanger det i samme omfang er, hvor vi i revisionssituationen går ned og kigger på enkelte konti og tager stikprøver ud og ser, om der er noget, som er periodiseret forkert eller konteret forkert – i de situationer ville vi også kunne se, om der var private hævninger mv. Og det ville vi ikke nødvendigvis fange i de andre situationer (Red. Review og assistance)

Interviewer: Hvordan vil du forholde dig til det, hvis det blev opdaget ved en review eller assistanceopgave?

Revisor: Det er klart, at jeg ville opfordre til at få rettet det. Jeg har jo ikke nogen mulighed for at få rapporteret det i form af en påtegning, at der er sådan et lån, men det er klart, at jeg ville gøre opmærksom på det, og som led i den assistance jeg udfører ville sørge for, at det kom med i regnskabet. Hvis det så medfører, at kunden siger, at det er jeg ikke interesseret i, så ville det løse sig selv for vores vedkommende i og med, at vi så ikke ville være med i afslutningsfasen.

Interviewer: Hvordan ser du problemet omkring ulovlige aktionærlån fremover?

Revisor: Jeg kan kun sige, at som jeg opfatter det nu og de situationer som der har været med mine kunder, så opfatter jeg det ikke som værende et problem derhen, at de fleste i dag er meget opmærksom på det. Og jeg har da også valgt at tage en diskussion med de mindre kunder jeg har, og de har også kunne læse i pressen, så det har egentlig været noget, der var rimelig naturligt at tale igennem. Så jeg tror ikke, at der er nogen som helst tvivl om, at der er fokus herpå, men jeg er da stadig sikker på, at der er nogen, der godt kan finde på at få konteret nogen private omkostninger i driften, det skal da ikke undre mig. Og så håbe på at den går. Så det skal vi stadig være overvågende om, men jeg tror som udgangspunkt, så er de fleste virksomhedsejere meget opmærksomme på det her, fordi at reglerne er som de er og beskatningen er som den er.

Interviewer: En af hovedårsagerne til fald i antal ulovlige lån hos de reviderede selskaber skyldes ifølge FSR, at selskaberne fravælger revision og status på lånet kan derfor ikke følges. Tror du, at andelen af ulovlige lån er større eller mindre i de ikke reviderede selskaber, i forhold til i de selskaber som er underlagt revision og hvorfor?

Revisor: Der vil jeg nok sige, at det har jeg meget svært ved at udtale mig om, men det kan da godt være at – og gudskelov da – der kommer nye selskaber til i Danmark og der kommer så også nye hovedaktionærer ind, som ikke har deltaget i den her periode og altså ikke har været opmærksomme på reglerne, da de måske har været lønmodtagere og dermed ikke har haft fokus herpå, og når de så selv får selskaber og der ikke er en revisor, der trykker dem på maven eller en stærk bogholder som fortæller, når vi er ved at køre over for rødt, at de ikke er tilstrækkeligt opmærksomme på det her. Så det kan sagtens være, at det her vil medføre nogle problemstillinger fremadrettet. Alene pga. det manglende fokus fra hovedaktionærerne. Så der vil helt klart kunne ske fejl pga. uvidenhed. Det kan godt være, at det er sådan, men jeg synes, at det er svært at sige generelt.

Interviewer: Er det din opfattelse at dine kunder går op regnskabsaflæggelsen, eller er regnskabet blot et nødvendigt onde?

Revisor: De er ligeglade med regnskabet. De er mest interesseret i at få opgjort resultatet af, hvor meget de kan hæve i udbytte. Skulle der være nogle enkelte interessenter, skal regnskabet jo laves til deres brug. Ellers ryger det bare i pengeskabet, når det er endeligt underskrevet.

Interviewer: Mener du at en manglende interesse for regnskabet vil kunne medføre fejl i regnskabet og især set i forhold til ulovlige lån og kan der være forskel på om selskabet har en revisor inde over eller ej?

Revisor: Hvis ikke revisor er inde over er der ikke nogen til at tænde lampen ift. private udgifter eller en hævning som overstiger indestående, så ja. Det er ikke noget de reflekterer over og bogholder heller ikke nødvendigvis. I så fald bliver det ikke rapporteret som et ulovlig lån. Hvis de bliver klar over at lånet er ulovligt vil deres interesse være at skjule det i regnskabet.

Interviewer: Mener du at køb af basale, revisionsydelser er ensbetydende med at regnskabet er fejlfrit og ift. sammenhængen til de ulovlige lån at de vil være afdækket?

Revisor: Hvis vi er i en assistanceopgave, og tingene står inde i noget andet, kan det være et problem. Det er sjældent at bogføringen viser et ulovligt lån, når vi modtager materialet. Så der er en hvis risiko for at det ikke fanges, men at regnskabet og skatteopgørelsen bare opstilles. Det kan der sådan set også godt ske på revision for små kunder. Der er nogen revisorer, der laver regnskabet/arbejdet billigt og arbejdet bliver så også derefter. I disse situationer ligner arbejdskriteriet mere en assistanceopgave end revision. Men det burde være nemt nok at finde de væsentlige lån ved en revision, når det er et ordentligt stykke arbejde, der udføres.

Interviewer: Synes du at reglerne omkring ulovlige lån er for komplicerede i forhold til at ejerne og ledelsen ikke forstår dem?

Revisor: Jeg synes ikke at reglerne er svære at forstå. Det som er svært er forskellen mellem selskabsretlige regler og skatteretlige regler. Der kan opstå nogle absurde situationer, som kan være svære at følge med i. Problemet er at man kan stå i en situation, hvor man løser det på én måde, men ikke for begge, hvilket virker mærkeligt. Det synes jeg man burde gøre noget ved.

Styrelsens har kørt kampagner mod dem som har ulovlige lån. Så det kan godt være at nogle ejere og ledelsesmedlemmer er forvirret om reglerne, eller glemmer eksempelvis revisors erklæring på et udbytte udloddet 6 måneder efter skæringen, hvilket bliver til et ulovligt lån. Nogle af de forhold som man ikke er opmærksom hvor situationen egentlig taler for at tingene burde være i orden, men så ikke er det og derfor koster en dobbelt beskatning kan være svære at forklare for kunderne.

9.2 Bilag 2 – Interview Benny Lundgaard

Interview af statsautoriseret revisor, Benny Lundgaard, fra PwC Holbæk. Interview afholdt d. 17. november 2015, hos PwC Holbæk.

Interviewer: Hvor arbejder du, hvad er din stilling og hvad er din uddannelsesbaggrund?

Benny: Statsautoriseret revisor og Partner hos PwC i Holbæk.

Interviewer: Har du kunder som har, eller inden for de seneste år har haft, ulovlige aktionærlån?

Benny: Absolut.

Interviewer: Hvor mange selskaber drejer det sig cirka om?

Benny: Mellem 5 og 10.

Interviewer: Kan du nævne nogle af de konkrete årsager til, at der blev optaget ulovlige lån?

Benny: Et af dem er uvidenhed. Hvor det er nogle ejerledere, som ikke er opmærksomme på lovgivning omkring det og så af den vej kommer i den situation at have et ulovligt aktionærlån.

Og det er de primære årsager.

Der er nogen, der har den opfattelse, at de bruger det som en form for kassekredit, og så trækker lidt og så sætter de pengene lidt ind igen. Der er ikke nogen, der lider tab ved det.

Hvis de har indskudt penge først og så trækker dem efterfølgende, så er det ikke et ulovligt aktionærlån, fordi jeg får det vendt om, så jeg starter egentligt med et træk, og så bliver det karakteriseret som et aktionærlån, og det er der ikke den fulde forståelse for.

Men der er ikke nogen tvivl om at det her skattemæssige aspekt, der er kommet ind i det, om ikke andet demotiverer det til at gøre det fremadrettet, for det er en ret hård beskatning, der ligger på dem.

Hvis vi går lidt længere tilbage i tid er der vel nogen, der har brugt den her mulighed, fordi der ikke var nogen, der reflekterede på det. Godt nok har revisor reageret på det med en supplerende oplysning i regnskabet, men Erhvervsstyrelsen, eller hvem det nu måtte være, har ikke reageret på det. De eksempler jeg har været udsat for, hvor der er reageret, er det fordi, der er nogle aviser, der har kommenteret på de her regnskaber i en eller anden sammenhæng, og den vej bliver de så lidt mere officielle, og så har Erhvervsstyrelsen så valgt at reagere.

Der er så også i nogle enkelte tilfælde været givet nogle bøder i relation til de ulovlige aktionærlån. Af de konkrete sager har det været lån i størrelsesordenen 2-300 tkr. hvor det største jeg har haft har været i omegn af 1 mio. kr. Vi har haft en case her på kontoret som var oppe i størrelsesordenen 4-5 mio. kr.

Interviewer: Hvordan ser du, at de ulovlige lån kan opstå (eksempler, driftsomk. træk på firmakort, fejl-overførsel, mellemregning går til den forkerte side, manglende fradrag af skat ved udbytteudlodning)?

Benny: Kan være nogen, der får betalte deres private udgifter og ikke har styr på om mellemregningen står i den ene eller den anden side. Og dem har vi en række eksempler på. Og vi har også et eksempel lige pt, hvor SKAT jo qua at der sker den her elektroniske indberetning, så er de begyndt at reagere, så nu begynder vi jo rundt omkring at få forespørgsler om de her ulovlige aktionærlån. Det er jo en overtrædelse, så i bund og grund er der jo ingen væsentlighed omkring, om det er et aktionærlån eller ej, men vi har dog i enkelte tilfælde set, at når det er bagatelagtigt, vælger SKAT sådan set også at se bort fra det.

Men det er en hel del af dem.

Og så er der nogen eksempler, hvor vi har overtaget nogle kunder, hvor der tidligere er lavet virksomhedsomdannelser, hvor der har været negative mellemregninger, som ikke er blevet udlignet og de har så gennem en årrække stået som aktionærlån, som vi så har punktet dem for og sagt, at det går bare ikke. Nogle har vi så fået udlignet hen ad vejen og heldigvis må man sige, grundet den her ændring der kom og med øget fokus på det, den ville have gjort rigtig ondt. I huset her har vi på vores egen portefølje, den vi har haft gennem mange år, har vi været meget konsekvente over for vores kunder og sagt, at det her går bare ikke, det skal I have ud af verdenen og få det tilrettelagt sammen med dem for at få det ud af verdenen.

Men vi har altså nogle kunder, som vi har overtaget, hvor lånet eksisterer på tidspunktet, hvor vi overtager dem.

Og jeg har også en pt lige nu, som er en ny kunde, som vi har overtaget for ca. ¾ år siden, hvor vi har en lidt træls sag, ikke at det er de store beløb, men problemet er den måde SKAT vælger at anskue det på, i sådan en bruttobetragtning gør at ejeren bliver beskattet af et ret stort beløb ift., hvad han netto har haft lånt i selskabet. Sagen var den, at ejeren låner penge i selskabet, tilbagebetaler dem kort tid efter, låner igen og tilbagebetaler beløb, således at PwC anser lånet for højst at udgøre det 1. lån, men SKAT vælger at lade ejeren beskattes af begge hævninger. Motiverne i loven giver mulighed for at bede om omgørelse af sagen, men det har de i første omgang sagt nej til, men deres argumentation er helt forkert, og det er vi helt sikker på, problemet er bare om vi kan komme igennem med det eller ej. Men vi ændrer også måden, vi angriber det på, altså hvad der er realiteten i de hævninger. Så det er lidt en sag, hvor vi kører det som en principielsag skattemæssigt. Og den er ikke af en karakter, hvor Erhvervsstyrelsen vælger at overbringe den til Politiet grundet væsentlighed. Så udgangspunktet var, at SKAT vælger at ejeren skal beskattes efter bruttoprincippet, hvilket SKAT fortsat holder fast i.

Interviewer: Så hvad mener du er de typiske årsager til, at der fremkommer ulovlige lån hos aktionærerne, trods risiko for dobbeltbeskatning mv.?

Benny: Der er ingen tvivl om, at de fleste mindre lån kommer qua ejerlederen bruger det som en buffer i sin egen privatøkonomi. At ejeren trækker lidt, får dækket nogle private udgifter mv. Det er de små lån og det er vel også dem, der er flest af.

Så er der nogen, som på et eller andet tidspunkt har haft et behov ved køb af et hus eller en anden større investering, hvor de har trukket pengene i selskabet. I mange år reagerede stort set ingen på det. Der var ingen bøder, ingen skattemæssige konsekvenser, så det var sådan lidt gængs. Det er først i forbindelse med dels den elektroniske indberetning, hvor det pludselig ikke kun var stikprøver, der skulle afdække de ulovlige lån, men hele porteføljen der blev afdækket, og dels så kommer den her skattemæssige ændring som uden tvivl er meget demotiverende for at tage aktionærlån fremadrettet – det bør det være. Det bør i hvert fald være sådan, at de revisorer der sidder med kunder med ulovlige lån, gør opmærksom på, at det er ”no go”. Vi har også haft skrevet ud til vores kunder omkring reglerne og vi har også skrevet ændringen i skattelovgivningen ud til de kunder, som havde ulovlige lån, selvom de ikke var omfattet af de skattemæssige regler med de gamle lån, da det kun er lån som effektueres efterfølgende som rammes af reglerne, for at opfordre til at stoppe med de ulovlige lån – og det kan ikke gå stærkt nok.

Interviewer: Er der nogle af de konkrete sager, hvor selskabet efterfølgende har fravalgt revision og hvad er status på lånet?

Benny: Ja, men ikke qua det ulovlige lån. Fravalget har været som følge af størrelsen af selskaberne. Jeg kan ikke huske, om der er noget tilbage, men i så fald er det meget lidt.

Interviewer: Hvis du har kunder, hvor du ”kun” opstiller regnskabet eller laver review, tror du da du/I vil opdage et ulovligt aktionærlån og hvordan vil du forholde dig til det, hvis det opdages?

Benny: Ja, det er jeg ret sikker på, at vi ville. Dem vi er i dag er jo sådan skolet, at vi kan simpelthen ikke lade være. Jeg er ret sikker på, at mellemregningerne mellem selskabet og aktionæren vil naturligt blive gennemgået af de medarbejdere, der sidder på opgaverne. Og det vil jeg også sige til dem, at de skal. For selvom vi kun opstiller regnskabet, skal vi stadigvæk sikre, at når vi assisterer omkring en opgave, så er der en fuldstændighed i det regnskab. Og det indebærer også det noteapparat, der er omkring ulovlige aktionærlån. Så vi har en pligt til at have fokus på det.

Der hvor jeg ser, at der kan være et problem, er de kunder som selv laver det hele eller får en eller anden ude i byen til at opstille regnskabet for sig, som ikke er revisor som sådan og dermed ikke har den samme professionelle tilgang til det, som vi vil have fremadrettet også. Uanset om selskabet vælger revisionen fra, så kigger vi stadig på det med kritiske briller og opretholder den professionel skepsis, der skal til.

Interviewer: Hvordan ser du problemet omkring ulovlige aktionærlån fremover?

Benny: Jeg vil tro, at problemet forsvinder langt hen ad vejen på de veletablerede virksomheder og ejer-leder virksomheder, hvor der er revision, hvor der er en af de bedst kvalificerede revisorer, altså statsautomeriserede revisorer som har en kvalitetsagenda, da vi skal sikre, at de produkter, vi laver, er i orden. Der tror jeg, at det forsvinder.

Så er der den anden del, med de virksomheder der udarbejder regnskabet selv, hvor du måske også har en registreret revisor som agerer alene eller kun et par stykker sammen, der kan der sagtens være nogen som ikke kommer i dybden med det her.

Tilsvarende kommer der også nye selskaber og nye virksomhedsejere til løbende, som måske ikke er opmærksom på reglerne. Men hvis de overtræder reglerne, tror jeg ikke, at det kommer til at være noget der gentager sig.

Interviewer: En af hovedårsagerne til fald i antal ulovlige lån hos de reviderede selskaber skyldes at der fravælges revision. Tror du, at andelen af ulovlige lån er større eller mindre i de ikke reviderede selskaber ift. i de selskaber, som er underlagt revision og hvorfor?

Benny: Jeg vil tro, at andelen er større, men at størrelsesmæssigt vil lånene være mindre, i og med at det er mindre virksomheder og de reelle muligheder, de har for udlån, er mindre. Så jeg ved, at de i antallet er mange, men samlet set ikke de store beløb.

Interviewer: I relation til årsagsforklaring af de mange ulovlige lån, tror du da, at reglerne er unødigt komplicerede, hvilket giver en ekstra udfordring for virksomhedsejerne, at de kan blive fældet på teknikaliteter?

Benny: Det synes jeg ikke. Den basale regel er til at forstå. For mig og se er det mere sjusk end det er noget andet. Men jeg synes så til gengæld, at de stramninger, der er omkring de skattemæssige forhold, bliver til en dummebøde, der bliver så markant, og som jeg ikke kan se, at der er nogen reel grund til. Selvfølgelig må det gerne gøre ondt, men det behøver ikke gøre mere ondt, end hvad ret og rimeligt er. Der synes jeg, at det er for meget. Det er klart, at jo mere du strammer på den økonomiske skrue jo mindre motiveret bliver virksomhedsejerne, men jeg er ret sikker på, at den motivation kunne blive skabt på samme niveau på et lavere skattemæssigt niveau. Jeg synes også, at den kombination der er på en skat og en bøde, det synes jeg er lidt underligt. Jeg synes heller, at man burde sige, at det var bødegivning, der var aktuel, fordi der er tale om en overtrædelse af lovgivningen, og det kunne så godt være at bøden afhang af

beløbet på lånet og så var det den vej og så glemte det skattemæssige. Nu kombineres to regelsæt og det synes jeg ikke, at vi har set før på den samme måde.

Der er blevet de her reparationsmuligheder, som man kan sige er okay, men der er nogle situationer, hvor de desværre ikke kan anvendes. Og der bliver du ligesom ramt. Hvorimod, hvis man sagde, at hvis der var et lån, så betaler man en given % af lånet i bøde og det skulle være noget, der virkelig kunne mærkes – sådan eksempelvis 20% i bøde ville stadig gøre ondt.

Jeg synes, at måden, det er strikket sammen på i dag, kunne gøres mere enkel og smidig, da vi har alle de her skattemæssige udfordringer omkring det, som koster det vide ud af øjnene for den, som har sådan en sag, fordi der ikke er afklaret i øjeblikket og der ikke er nogle klare retningslinjer for det.

Interviewer: Er det din opfattelse, at dine kunder går op regnskabsaflæggelsen, eller er regnskabet blot et nødvendigt onde?

Benny: Det er meget differentieret. Nogle kunder skal bare have regnskabet lavet. Andre bruger mere tid på det. Det hænger typisk sammen med størrelsen på selskabet, så jo større selskabet er, jo mere går man op i regnskabet.

Interviewer: Mener du, at en manglende interesse for regnskabet vil kunne medføre fejl i regnskabet og især set i forhold til ulovlige lån og kan der være forskel på om selskabet har en revisor inde over eller ej?

Benny: Når vi er inde over da nej. Vi har det samme kvalitetsagenda, uanset om det er den lille eller den store kunde. For de kunder, som ikke prioriterer regnskabet, kan det medvirke til, at vi ikke er blevet bekendt med nogle væsentlige oplysninger, fordi vedkommende ikke er bekendt med det eller har manglende interesse. Eksempelvis ulovlige lån.

For de selskaber som ikke får hjælp fra revisor tror jeg, at det betyder noget. Regnskabet bliver hurtigt et produkt, som bare skal laves, så der går man nok ikke op i at få præsenteret alt korrekt, herunder ulovlige lån.

Interviewer: Mener du, at køb af basale revisionsydelser er ensbetydende med, at regnskabet er fejlfrit og ift. sammenhængen til de ulovlige lån, at de vil være afdækket?

Benny: Jeg er enig i, at i alt, hvor du har mennesker inde over, kan der ske fejl. Men der er færre og især færre graverende fejl, når revisor er inde over.

Men revisorer er en broget skare, så der kan også være forskel på, hvilken revisor det er.

9.3 Bilag 3 – Interview Morten Plenge

Interview af Morten Plenge, statsautoriseret revisor og indehaver af Plenge Revision. Interviewet afholdt d. 23. november 2015, pr. telefon.

Interviewer: Hvor arbejder du, hvad er din stilling og hvad er din uddannelsesbaggrund?

Morten: Ejer af Plenge Revision og statsautoriseret revisor.

Interviewer: Har du kunder som har eller inden for de seneste år har haft ulovlige aktionærlån?

Morten: Ja.

Interviewer: Hvor mange selskaber drejer det sig cirka om?

Morten: 5 stykker

Interviewer: Kan du nævne nogle af de konkrete årsager til, at der blev optaget ulovlige lån?

Morten: Det er primært fejl. Man har ikke været opmærksom på bogføringen, man har simpelthen ikke fuldt med. Så er der ubevidst blevet betalt noget, som sættes på mellemregningen og så er den tippet over.

Jeg har kun et tilfælde, hvor man bevist har optaget ulovligt lån. Det blev ikke et rigtigt kundeforhold, for jeg var kun inde og kigge på det, men de var på vej et sted hen, hvor tingene ikke var så gode, så var det måske overlevelse for ejers side, hvorfor man valgte at bruge selskabets midler. Så det var overlevelse i privatøkonomi, som gjorde at det bare blev kørt igennem.

Interviewer: Hvordan ser du, at de ulovlige lån kan opstå (eksempler, driftsomk. træk på firmakort, fejl-overførsel, mellemregning går til den forkerte side, manglende fradrag af skat ved udbytteudlodning)?

Morten: Primært i hovedaktionærselskaber, kommer med en privatregning over mellemregningen, hvor den tilder over, fordi man ikke opmærksom på fortegnet. Jeg har ikke set, at man bevidst prøver at tørre noget af i forretningen. Det kommer som regel bag på folk. Og i de fleste tilfælde opdages det typisk i forbindelse med revisionen af årsregnskabet, hvor vi lige korrigerer for et par posteringer, og så var der pludselig en ulovlig mellemregning. Så det er meget revisoren, der er i spil.

Interviewer: Hvad mener du er de typiske årsager til, at der fremkommer ulovlige lån hos aktionærerne, trods risiko for dobbeltbeskatning mv.?

Morten: Primært har jeg oplevet det som fejl. Jeg har kun set et tilfælde, hvor det direkte overlæg.

Interviewer: I relation til årsagsforklaring af de mange ulovlige lån tror du da, at reglerne er for komplicerede, hvilket giver en ekstra udfordring for virksomhedsejerne, at de kan blive fældet på teknikaliteter?

Morten: Nej. Reglerne har eksisteret i lang tid. Kun sanktioneringen er blevet væsentlig hårdere. Så på den måde er der ikke sket noget nyt. Det er mere, at de får et chok over konsekvenserne. Altså skattemæssigt, medmindre man ved hvordan man skal reparere det, men det er der mange, der ikke har styr på.

Interviewer: Er der nogle af dine konkrete sager, hvor selskabet efterfølgende har fravalgt revision?

Morten: Nej. Et par stykker af mine konkrete sager har været revision og resten assistance.

Interviewer: I så fald, er du stadig med til at assistere med opstilling af regnskab eller review?

I/A

Interviewer: Hvis ja, hvad er status på lånet – er det berigtiget eller består det fortsat?

I/A

Interviewer: Hvis du har kunder, hvor du ”kun” opstiller regnskabet eller laver review, tror du da, at du/I vil opdage et ulovligt aktionærlån og hvordan vil du forholde dig til det, hvis det opdages?

Morten: Ja, vi ville opdage det. Og så ville vi sørge for, at det blev oplyst korrekt eller også må de finde en anden. Vi kan ikke opstille regnskabet, hvis ikke det bliver behandlet korrekt.

Vi er ret langt nede i detaljerne og vi hører ikke til dem her som bare opstiller regnskabet, uden at tjekke at de forskellige ting er i orden. Ellers bliver regnskabet jo ikke retvisende eller rigtigt i præsentationen.

Interviewer: Så I kigger positivt efter, om der er et ulovligt lån?

Morten: Jeg vil ikke sige, at vi på den måde kigger positivt efter det, men det er klart at i en eller anden afstemningspost, så findes det. Vi ligger ikke og roder rundt efter, om folk har afholdt private udgifter. Vi reviderer ikke efter det her eller arbejder efter så noget her. Men hvis vi finder det, så sender vi det rundt. Mange af de regnskaber hvor vi giver en assistancepåtegning, er vi alligevel ret langt nede i bogføringen, for det forventer vores kunder ganske simpelt. Det er klart, at hvis man skimmer et kontokort igennem, så vil ens øje falde på det, hvis nu der var noget, der var galt. Men ser vi det, så vender vi ikke det blinde øje til, det gør vi altså ikke.

Jeg ved godt, at der er den her tanke fra FSR om, at flere og flere går væk fra revision og at lånene dermed bliver gemt væk og det er måske rigtig nok. Men ikke der, hvor revisor er involveret, det gør det altså ikke.

Interviewer: Hvordan ser du problemet omkring ulovlige aktionærlån fremover?

Morten: Jeg ved ikke, om jeg ser problemet fremadrettet. Det er der nu, som det er. Jeg tror, at det er rigtig nok, at der er mange ulovlige lån, der er skjult på grund af fravalgt af revisionen. Og derfor forstår jeg ikke, at vi i den verden med mange stramninger ikke gør mere for at opretholde revision af de regnskaber, med den sikkerhed der forventes at være i dem. Jeg kan se at i mit område, når jeg får regnskaber ind, er de tit fejlbehæftede. Ikke lige præcis med ulovlige aktionærlån, men det er ikke kun for at sidde at lave opgaver til revisor, men jeg synes helt klart ikke, at det højner kvaliteten, det der er sket.

Problemet forsvinder ikke af sig selv. Det er kommet for at blive, som følge af de nævnte årsager vi talte om tidligere. Fejl som gør, at man pludselig tilder, fordi man ikke er opmærksom på sin bogføring. Det er de der ubevidste fejl, og det er også derfor, at der tit kommer en konflikt med rådgiver, fordi vi får æren af at løse problemet for kunden. Og det er ikke så befordrende for kundesamarbejdet, men sådan er det og det er det lod i livet, som vi har fået.

Interviewer: I de vedtagne ændringer til Årsregnskabsloven lempes oplysningskravene for Klasse B virksomheder, således at oplysninger om lån til virksomhedsejere og ledere ikke skal noteoplyses. Ser du en svaghed i forhold til regnskabslæseres informationsbehov? Eller mener du, at det er tilstrækkeligt, at lånet præsenteres på en særskilt regnskabspost uden noteoplysning?

Morten: Der er et signal i, at ejer låner i forretningen, hvis det er tilfældet. Men basalt set er den største interessant i det noteforhold og den beskrivelse der er, er SKAT og Erhvervsstyrelsen. Så jeg ser det ikke som tab for interessenterne. Noten siger ikke så meget, så længe den har sin egen linje i regnskabet.

Interviewer: En af hovedårsagerne til fald i antal ulovlige lån hos de reviderede selskaber skyldes at der fravælges revision. Tror du, at andelen af ulovlige lån er større eller mindre i de ikke reviderede selskaber ift. i de selskaber, som er underlagt revision og hvorfor?

Morten: Jeg tror, at andelen er væsentlig større, fordi der foregår alligevel ret mange ting i de ikke reviderede, og der er en del der bare opstiller regnskabet. Og så ser man ikke det her, fordi det bare er puttet ind et eller andet sted. Der er også rigtig mange, hvor der ikke er monopol for statsautoriserede og registrerede revisor til at opstille regnskabet. Der er ikke andre, der må skrive under på dem, men der findes

mange som bare laver de her regnskaber på en fabrik, hvor der kommer hvad som helst igennem af mangler. Så jeg tror, at der er rigtig meget, som er gemt godt væk. Så jeg tror, at der er flere ulovlige lån i de ikke reviderede i forhold til de reviderede. Det er jeg helt overbevist om.

Interviewer: Er det din opfattelse, at dine kunder går op i regnskabsaflæggelsen, eller er regnskabet blot et nødvendigt onde?

Morten: De går ikke ret højt op i det. Mange er ikke klar over, at det er deres produkt. Det er revisor, der laver det. De har ikke forståelse for, at det er deres regnskaber.

Interviewer: Mener du, at en manglende interesse for regnskabet vil kunne medføre fejl i regnskabet og især set i forhold til ulovlige lån og kan der være forskel på om selskabet har en revisor inde over eller ej?

Morten: Ja, det vil jeg mene. Der hvor de kommer op er, når der kommer en suppl. Oplysning, fordi de ikke er begejstrede.

Det er både bevidst og ubevidst. Ikke interesseret i om det bliver præsenteret korrekt.

Interviewer: Mener du, at køb af basale revisionsydelser er ensbetydende med, at regnskabet er fejlfrit og ift. sammenhængen til de ulovlige lån, at de vil være afdækket?

Morten: Jo mere revisor er inde over jo færre fejl. Fejlfrit er et voldsomt ord. Revisor vil være med til at minimere fejl og specielt ift. ulovlige lån.

Hvis alle selskaber skulle have hjælp fra en revisor, ville det medføre at langt de fleste ulovlige lån vil komme frem. Jeg forstår ikke den her lempelsesregel ift. fravalg af revision.

9.4 Bilag 4 – Interview Claus Witt

Interview af Claus Witt, statsautoriseret revisor og ejer af Claus Witt Revision. Interview afholdt d. 25. november 2015 hos Claus Witt Revision i Ørestaden.

Interviewer: Hvor arbejder du, hvad er din stilling og hvad er din uddannelsesbaggrund?

Claus: Claus Witt Revision. Statsautoriseret revisor.

Interviewer: Har du kunder som har eller inden for de seneste år har haft ulovlige aktionærlån?

Claus: Ja

Interviewer: Hvor mange selskaber drejer det sig cirka om?

Claus: 10-15 stykker. I det niveau. En del af dem har fravalgt revisionen, hvor jeg giver en assistanceerklæring og nogen i revision.

Interviewer: Kan du nævne nogle af de konkrete årsager til, at der blev optaget ulovlige lån?

Claus: Efter min opfattelse er det en bred vifte af årsager.

En årsag har været, at man godt har været opmærksom på, at de har været ulovlige selskabsretligt i mange år, men der er jo kommet en ny skattebestemmelse i 2012, som gør at en hævning nu er skattepligtig, enten som løn eller udbytte. Og det er der mange, der ikke er opmærksomme på. Og det vil sige, at det kommer bag på dem, at de pludselig, evt. skal dobbeltbeskattes afhængig af, hvordan det bliver behandlet. Og det tror jeg er en, ud over påtegningen fra revisor, er det i hvert fald en hæmsko, som vil være med til at begrænse det i fremtiden. Men indtil at reglen bliver mere oplyst, tror jeg faktisk, at der i en periode fremadrettet vil fremkomme ulovlige lån.

En anden årsag er total uvidenhed om lovgivningen. Og total uvidenhed om lovgivningen fremkommer typisk der, hvor der er tale om et lille ulovligt lån, hvor man lige er kommet til at glemme at lave en rejseafregning i tide, eller man er kommet til at hæve et mindre beløb på 3, 4, 5 tusinde, hvor man siger, hov, det skulle man ikke have gjort.

Den tredje mulighed er, at der er tale om en direkte bogføringsfejl. Det forekommer, at man kommer på revisionsbesøg og kigger på mellemregningen, og ser at den står i debet – og det er ikke så godt. Så går man posteringerne igennem og så går man posteringerne igennem og ser, at det slet ikke er på mellemreg-

ningen at det hører til, men det er en erhvervsudgift. Så bogføringsfejl, det kan også fremkomme. Og bogføringsfejl kan være mange ting. Det kan være, at man har et holdingselskab og der ved man, at man har en god sum penge til gode, men man kommer til at hæve et mindre beløb i driftsselskabet, og så glemmer bogholder at overføre penge fra holdingselskabet til driftsselskabet.

En fjerde ting er, at en hovedaktionær i nogle tilfælde er udstyret med et firmakreditkort og så kommer de forbi en butik og køber noget privat på firmakortet. Og glemmer at tænke, at det ikke er tilladt, fordi det er en hævnning på firmaets konto, som kan medføre et ulovligt lån.

Så der er en hel stribe af eksempler fra praksis, som viser at folk ikke er helt klar over, at det de gør er ulovligt.

Den næste ting er bevidste lån. Dem der siger, at de er ligeglade med reglerne og har brug for penge, og derfor hæver dem fra selskabets kasse, fordi selskabet er likvidt. Og det er selvfølgelig dem, der fortjener at blive straffet mest. Og der må man sige, at der kun er en vej frem, og det er beskatning og supplerende oplysninger i påtegningen. Og det man skal være opmærksom på er, at det ikke kun er en overtrædelse af selskabsloven, som i gamle dage, men at der skal være to. En om Selskabslovens § 210 og en om manglende indberetning af løn eller udbytte. Og det kommer nogen gange bag på dem. Og så kan man sige i et vidst tilfælde, dem som hæver bevidst, og det gør de, fordi de ikke har orden i privatøkonomien, at så skal man faktisk til at overveje et forbehold ud over de to supplerende oplysninger. For forbeholdet går på, at ejeren slet ikke kan tilbagebetale beløbet og derfor holder værdiansættelsen ikke stik. Så når lånet er optaget til nominel værdi i regnskabet kan det faktisk være gennemgribende, så man faktisk skal lave en afkræftende konklusion. Det har jeg været udsat for i ét tilfælde.

Så det er nok sådan overordnet baggrunden for at lånene de opstår. Altså uvidenhed, manglende kendskab og lige fra det ubevidste til det bevidste.

Jeg havde faktisk et tilfælde for ganske nyligt, hvor jeg sagde til dem, at deres mellemregning står i den gale side med 25.000 kr., hvilket de ikke havde været opmærksom på. Der er tale om et holdingselskab, hvor man typisk ikke er ajour med bogføringen. I de små holdingsselskaber bliver bogføringen kun udarbejdet 1 gang om året. Og der har de ikke helt styr på, om de er kommet til at hæve for meget. Og der kan man sige, hvis integriteten og moralen er i orden hos ledelsen, og det er et enkeltstående tilfælde, så det ikke er år efter år, at det gentager sig. Men i dette tilfælde var det en enkeltstående situation, så der kunne jeg godt beholde sådan en kunde. Man skal selvfølgelig sørge for, at lånet bliver oplyst korrekt, også selvom vi ikke kan afgive en supplerende oplysning. Og der er tre ting man skal huske. Det skal stå under aktiverne, noteoplysning og det sidste er en gælds- eller eventualforpligtelse.

Interviewer: Hvad mener du er de typiske årsager til, at der fremkommer ulovlige lån hos aktionærerne, trods risiko for dobbeltbeskatning mv.?

Claus: Jeg tror, at det er svært at svare på. Men jeg tror, at 50% af de ulovlige lån er ubevidsthed. Og de andre 50% er bevidst, hvor det er så at sige forbrydere, som forsøger at suge penge ud af selskabet og som regel er større beløb. Man kan måske skære hele den her kasse over på to måder. Det er de mindre beløb, som tit og ofte bunder i fejl eller ubevidsthed og så er der de større beløb, som garanteret er sket bevidst. Der er jo ikke nogen, der ubevidst hæver 1 mio. kr. i selskabet. Og de fleste af dem er opmærksomme på, at det er ulovligt og at man skal beskattes af det osv. Men det er en måde at lave selskabstømning på.

De mindre ulovlige lån, altså i størrelsesordenen 5, 10, 20, 25 tusinde, vil jeg gætte på ud fra min egen klientportefølje. De øvrige 50% er store eller væsentlige beløb, vil jeg tro, at det er gjort bevidst. Og det er den kategori, man skal være særlig opmærksom på. For det er i den kategori, at man også vil fravælge revisionen bevidst, simpelthen for at skjule det. Og der kan man sige, at sådan nogle kunder typisk vil have svært ved at få en revisor også til at opstille regnskabet, selvom det kun er en assistanceerklæring, fordi hvis revisor ser, at der er et ulovligt aktionærlån, vil han typisk sige, at selvfølgelig skal det oplyses og så kan han ikke tage forbehold i påtegningen, men spørgsmålet er om han overhovedet vil have noget med den kunde at gøre. Og der har jeg da ét eksempel på, at jeg fik en ny kunde, hvor jeg allerede i den første bogføringsbalance opdagede, at der var et kæmpe stort ulovligt aktionærlån og spurgte derfor, hvordan det var opstået. Og der svarede de, at det havde de bare hævet, hvorefter jeg opfordrede dem til at finde en anden revisor. Den her moral var ikke lige til mig. Og så må det jo finde en anden revisor, eller også finder de ikke nogen anden revisor, og så opstiller de bare regnskabet selv og sender det ind til Erhvervsstyrelsen. Jeg tror, at hvis man tager en masse regnskaber fra Erhvervsstyrelsen, så vil man kunne se, at regnskabet bare er indberettet af kunden selv, uden revisors hjælp.

Interviewer: FSR har offentliggjort, at det er ca. 11% af alle regnskaber i 2014, som er opstillet uden en revisors erklæring.

Og det er selvfølgelig de meget kritisable og væsentlige sager at komme til livs. For der har kunden muligheden for at holde det skjult, indtil en eller anden kurator i et konkursbo finder ud af, at der skyldes nogen penge her eller ved en stikprøve fra SKAT.

Interviewer: I relation til årsagsforklaring af de mange ulovlige lån tror du da, at reglerne er for komplicerede, hvilket giver en ekstra udfordring for virksomhedsejerne, at de kan blive fældet på teknikaliteter?

Claus: Reglerne er både simple og komplicerede. De er simple på den måde, at det er let at forstå, at det er ulovligt at hæve i firmaet uden at blive beskattes som enten løn eller udbytte. Det er fuldstændig simpelt. Når det er sagt er løsningsmulighederne, det at selskabsloven og skatteloven ikke hænger sammen, det er både kritisabelt rent politisk, og det er det som gør det kompliceret. For der er stort set kun én metode at få det udredet på, og det er ved at udlodde den ulovlige fordring. Sådan at man kun bliver beskattet én gang. Fordi skattemæssigt, så snart at pengene er hævet, indtræder skattepligten. Hvor selskabsloven holder fast i at lånet skal betales tilbage. Og den vinkel der er meget svær at løse i praksis. Jo mere man kommer i detaljer med det, og jeg har været helt nede i detaljen og undersøge det her, jo sværere er det at opfylde både selskabsloven og skatteloven. Så § 210 i selskabsloven og § 16E i ligningsloven de passer meget dårligt sammen i praksis. Så der er kun en metode og det er at udlodde fordringen.

Interviewer: Er der nogle af dine konkrete sager, hvor selskabet efterfølgende har fravalgt revision?

Claus: Nej, det er der ikke. Og hvis jeg havde, ville jeg overveje, om jeg skulle smide dem ud. For det vil jeg sige er direkte kritisabelt. Hvis jeg havde en kunde, hvorefter jeg havde lavet en revisionspåtegning med en supplerende oplysning om et ulovligt lån, og de så fravalgte revisionen, ville jeg selvfølgelig spørge ind til, hvorfor de ønsker at fravælge. Og hvis jeg herefter har på fornemmelsen, at det bunder i det, som jeg har skrevet i påtegningen, så vil jeg sige, at de skal finde en anden revisor.

Interviewer: I så fald, er du stadig med til at assistere med opstilling af regnskab eller review?

I/A

Interviewer: Hvis ja, hvad er status på lånet – er det berigtiget eller består det fortsat?

I/A

Interviewer: Hvis du har kunder, hvor du ”kun” opstiller regnskabet eller laver review, tror du da du/I vil opdage et ulovligt aktionærlån og hvordan vil du forholde dig til det, hvis det opdages?

Claus: Ja, det ville vi. Selvom det er assistance og man som sådan ikke afgiver en erklæring med sikkerhed og det er uden konklusion, så skriver man i sin påtegning, at man lever op til de etiske regler. Efter min opfattelse er det at man tjekker for væsentlige ulovligheder, herunder ulovlige aktionærlån. Uanset om jeg laver revision eller ej, tjekker jeg skattekontoen for om de har offentlig gæld, om de har indberettet moms osv.

Derudover kigger vi på aktivposterne, herunder mellemregningen og lige kigger på kontoudtoget om den står i debet eller har gjort det i løbet af året. Så kigger jeg efter om kassebeholdningen er af en væsentlig

størrelse, og tjekker om der ligger bilag i kassen. Så man kigger med sit erfarne revisorøje, om der er nogle tilfælde, som kunne indikationer på, om der var nogle ulovlige lån. Selvom man ikke afgiver en erklæring med sikkerhed, så mener jeg, at man er forpligtet til at lave et minimum, så man ikke hjælper med at opstille et regnskab, som egentlig er ulovligt.

Interviewer: Hvad med gennemgang af omkostninger, selvom det ikke er en typisk handling ifm. En assistance erklæring?

Claus: Det er ikke en typisk handling, men vi skimmer lige omkostningerne igennem analytisk og ser om eksempelvis repræsentationsomkostningerne er meget store eller om der er småaktiver i året. Så typiske konti, hvor man kunne forestille sig, at der kunne være private udgifter bogført. Dem kunne vi også finde på at gå igennem. Så det er mere ud fra et regnskabsanalytisk fokus.

Interviewer: Hvordan ser du problemet omkring ulovlige aktionærlån fremover?

Claus: Min forventning er, at i takt med at flere og flere bliver opmærksom på, at det er ulovligt og der indtræder en høj beskatning, tror jeg, at antallet falder i den kategori, som laver det ubevidst. Det her er en mulighed for revisor til at opdrage sine kunder, for folk er måske lidt sløsed, men de skal være skarpe på det her med mellemregningen.

Så vil jeg tro at de øverste 10%, som gør det bevidst og måske gør det som led i selskabstømning, de vil blive ved. Dem tvivler jeg på, at man vil komme til livs med de her regler. De øvrige større lån vil der nok være en del, som ikke gør det fremover. Så overordnet vil jeg forvente, at det går ned.

Interviewer: Tænker du, at der vil være forskel på, om selskabet bliver revideret eller er uden for revision?

Claus: Det er klart, at antallet af tilfælde i revision vil falde. For der kommer det op til overfladen. Og der kommer der en grov påtegning, som folk ikke er interesseret i. Selvom man har lavet en lille fejl, så er der jo mange virksomheder, der krymper sig ved at få sådan en bemærkning i påtegningen, for det er jo et signal til omverdenen om, at der ikke er helt styr på det. Så det er der mange virksomheder, der er kede af. Så i revisionstilfælde, men også ved udvidet gennemgang og review, der vil jeg tro, at antallet af ulovlige lån vil falde drastisk.

Hvor der er assistanceerklæring, der er det svært at sige, hvordan udviklingen vil være. Nogen vil givetvis fravælge revision og derved skjule det under andre tilgodehavender eller en anden regnskabspost. Men det vil fremtiden vise.

Interviewer: Anser du risikoen for ulovlige aktionærlån for større i de selskaber, hvor revisor slet ikke er inde over regnskabet?

Claus: Ja, det gør jeg. Og det er både de bevidste og ubevidste fejl. For de ubevidste fejl bliver så ikke opdaget, netop fordi kunden er ubevidst omkring det, og derfor kommer det ikke op til overfladen. Og også i de bevidste, for der vil de køre videre uden at blive opdaget.

Interviewer: Er det din opfattelse, at dine kunder går op i regnskabsaflæggelsen, eller er regnskabet blot et nødvendigt onde?

Claus: De går op i regnskabsaflæggelsen, fordi det er et at vinduerne ud-adtil. Der er variationsgrad over hvor meget. Selvom man kan have den holdning, at det er et nødvendigt onde. Mange SMV'ere tænker, at de har revisor til at gøre det.

Interviewer: Mener du, at en manglende interesse for regnskabet vil kunne medføre fejl i regnskabet og især set i forhold til ulovlige lån. Kan der være forskel på, om selskabet har en revisor inde over eller ej?

Claus: Nej, det tror jeg ikke. Baseret på at det at der kommer et ulovligt lån i regnskabet ikke interesseret.

Langt de fleste er meget følsomme overfor, at det vil stå i balancen og i noten, eventuelt suppleret med en oplysning i påtegningen. Mine kunder vil ikke have det. Selvfølgelig vil de undgå det.

I puljen som ikke har revisor, kunne det godt have manglende interesse. Og de er ikke så følsomme over for det, som de selskaber der har fravalgt revision og fravalgt revisor.

Interviewer: Mener du, at køb af basale revisionsydelser er ensbetydende med, at regnskabet er fejlfrit og ift. sammenhængen til de ulovlige lån, at de vil være afdækket:

Claus: Der er ingen revisorer, der er fejlfri, men alt andet lige er fejlmuligheden reduceret væsentligt, hvis revisor er inde over.

9.5 Bilag 5 – Interview af Carina Gaarde Sørensen, Erhvervsstyrelsen

Interview af Carina Gaarde Sørensen, Specialkonsulent hos Erhvervsstyrelsen. Arbejder som tovholder på projektet omkring ulovlige lån. Interview afholdt telefonisk d. 17. november 2015.

Interviewer: Hvor arbejder du, hvad er din stilling og hvad er din uddannelsesbaggrund?

Carina: Baggrund som Cand. Jur. og arbejder som specialkonsulent i Erhvervsstyrelsen. Jeg har været i Erhvervsstyrelsen siden 2007, med mange forskellige ting, og har nu fået det her projekt fordi vi i år har skulle koordinere en øget indsats og øget fokus på området i år.

Interviewer: Har du været med til at undersøge konkrete forhold omkring ulovlige aktionærlån?

Carina: Jeg har haft konkrete sager selv og jeg sidder som en form for projektleder for den gruppe som arbejder med sagerne, og har derfor skulle håndtere spørgsmål til, hvor meget kræver vi af en revisorerklæring, hvordan skal den se ud når lånet er tilbagebetalt. Og hvornår er det at vi kan være sikre på at der er et ulovligt lån, hvornår laver vi en politianmeldelse mv. Så jo, jeg har også været nede i konkrete sager.

Interviewer: Har du kendskab til og kan du nævne nogle af årsagerne til at der bliver optaget ulovlige lån?

Carina: Man kan sige at lige netop det her med årsagerne, ved vi jo ikke nødvendigvis, men der hvor vi er i kontakt med ledelsen viser der sig jo tit at det er mellemregningskontoen der er løbet lidt løbsk eller at man i hvert fald ikke har været helt opmærksom på at den skal være i direktørens favør. Og der siger de selv meget ofte, at det jo blot er den her mellemregning og de har ikke altid forståelsen for at der er noget der selskabets penge og noget der er ens egne penge. Det tror jeg egentlig er den primære grund, som vi hører det. Det vi kan undre os over er at der jo er en revisor på, som giver den her supplerende oplysning, men alligevel er det som om at man ikke helt har forståelsen for at det faktisk ikke er okay.

Og så er der dem, selvom jeg ikke har talt med nogen direkte, som siger at det kan godt være at der er nogle regler, men at opdagelsesrisikoen er så lav at det gør vi bare fordi det er en billig måde at låne penge på, hvis de ikke bliver fanget.

Interviewer: Hvorfor tror du at der fortsat optages så mange ulovlige kapitalejerlån (i regnskabsåret 2014 opgør FSR det til ca. 2400 nye ulovlige lån)?

Vi undrer os også. Særligt i lyset af SKAT's nye regler i 2012. Der er mange lån der forsvinder, men der kommer jo fortsat en del til. Så netto er der afgang, men der jo stadig mange nye lån. Det kan jo være noget med at man ikke synes at risikoen for at blive opdaget af Erhvervsstyrelsen ikke har været særlig stor og vi er nok de eneste der kigger på det. Så det er nok den eneste grund vi lige kan se til det.

Interviewer: Er det også derfor at Erhvervsstyrelsen har haft et øget fokus på de ulovlige aktionærlån?

Carina: Ja det er det. Vi synes jo egentligt at vi har haft fokus på det i en årrække, men ikke i samme omfang med så mange sager som i år. Det er lidt utilfredsstillende, når vi prøver at sanktionere et område og også oplyse om det, men der ikke for alvor sker en nedgang. Så ja nu har vi i år prøvet med et større antal med også med en anden tilgang med de her "Nudge" breve, hvor vi tog udgangspunkt i årsrapporter fra 2013, hvor der var lån af en hvis størrelse, og skrev ud med en løftet pegefinger og en gulerod om at de skulle få bragt forholdet i orden inden næste årsrapport, og dermed udgå en kedelig reaktion. Og der afventer vi egentlig en evaluering af det. Det var breve vi sendte ud i april-juni 2015 så den store population som har kunne nå at reagere på det her har været selskaberne med 30/6 regnskabsafslutning, som vi jo ikke har set endnu.

Interviewer: Så det bliver først senere at I kan konstatere effekten?

Carina: Nej, jeg tror at det bliver 30/6 regnskaberne som kommer ind her i november. Man kan sige at de som har 31/12 afslutning, dem nåede vi ikke at få sendt breve til så de har bare haft de almindelige grunde til at få lånet bragt til ophør, hvor deres revisor har gjort opmærksom på det.

Nu har vi faktisk ikke planer om at sende "Nudge" breve ud i denne her omgang i år. Så det bliver nok primært en evaluering pba. 30/6 regnskaberne, hvor vi vil kunne se om der har været en større efterlevelseshøjde end på de øvrige regnskaber vi har fået ind i 2015. Vi har også gjort os nogle tanker før, under og efter det her projekt. Man kan sige at det her med ukendskab, det kan ikke være rigtigt at det skal komme helt bag på virksomhedsejerne alle dem der har revision på har jo i nogle tilfælde haft supplerende oplysninger om ulovlige lån i en lang årrække, uden at man har ønsket at rette op på det fra virksomhedens side.

Interviewer: I relation til årsagsforklaring af de mange ulovlige lån, tror du da at reglerne er unødigt komplicerede, hvilket giver en ekstra udfordring for virksomhedsejerne og ledelsen, at de kan blive fældet på teknikaliteter?

Carina: Nej, jeg synes egentlig ikke at reglerne er indviklede, det er som udgangspunkt bare et forbud og så er der nogle enkelte undtagelser i forretningsmæssige dispositioner. Jeg tror måske mere at det er et spørgsmål om at der er nogle af de helt grundlæggende forhold, som jeg også nævnte i indledningen, at der er selskabets kasse og der er min egen kasse og det har man ikke altid helt styr på. Så det er måske egentlig mere den helt grundlæggende tanke, hvor man tænker det som en personlige virksomhed hvor det hele er én stor kasse. Jeg kunne godt forestille mig at der er nogen der synes det er svært, men jeg synes ikke reglerne er specielt komplicerede.

Interviewer: Hvad har Erhvervsstyrelsen gjort, i den seneste tid, for (at medvirke til) at nedbringe antallet af ulovlige lån?

Carina: I månederne april-juni sendte vi de her Nudging breve ud til alle virksomheder som havde et ulovligt lån på mere end 100.000 kr. i regnskabet for 2013 eller 2013/14, med påbud om at få det i orden inden næste regnskab blev indsendt.

Samtidig med vi sendte de her Nudging breve ud, lagde vi information på hjemmesiden, hvilket i lige så høj grad var for at støtte op om det tilbageløb der ville blive som følge af brevene, så modtagerne kunne gå ind der og få noget information.

Ellers har vi ikke gjort noget selvstændigt.

Siden 2010 begyndte vi at kontrollere mere systematisk og så har vi fået en masse nye redskaber qua de digitalt indberettede årsrapporter hvor vi har meget bedre mulighed for at søge data ud. Så det er nok det nyeste der letter vores kontrol og gør det muligt at lave en meget mere systematisk tilgang til problemet. Før var det manuel gennemlæsning eller at man faldt over et aktionærlån i en anden sammenhæng.

Interviewer: Skal det forstås som om, at de selskaber, som har lån for under 100.000 kr. i år har fået lidt et fri år, idet i ikke følger op herpå?

Carina: Ja det kan man godt sige, men det har været en praksis der har kørt i mange år, at man har lagt en grænse for hvad vi kigger på. Og så har vi nogle tal der viser at selvom vi kun kigger på lån over 100.000 kr. som antalsmæssigt kun udgør en lille del, så udgør det op mod 85-90% af udlånsmassen. Så på den måde rammer vi ret bredt. Et lille lån selvfølgelig have stor betydning for én virksomhed, men være ubetydeligt for en anden virksomhed, men alt andet lige må et større lån have en større risiko for kreditorer. Men vi kigger også på lån under 100.000 kr. ved at vi tjekker for ledelsessammenfald, så vi kigger på selskab A med et lån af en hvis størrelse og det er direktør x, så har vi mulighed for rent systemmæssigt at tjekke hvilke andre selskaber han sidder i ledelsen for, og om der er andre selskaber hvor han har været med til at yde flere ulovlige lån og herudfra samler sammen. Så selvom du er direktør i 3 selskaber og lånene er for mindre beløb, men gældende i alle tre selskaber, så vil de typisk også kræves inddrevet. Så det er ikke fordi de udelukkende er 100.000 kr. der er grænsen, men det er i hvert fald et sted at starte.

Kigger vi på sager i andre sammenhænge, eksempelvis ved forbehold i revisors påtegning, og falder over et ulovligt aktionærlån, rejser vi også et krav herfor – i nogen sager.

Så det er ikke en absolut grænse, men det er prioritering af ressourcer. Tilsvarende er det også relativt tunge sager, som strækker sig over noget tid, så det er et spørgsmål om at lægge et niveau som giver mening også set ift. andre sager som kan give større skade for regnskabsbruger.

Interviewer: Hvad gør Erhvervsstyrelsen, helt konkret, for at opdage ulovlige aktionærlån i de reviderede selskaber?

Carina: Vi kan lave et udtræk fra vores database over alle indkomne regnskaber og så søger vi på posten med regnskabsposten "Tilgodehavende hos virksomhedsejere og ledelse" og så får vi en liste med alle dem og herefter kan vi supplere med om der er en revisorpåtegning hvor det er indeholdt ord som "ulovlige kapitalejerlån", "selskabsloven" eller "i strid med" som vi søger efter. Så der får vi indkredset det meget godt. Nogen gange står der i revisorpåtegningen af der ikke længere er et lån i strid med Selskabsloven. Men det er faktisk måden vi søger det ud.

Interviewer: Hvad gør eller kan Erhvervsstyrelsen gøre for at opdage ulovlige aktionærlån i de ikke reviderede selskaber?

Carina: Digital søgning på regnskabsposten. Der får vi selvfølgelig kun de regnskaber frem, hvor der er skrevet noget på linjen. Men i år har vi faktisk gjort det at dem vi havde sendt breve til, det var dem som havde et lån i 2013 og dem kigger vi på alle sammen, uanset om de så har et lån i balancen på den pågældende post i 2014 regnskabet. For hvis der eks. i 2013 var et lån på et givet beløb og det pludselig i 2014 er 0 kr., men at regnskabsposten Andre Tilgodehavender er steget med samme beløb, jamen så synes vi der er en forhøjet risiko og dermed ser nærmere på det. Vi ser også nogle tilfælde hvor sammenligningstallet også pludselig er blevet 0 kr. (Red. Altså for regnskabsposten "Tilgodehavender hos virksomhedsejere og ledelse" og dermed at lånet er blevet reklassificeret væk både i år og sidste år). Så der kan være forskellige indikationer på at der er et ulovligt lån, selvom selskabet ikke er revideret.

Interviewer: I sådanne tilfælde, hvad gør I yderligere for at kunne opdage lånet eller gå til selskabets ledelse?

Carina: Jamen der gør vi ikke mere for selv at opdage det. Der skal vi ud og have kontakt til virksomheden og skrive at vi kan se at det ser ud til at der er sket en reklassifikation eller vi har en ide om at det kunne være det der var tilfældet, så spørger vi ind til hvor det her lån er blevet af. Og hvis det er blevet indfriet, så skal vi have almindelig dokumentation for at det er blevet tilbagebetalt med lovpligtige renter osv.

Interviewer: Men det vil så sige, at det kun er for de selskaber som I har sendt breve ud til, eller som har haft lån i sidste års regnskab?

Carina: Ja, så man kan sige, hvis der ikke har været et lån i 2013 og der heller ikke er det i 2014, men måske burde have haft det på balancen, så vil vi ikke finde dem der.

Men det er også noget vi løbende arbejder på, hvordan skal vi gøre det her. Det kan også være at vi næste år kigger i 2015 regnskaberne på dem som havde lån i 2014 og måske sjovt nok har fravalgt revisionen og så ikke har et lån i 2015. Der er forskellige ting man kan tænke sig af spændende parametre man kan søge lidt videre på.

Interviewer: En af hovedårsagerne til fald i antal ulovlige lån hos de reviderede selskaber skyldes iflg. FSR at der fravælges revision. Tror du at andelen af ulovlige lån er større, lig eller mindre i de ikke reviderede selskaber ift. i de selskaber som er underlagt revision og hvorfor?

Carina: Det ved vi simpelthen ikke. Men det er noget af det vi skal evaluere på når vi sidder med et stort regneark med alle sager og notere hvad de fører til, hvor der så også er oplysninger om der er revision eller ej. Så det er ikke noget vi har tal for, men risikoen er større der hvor der ikke er revision. Nu har jeg ikke læst hele analysen fra FSR, men jeg har hørt lidt om de her tal og forstår det som at FSR skønner at der er samme andel ulovlige lån i de ikke reviderede selskaber.

Jeg synes også at de skrev noget om, at de gik ud fra at vi i Erhvervsstyrelsens ved vores kontroller kun fanger de selskaber hvor vi har revisors påtegning på. Og det er jo ikke rigtig. Og jeg tror faktisk at vi har en 50/50 fordeling af rejste sager på de reviderede som de ikke reviderede regnskaber. Så den holder ikke helt.

Jeg har ikke grundlag for at sige at andelen skulle være højere, men det må alt andet lige være lidt nemmere i de ikke reviderede og der derved vil være flere skjulte lån i denne gruppe.

Men det jeg hører blandt de som sidder med sagerne konkret er, at der hvor revisor er inde over, uanset om det kun er opstilling af regnskab eller review, der er der en større tendens til at lånet præsenteres alligevel, at det bliver nævnt i en eller anden form at der er et ulovligt lån, hvor det skrives i en note. Så bare det at revisor er tilknyttet regnskabet i en eller anden forstand, er medvirkende til at lånet synliggøres og der er trods alt en meget stor andel af selskaberne, hvor revisor er med i regnskabsudarbejdelsen. Så det er værd at bemærke sig.

Interviewer: FSR estimerer at der værdien af ulovlige aktionærlån i de ikke reviderede selskaber udgør i omegn af 600 mio. kr. Hvordan er Erhvervsstyrelsens syn på dette?

Carina: Jeg har ikke lige tal på udlånsmassen. Nogen af dem de mener der ligger i de ikke reviderede selskaber, vil være nogen vi ikke kan finde. Så jeg kan ikke sige så meget andet end, at vi finder dem vi kan på balanceposten og hvor der i øvrigt er indikationer på at der er noget galt, og så arbejder vi videre med at finde nogen metoder for at komme lidt længere ned i de ikke reviderede regnskaber for at få nedbragt andelen også blandt den type regnskaber. Så vi sætter helt klart ind på begge fronter. Et eller andet sted er der også to ben i det. Der er dels det her med at pengene skal tilbage i selskabet for at komme til glæde for

kreditorer m.fl., men der er også det at hvis du som regnskabsbruger faktisk er oplyst om at der er et ulovligt forhold, er det for regnskabsbrugerens måske mindre vigtigt at vi gør noget. Der har man trods alt revisors påtegning der kan synliggøre det over for regnskabsbrugerens, om at der foregår noget ulovligt her. Om man så synes det er meget alvorligt eller ej, er meget op til en selv. Hvor, i de ikke reviderede selskaber er der måske et større behov for, at vi får gravet frem hvad der måtte være, idet man ikke har advarslen på samme måde.

Interviewer: Hvordan ser du problemet omkring ulovlige aktionærlån fremover herunder Erhvervsstyrelsens fokus på emnet?

Carina: Det kommer an på ressourcerne. I år har vi kørt med øget fokus på det her område og de her revisorforbehold. Vi har fået penge på finansloven til en styrket indsats på de ulovlige kapitalejerlån, både i år men også fremadrettet. Men hvordan det vil gribes an er noget der arbejdes på nu. Frem mod næste år er der lagt nogle resultatmål og nogle handlingsplaner, så det er ikke helt fast. Det vil nok først blive meldt ud i starten af det nye år. Vi har sat nogle mål for i år, og jeg går ud fra at der kommer nogle numeriske mål for næste år. Men jeg kan ikke afvise at området vil blive nedprioriteret idet vi har gjort en stor indsats i år og der måske er noget andet der trænger til mere fokus. Så det er en politisk beslutning, hvad der skal være fokus på.

Interviewer: I de ikke reviderede selskaber, har I da en fordeling af antal ulovlige lån på de forskellige kategorier af revisionspåtegninger og hvis ikke, hvad er din umiddelbare vurdering af revisors involvering i de konstaterede lån i de ikke reviderede selskaber – sådan i % af de konstaterede ulovlige lån?

Carina: Det er min vurdering at det er relativt sjældent at der ikke er en revisor involveret.

Vi har desværre ikke data på fordelingen blandt de ikke-reviderede regnskaber med ulovlige lån for 2014. Jeg har imidlertid en fordeling, der knytter sig til en delmængde af de ulovlige lån i ikke-reviderede 2014/2015-regnskaber. Populationen af ikke-reviderede årsregnskaber i denne delmængde udgør 1.274. I den delmængde ser fordelingen således ud:

78 % fået assistance eller review (svarende til 34 % af den samlede population inkl. reviderede regnskaber, men fortsat kun ud af en delmængde af den samlede population af regnskaber med ulovligt kapitalejerlån)

22 % har ingen erklæring (svarende til 10 % af den samlede population inkl. reviderede regnskaber, men fortsat kun ud af en delmængde af den samlede population af regnskaber med ulovligt kapitalejerlån)

Totalt svarer det til, at ca. 90 % har en revisor involveret på en eller anden måde, idet 56 % havde revision/udvidet gennemgang.

Vores stikprøvekontroller af årsregnskaber (ikke kun regnskaber med ulovlige kapitalejerlån) fra 2012 og 2013 viser, at omkring 1/3 af årsregnskaberne, som ikke indeholder en erklæring fra en godkendt revisor, får anden form for hjælp af en revisor eller en regnskabskyndig. Om andelen er den samme for så vidt angår regnskaber, der indeholder ulovlige lån, ved vi ikke.

Interviewer: Kan du forklare hvorfor, at der er forskel mellem jeres data og FSR's, når man ser på ulovlige lån i de reviderede selskaber?

Carina: En ting som kan spille ind er, at hver gang vi har et udtræk der hægter sig op på tal fra en given årsrapport, og skal bruge det i en kontrolmæssig sammenhæng, så sorterer vi alle de selskaber fra, som er under tvangsopløsning, er gået konkurs eller hvor der er sket nogle ændringer i virksomhedens struktur, så der bliver sorteret nogen fra i den anledning. Så hvis du bare serverer tallene, så der vil nogen af vores tal været rensset for at der siden den pågældende balancedato og frem til at de indsender regnskabet, at der kan være sket noget.

Så de tal du har fået fra os, var rensset og klargjort med henblik på, de sager der var interessante at se nærmere på.

9.6 Bilag 6 – Behandling af FSR data

Alle data fra efterfølgende tabeller er fundet i FSR's årlige analyser.

Antal selskaber fordelt på erklæringstyper:

	2014	I pct.	2013	I pct.
Revision	128.201	57%	156.399	73%
Udvidet gennemgang	23.165	10%	13.039	6%
Reviderede selskaber	151.366	68%	169.438	79%
Review og assistanceerklæring	48.747	22%	28.260	13%
Ingen erklæring	24.038	11%	17.766	8%
Ikke reviderede selskaber	72.785	32%	46.026	21%
I alt	224.151	100%	215.464	100%

Antallet af selskaber og fordelingen heraf for 2013 og 2014 er hentet fra FSR publikation, Ulovlige lån i danske selskaber – analyse af 2014 regnskaberne. Procentfordeling og mellemtotaler i form af reviderede og ikke reviderede selskaber er egne beregninger, som er tilføjet til tabellen.

Udviklingen i antal ulovlige lån i de reviderede selskaber:

Regnskabsår	Antal ulovlige lån	Antal reviderede selskaber	Andel ulovlige lån
2006	8.705	161.822	5,38%
2007	10.835	185.641	5,84%
2008	13.133	198.870	6,60%
2009	14.649	202.654	7,23%
2010	16.115	199.025	8,10%
2011	16.427	192.372	8,54%
2012	14.232	184.358	7,72%
2013	9.985	169.438	5,89%
2014	6.529	151.366	4,31%

Tabellen er hentet fra FSRs analyse af 2014 regnskaberne. Der er ikke foretaget ændringer hertil.

Udviklingen i antal ulovlige lån for regnskabsåret 2011-2013.

	2011	I %	2012	I %	2013	I %	Total	I %
Antal ulovlige lån i reviderede selskaber	16.427	-	14.232	-	9.985	-	-	-
<i>Heraf efterfølgende</i>								
Fravalgt revision	-1.057	16%	-1.728	24%	-1.523	26%	-4.307	21%
Erklæret konkurs	-1.221	17%	-987	14%	-708	12%	-2.916	15%
Tilbagebetalt lånet	-4.700	67%	-4.565	63%	-3.607	62%	-12.871	64%
Total fald	-6.978		-7.280		-5.838		-20.094	
Fortsat ulovlige lån	9.449	58%	6.952	49%	4.147	42%	-	
Nye ulovlige lån i årets løb	4.783		3.033		2.382		10.198	

Tabellen ovenfor er sat op ud fra data i FSR's analyser for 2012, 2013 og 2014 regnskaberne. Heraf redegøres for udviklingen siden året før. Disse er samlet for regnskabsårene 2011-2013, som er de seneste tal, da der ikke kan redegøres for udviklingen i lånene i 2014.

Summeres fortsat ulovlige lån og nye ulovlige lån i bunden af tabellen, fås antal ulovlige lån konstateret året efter.

9.7 Bilag 7 – Erhvervsstyrelsen data

De efterfølgende data er modtaget som led i interview af og drøftelser med Carina Gaarde Sørensen, Specialkonsulent fra ERST. De modtagne data er samlet nedenfor, med kommentarer til tabellerne, hvor egne beregninger er indarbejdet i tabellerne.

ERST politianmeldelser:

År	Antal Politianmeldelser
2012	119
2013	149
2014	6
2015 forventeligt	200

ERST registrerede ulovlige lån fordelt på reviderede og ikke reviderede selskaber, herunder tilbagebetalinger:

	2014	2013
Reviderede selskaber	5.349	8.308
- Heraf tilbagebetalt	-2.407	-3.991
Ikke reviderede selskaber	4.125	3.543
- Heraf tilbagebetalt	-1.292	-1.198
Ulovlige lån i regnskabsåret	9.474	11.851
Aktive lån pr. balancedagen	5.775	6.662

Selskaber med ulovlige lån som andel af antal selskaber i samme kategori:

2014	Antal selskaber	Antal ulovlige lån	Andel i %
Revision eller udvidet gennemgang	143.087	5.349	3,7%
Review, assistance eller ingen erklæring	73.141	4.125	5,6%
I alt	216.228	9.474	4,4%

Ulovlige lån i ikke reviderede selskaber fordelt på erklæring eller ej:

	Lån	Andel i %	Antal selskaber i kategorien	Ulovlige lån i %
Antal ulovlige lån i alt i 2014	4.125	100%	73.141	5,6%
Fordelt på:				
Assistance og review	3.218	78%	48.641	6,6%
Ingen erklæring	907	22%	24.500	3,7%

Antal ulovlige lån i de ikke reviderede selskaber fordelt på erklæring eller ej. Tallene er opgjort ud fra ERST gennemgang af 1.274 regnskaber i 2014/15, som viste af ca. 78% af de ulovlige lån havde assistance eller reviewpåtegning, hvor de resterende 22% ingen erklæring havde. Samme fordeling er anvendt på de konstaterede 4.125 ulovlige lån. Antallet af selskaber fordelt på kategorier ses nedenfor, hvilket er summeret op og anvendt i de to tabeller ovenfor.

	2014		2013		2012
Kapitalselskaber (A/S, ApS, P/S og IVS)	Antal	Andel	Antal	An-del	An-del
Revideret	143.087	66%	151.575	76%	84%
- Revisionspåtegning	120.315	56%	139.230	70%	84%
- Erklæring om udvidet gennemgang	22.772	11%	12.345	6%	
Fravalgt revision	73.141	34%	48.809	24%	16%
- Review	6.275	3%	6.221	3%	3%
- Assistanceerklæring	42.366	20%	23.620	12%	5%
- Ingen erklæring	24.500	11%	18.968	9%	8%
I alt	216.228	100%	200.384	100%	100%

Ud fra ovenstående skønnes antallet af skjulte ulovlige lån i selskaber uden erklæring til 700 stk. ud fra følgende. Andelen af lån i kategorien assistance og review udgør 6,6%. Samme andel vil være forventelig, hvis ikke højere i gruppen af selskaber uden erklæring. $6,6\% \times 24.500 \text{ virksomheder} = 1617 \text{ ulovlige lån}$. ERST har allerede konstateret 907 ulovlige lån, hvorfor forskellen udgør ca. 700 ulovlige lån.

Fordeling af ulovlige lån på kategorier ud fra beløbsstørrelser:

	Reviderede selskaber		Ikke reviderede selskaber	
Interval	Antal	Est. Værdi	Antal	Est. Værdi
Over 1.000.000	105	105.000.000	67	67.000.000
500.000 til 999.999	165	123.750.000	123	92.250.000
250.000 til 499.999	265	99.375.000	242	90.750.000
100.000 til 249.999	558	97.650.000	481	84.175.000
50.000 til 99.999	502	37.650.000	456	34.200.000
10.000 til 49.999	882	30.870.000	851	29.785.000
Under 10.000	465	2.325.000	613	3.065.000
Aktive lån	2.942	496.620.000	2.833	401.225.000

Gns. Værdi pr. lån		168.804		141.625
Tilbagebetalte lån	2.407	406.310.109	1.292	182.980.127
Estimeret skjulte lån	0	0	700	99.137.840
Total estimeret værdi	5.349	902.930.109	4.825	683.342.967
Samlet for reviderede og ikke reviderede selskaber			10.174	1.586.273.076
Gennemsnit pr. lån				155.914

Ovenfor er samlet fordelingen af reviderede og ikke revidere lån fordelt på kategorier. De estimerede værdier (markeret med grå), er egne beregninger, som er opgjort ud fra en "gennemsnitsværdi" i hvert interval, således at kategorien under 10.000 kr. er anvendt 5.000 som gennemsnitslån og så fremdeles. For kategorien over 1 mio. kr. er anvendt 1 mio. lån. Tallene er sat op for at give en fornemmelse af den samlede værdi af de ulovlige lån.

9.8 Bilag 8 – Experian forespørgsel

Forespørgsel hos Experian foretaget via mail, da der ikke blev svaret pr. telefon. Korrespondance vedhæftet nedenfor.

SV: SV: Vedr. spørgsmål omhandlende ulovlige aktionærlån til brug for kandidatafhandling

Madsen, Søren

to:

Thomas Corvinus Andersen

26-11-2015 15:23

Hide Details

From: "Madsen, Søren" <soren.madsen@experian.com>

To: Thomas Corvinus Andersen <TCA@pwc.dk>

History: This message has been replied to.

Hej Thomas,

Det er alle selskabers regnskaber som er afsluttet i 2014. (Dem der var offentliggjort da jeg lavede analysen i midten af august 2015).

Med venlig hilsen / Kind regards

Søren Madsen

Senior Analyst

Experian A/S

Lyngbyvej 2

2100 Copenhagen

T: +45 70 10 01 07

D: +45 87 46 57 29

M: +45 28 57 61 16

E: soren.madsen@experian.com

Fra: Thomas Corvinus Andersen [<mailto:TCA@pwc.dk>]

Sendt: 26. november 2015 10:49

Til: Madsen, Søren

Emne: Re: SV: Vedr. spørgsmål omhandlende ulovlige aktionærlån til brug for kandidatafhandling

Hej Søren.

Mange tak for dit svar.

Kan du forklare lidt om hvilke regnskaber der er medtaget i opgørelsen, som danner grundlag for FSR's analyse?

Hovedsageligt fordi jeg synes at have svært ved at se, hvorfor opstår forskelle på jeres og Erhvervsstyrelsens data, idet de også kigger på om supplerende oplysninger i revisionspåtegningen. Blot så jeg har mulighed for at komme med et kvalificeret bud herpå?

Håber du vil hjælpe.

Med venlig hilsen / Best regards

Thomas Corvinus Andersen

PwC | Senior Associate 4

D: +45 5575 8655 | M: +45 2155 9186

Email: tca@pwc.dk | www.pwc.dk

Ahlgade 63, DK-4300 Holbæk

PwC - Revision. Skat. Rådgivning.

 [Få inspiration til nye løsninger. Se vores kundefortællinger. Succes skaber vi sammen ...](#)

PricewaterhouseCoopers Statsautoriseret Revisionspartnerselskab, CVR-nr. 33 77 12 31

The information transmitted is intended only for the person or entity to which it is addressed and may contain confidential and/or privileged material. Any review, retransmission, dissemination or other use of, or taking of any action in reliance upon, this information by persons or entities other than the intended recipient is prohibited. If you received this in error, please contact the sender and delete the material from any computer!

From: "Madsen,Søren" <soren.madsen@experian.com>

To: Thomas Corvinus Andersen <TCA@pwc.dk>

Date: 26-11-2015 10:18

Subject: SV: Vedr. spørgsmål omhandlende ulovlige aktionærlån til brug for kandidatafhandling

---

Hej Thomas,

Et hurtigt svar.

Når vi måler dette, så er der udelukkende hvis revisor notere en supplerende bemærkning om at der er eller har været ulovligt lån i regnskabsåret. Så vi kigger ikke på hvad selve balancen måtte fortælle. Vi tager altså også de lån med der er tilbagebetalt inden statusdagen, da vi har kunnet se at der det efterfølgende år så er taget et nyt lån – der også er tilbagebetale ved næste status!!

Håber der svarer lidt på dine spørgsmål.

Med venlig hilsen / Kind regards

Søren Madsen
Senior Analyst

Experian A/S
Lyngbyvej 2
2100 Copenhagen

T: +45 70 10 01 07

D: +4587465729

M: +45 28576116

E: soren.madsen@experian.com

Fra: Thomas Corvinus Andersen [<mailto:TCA@pwc.dk>]

Sendt: 19. november 2015 10:59

Til: Madsen, Søren

Emne: Vedr. spørgsmål omhandlende ulovlige aktionærlån til brug for kandidatafhandling

Hej Søren.

Jeg har fået dine kontaktoplysninger fra Thomas Baadsgaard fra FSR.
Jeg ringede til ham fordi, jeg i relation til min kandidatafhandling skriver om ulovlige aktionærlån og havde et par spørgsmål til analysen for 2014 regnskaberne. Han henviste videre til dig, så jeg håber at du har tid og mulighed for at hjælpe.

Hvis jeg skal beskrive det kort, så går mit spørgsmål på, hvordan I kommer frem til antal ulovlige aktionærlån i de reviderede regnskaber? Kigger I udelukkende på om der har været en oplysning i revisors påtegning om et ulovligt lån og ikke om der står noget i balancen under regnskabsposten "Tilgodehavende hos virksomhedsejere og ledelse", eller hvordan ser I på det?

Grunden til jeg spørger er, at jeg har talt med Erhvervsstyrelsen og har tilsvarende fået nogle tal over ulovlige aktionærlån i 2014 regnskaberne. De opgør at der har været ca. 5.300 ulovlige lån i de reviderede selskaber, men dette på baggrund af udtræk over selskaber med den relevante balancepost og heraf sorterer de eventuelle regnskaber fra som ikke måtte være relevante eks. grundet fejllindberetninger. Og jeg kunne selvfølgelig

godt tænke mig at have en nogenlunde forståelse eller forklaring til den forskel der er mellem jeres opgørelse og ERST's opgørelse.

Så jeg håber du har mulighed for at hjælpe mig lidt på vej.
Du er velkommen til at skrive eller ringe til mig når du får mulighed for det.

Med venlig hilsen og på forhånd tak

Thomas Corvinus Andersen

PwC | Senior Associate 4

D: +45 5575 8655 | M: +45 2155 9186

Email: tca@pwc.dk | www.pwc.dk

Ahlgade 63, DK-4300 Holbæk

PricewaterhouseCoopers Statsautoriseret Revisionspartnerselskab, CVR-nr. 33 77 12 31
The information transmitted is intended only for the person or entity to which it is addressed and may contain confidential and/or privileged material. Any review, retransmission, dissemination or other use of, or taking of any action in reliance upon, this information by persons or entities other than the intended recipient is prohibited. If you received this in error, please contact the sender and delete the material from any computer!

9.9 EY's handlinger mod ulovlige aktionærlån

Modtaget oversigt fra EY over krævede handlinger mod ulovlige aktionærlån ved ejerledede virksomheder og hovedaktionærselskaber.

Kunde	Kundenr.	Udført af	Regnskabsår
Område		Dato	Index

Ved ejerledede virksomheder, herunder hovedaktionærselskaber, kan der være en forøget risiko for at omkostninger/skattemæssige forhold ikke indregnes/behandles korrekt, herunder at virksomheden afholder omkostninger, som burde være afholdt privat af ejeren.

I disse situationer er det relevant, at revisor forholder sig til:

- ▶ Transaktioner med hovedaktionæren, udover løn
- ▶ Aktionærlån
- ▶ Fri bil
- ▶ Fri bolig, sommerhus eller tilsvarende
- ▶ Øvrige personaleomkostninger
- ▶ Private udgifter i øvrigt afholdt af firmaet
- ▶ Indberetning og indbetaling af udbytteskat

Følgende handlinger er obligatoriske handlinger (PSP'er) for ejerledede A virksomheder og ejerledede B-virksomheder for erklæringstyper assistance, review, udvidet gennemgang og revision.

Handlinger dokumenteres mest hensigtsmæssigt i forbindelse med gennemgang af omkostninger og dækker revisionsmålet O.

	Handling	Udført af/dato	Ref.
1.	Vurder om, der er særlige områder, transaktioner eller konti, der bør analyseres eller gennemgås for at vurdere, om virksomheden har afholdt omkostninger, som skattemæssigt ikke er fradragsberettigede eller som burde være afholdt privat af ejeren. Dette kan omfatte forespørgsler, scanning af omkostningskonti, sammenholdelse af omkostninger med sidste år, bilagsgennemgang mv.		
2.	Forespørg ved personbiler registreret i bogføringen, hvorvidt medarbejdere, herunder ejeren, beskattes korrekt af fri bil.		
3.	Hvis vi i forbindelse med vores arbejde har konstateret, at der i løbet af regnskabsåret har været kapitalejerlån sikres, at dette er korrekt behandlet skattemæssigt.		
4.	Hvis der i løbet af regnskabsåret er foretaget udlodning til kapitalejere sikres, at der er sket korrekt indberetning og indbetaling af udbytteskat.		

